

ФИНАНСИРА:

EU 4 Better Civil Protection
EU za bolju civilnu zaštitu
ЕУ за бољу цивилну заштиту

**КОНЗОРЦИЈСКИ
ПАРТНЕРИ У
ПРОВОЂЕЊУ
ПРОЈЕКТА:**

Ravnateljstvo civilne zaštite
Ministarstva unutarnjih poslova
Republike Hrvatske

AZUR

Asocijacija
za upravljanje rizicima
Bosna i Hercegovina

**КОНЗОРЦИЈСКИ
ПАРТНЕРИ У
ИЗРАДИ
ПРОЈЕКТА:**

ИРЦ

ИСТРАЖИВАЧКО
РАЗВОЈНИ
ЦЕНТАР

INZA
protecting.people

Број:123-07/20

Датум:27.07.2020.године

Источно Сарајево

За Истраживачко развојни центар

ДОКУМЕНТ ОДОБРИО:

Директор

М.П.

За Општину Купрес РС

ДОКУМЕНТ ОДОБРИО:

Начелник општине

This Programme
is funded by

European Union

EU 4 Better Civil Protection

EU za bolju civilnu zaštitu

ЕУ за бољу цивилну заштиту

Европска комисија финансира пројекат „ЕУ за бољу цивилну заштиту – изградња капацитета и припрема Босне и Херцеговине за Механизам цивилне заштите Европске Уније“. Механизам цивилне заштите ЕУ је успостављен 2001. године Одлуком Вијећа министара ЕУ, укључује учешће преко 30 европских држава са свим њиховим ресурсима намењеним цивилној заштити, који могу бити стављени на располагање земљама погођеним катастрофама. Корисници бенефита проистеклих из Пројекта су Министарство сигурности БИХ, Републичка управа цивилне заштите Републике Српске, Федерална управа цивилне заштите и Одјељење за јавну сигурност Брчко Дистрикт. Два су кључна субјекта у реализацији пројекта: Један је национални ауторитет земље чланице Европске Уније, Министарство унутрашњих послова Републике Хрватске, док је други, стручна невладина организација за управљање ризицима из Босне и Херцеговине, АЗУР БИХ.

Садржај пројекта:

WP	Title of Component (WP)	
1	Development of civil protection capacity	Развој капацитета цивилне заштите (WP1)
2	Training for intervention and rescue teams	Обука за интервентне и спасилачке екипе (WP2)
3	Disaster risk reduction approach	Приступ смањења ризика од катастрофа (WP3)
4	Project visibility	Видљивост пројекта (WP4)
5	Project management and reaorting	Управљање пројектом и извјештавање (WP5)

У склопу треће фазе Пројекта, у циљу смањења ризика од катастрофа предвиђена је израда проектно-планске документације из области заштите од елементарних непогода и других несрећа и заштите од пожара. Реализација Пројекта се врши у 15 општина у БИХ, седам у Републици Српској и осам у Федерацији Босне и Херцеговине. Бенефити Пројекта:

- Ефикаснија заштита и спашавање људи и материјалних добара од природних и других несрећа, како у БИХ, тако посредно и у њеном окружењу
- Јачање капацитета цивилне заштите у Босни и Херцеговини (државни ниво, ниво ентитета и ниво дистрикта), чиме се додатно побољшава превенција и одговор на природне и друге несреће
- Испуњавање обавеза Босне и Херцеговине на путу придружења породици земаља ЕУ
- Превенција у сигурности вањских граница Европске уније, као и њене територије
- Могућности за академске заједнице и универзитетете у БИХ, да у свој програм едукације укључе или додатно развију програме који третирају цивилну заштиту, у складу са европским препорукама, праксом и искуствима
- Могућност да капацитети Босне и Херцеговине дају свој допринос у помоћи другим земљама, у оквиру Механизма цивилне заштите
- Бенефит за домаће снаге и понуђаче услуга и материјала, који ће се набављати у реализацији Пројекта
- Бенефит за подручје невладиних организација
- Могућност преношења стеченог знања и вјештина на друге кориснике, који не буду директно обухваћени Пројектом
- Одрживост пројекта, кроз примјену, преношење и обнављање знања, стеченог програмима и обукама из Пројекта

На основу Програма рада за израду Процјене угрожености од пожара и Плана заштите од пожара општине који је сачињен на основу Методологије за израду плана заштите од пожара („Службени Гласник Републике Српске“, број 32/13) и Уредбе о садржају и начину израде плана заштите од елементарне непогоде и друге несреће („Службени Гласник Републике Српске“, број 68/13), Уговора о пружању услуга - израде Процјене и Плана заштите од пожара за подручје општине Купрес РС и Процјене и Плана заштите од елементарних непогода и других несрећа за подручје општине Купрес РС број: С004 - 62 - 08/19 од 07.08.2019. године, конзорцијски партнери у изради пројекта „Истраживачко развојни центар“ д.о.о. Источно Сарајево и Агенције за заштиту људи и имовине „ИНЗА“ д.о.о Сарајево ангажују експерте:

КЉУЧНИ ЕКСПЕРТИ (KEY EXPERT)

ОСТАЛИ ЕКСПЕРТИ (NON-KEY EXPERT)

СТРУЧНИ КОНСУЛТАНТИ

САДРЖАЈ

УВОД	8
1 ОРГАНИЗАЦИЈА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА	11
1.1 Увод у организацију заштите од пожара	11
1.2 Права и дужности поједињих субјеката општине	13
1.3 Праћење реализације плана заштите од пожара	15
1.4 Међусобна сарадња инспекција	17
1.5 Дужност предузећа у спровођењу заштите од пожара	18
1.5.1 Категоризација предузећа и установа.....	19
1.5.2 Организација заштите од пожара и експлозије у предузећима и установама.....	20
1.5.3 Организација заштите од пожара и експлозије у објектима I категорије....	21
1.5.4 Организација заштите од пожара и експлозије у предузећима и установама разврстаним у II категорију	21
1.5.5 Организација заштите од пожара и експлозије у предузећима и установама разврстаним у III категорију	22
1.5.6 Организација заштите од пожара и експлозије у предузећима и установама разврстаним у IV категорију.....	22
1.5.7 Мотивисање добровољних ватрогасаца за рад	22
1.5.8 Заштита од пожара у индустриским објектима	23
1.6 Планирање и спровођење пропагандних акција.....	24
1.6.1 Образовање у заштити од пожара и експлозије	24
1.6.2 Пропагандна дјелатност у заштити од пожара	26
1.7 Активности ватрогасних јединица, друштава и савеза	26
1.7.1 Ватрогасне јединице	26
1.8 Активности на заштити од пожара организација које газдују шумским подручјима и аграрним комплексима.....	28
2 НАЧИН УПОТРЕБЕ ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА И САДЕЈСТВА СА ДРУГИМ ВАТРОГАСНИМ ЈЕДИНИЦАМА.....	30
2.1 Утврђивање задатака ватрогасних јединица	30
Основни задаци ватрогасног друштва Шипово су:.....	30
2.2 Сагледавање успјешности и броја извршених акција	31
2.3 Заштита од пожара у систему цивилне заштите	33
2.4 Ватрогасна јединица	34
2.5 Употреба ватрогасних јединица из других општина	36
2.6 Употреба ватрогасног друштва Шипово на подручју других општина	37

2.7 Планирање садејства код великих пожара и редослијед употребе ватрогасних јединица.....	38
2.8 Садејство со предузећима и другим правним лицима, државним органима и другим органима општине	40
2.9 Садејство ватрогасне јединице со ОС БиХ.....	42
2.10 Употреба јединица цивилне заштите	42
2.11 Тактичко оперативни планови гашења пожара.....	42
3 СИСТЕМ ОБАВЈЕШТАВАЊА И ПОСТУПАК У СЛУЧАЈУ ПОЖАРА	44
3.1 Стапање веза у функцији дојаве пожара	44
3.2 Аутоматска сигнализација саобраћаја	45
3.3 Аутоматска детекција пожара.....	45
3.4 Задатак центра за обавјештавање	45
3.5 Начин дојаве пожара и поступак по примљеној обавијести о настанку пожара	
46	
3.5.1 Евакуација лица из објектата јавне намјене.....	48
3.5.2 Гашење пожара на ел.енергетским објектима.....	49
3.5.3 Гашење пожара на уљним трансформ. и уљним прекидачима.....	50
3.5.4 Гашење пожара на шумским подручјима.....	52
3.5.5 Гашење пожара на депонији смећа.....	53
3.5.6 Удеси са опасним хемикалијама	54
3.6 Средства за јавно узбуњивање и њихова спремност	55
3.7 Евентуални недостаци у систему обавјештавања о настанку пожара	55
3.8 Економска оправданост унапређења система обавјештавања	55
4 ТЕХНИЧКА ОПРЕМА И СРЕДСТВА ЗА ГАШЕЊЕ ПОЖАРА.....	57
4.1 Опрема и средства ватрогасне јединице	57
4.2 Опрема и средства за гашење пожара у предузећима	58
4.3 Специјална опрема за гашење шумских пожара	58
4.4 Лична и заштитна опрема ватрогасца	58
4.5 Резерве средстава за гашење пожара.....	58
4.6 Опрема и средства за гашење пожара и спасавање људи и материјалних добара које могу ставити на располагање ватрогасне јединице из сусједних градова, односно општина у случају пожара већих размјера.....	58
5 НАЧИН СНАБДИЈЕВАЊА ВОДОМ.....	60
5.1 Постојећи капацитети и изведени дистрибутивни системи.....	60
5.2 Резервни водени потенцијали	62
5.3 Остали нетипични извори воде за гашење	62
5.4 Потребне количине воде за гашење пожара у посебно угроженим зонама.....	63

5.4.1	Снабдијевање пожарном водом насеља	63
5.4.2	Снабдијевање водом за индустрију и стабилне системе за гашење пожара	
	63	
5.5	Потребне количине воде за гашење пожара у специфичним условима	63
5.5.1	Хидранти за гашење пожара	65
5.5.2	Хидранти у стамбеним објектима и предузећима	65
5.5.3	Одржавање хидрантских система и техничка контрола.....	66
6	ПУТЕВИ, ПРОЛАЗИ И ПРИЛАЗИ	66
6.1	Стање градских саобраћајница	66
6.2	Друге врсте транспорта.....	67
6.3	Стање путева, пролаза и прилаза објектима веће материјале вриједности....	67
6.4	Прилази водозахватима.....	68
6.5	Стање путева и прилаза шумским подручјима	69
7	ДРУГЕ МЈЕРЕ КОЈЕ СУ ПОТРЕБНЕ ЗА УСПЈЕШНО ФУНКЦИОНИСАЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА.....	69
7.1	Мјере и активности.....	69
7.1.1	Превентивне мјере	69
7.1.2	Мјере које се предузимају у случају наступања пожара.....	71
7.2	Отклањање недостатака и доградња система ватродојаве и обавјештавања .	72
7.3	Изградња или реконструкција путева и прилаза	73
7.4	Изграда или реконструкција ватробраних препрека.....	75
7.5	Изградња или реконструкција објекта и система за обезбеђење воде или других средстава за гашење пожара	76
7.6	Реконструкција или замјена поједињих уређаја, постројења и инсталација.....	76
7.7	Потпуно дефинисање формацијског састава и техничке опремљености	79
7.7.1	Мјере заштите од пожара за шумски комплекс.....	80
7.8	Периодичне акције уређења насеља и објекта	86
7.9	Избор локације	87
7.10	Програм за извршење мјера заштите од пожара	88
7.11	Финансијски план обезбеђења средстава.....	94
7.12	Образовна и пропагандна дјелатност	96
8	МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА ЧИЈЕ ИЗВРШЕЊЕ КОНТРОЛИШУ ВАТРОГАСНЕ ЈЕДИНИЦЕ И НАЧИН ВРШЕЊА ТЕ КОНТРОЛЕ	97
9	НАДЗОР НАД СПРОВОЂЕЊЕМ МЈЕРА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА	98
10	МЈЕРЕ ОБЕЗБЈЕЂЕЊА ИЗВРШЕЊА ПЛАНА	98

Списак табела

Табела 1 Преглед интервенција ватрогасног друштва општине по годинама гашења пожара.....	32
Табела 2 Организације и предузећа која се ангажују преко општинског штаба цивилне заштите	Error! Bookmark not defined.
Табела 3.: Јединице цивилне заштите	Error! Bookmark not defined.
Табела 4 Објекти за које се морају сачинити тактичко оперативни планови гашења пожара.....	43
Табела 5 Опрема и средства за гашење пожара.....	57
Табела 6.: Преглед квалификационе структуре запослених радника Ватрогасне јединице	Error! Bookmark not defined.
Табела 7.: Преглед старосне структуре запослених радника Ватрогасног друштва	Error! Bookmark not defined.
Табела 8.: Списак ватрогасне и остале опреме код већих предузећа и организација	Error! Bookmark not defined.
Табела 9.: Лична опрема ватрогасаца	Error! Bookmark not defined.
Табела 10.: Количина и врста нове техничке опреме и средстава	Error! Bookmark not defined.
Табела 11.: Најмањи дозвољени проток воде	65
Табела 12.: Опрема и средства за гашење пожара.....	Error! Bookmark not defined.
Табела 13.: Количина и врста нове техничке опреме и средстава	Error! Bookmark not defined.
Табела 14 Количина и врста нове личне опреме	89
Табела 15.: Урбанистичке, грађевинске и друге техничке мјере	90
Табела 16.: Мјере за електроенергетске објекте и постројења	91
Табела 17.: Мјере заштите за машинске инсталације.....	92
Табела 18.: Вода за гашење пожара и хидрантске инсталације	92
Табела 19.: Ватрогасне јединице	93
Табела 20 Мјере за шуме и пољопривредне површине	93
Табела 21.: Мјере за уређење насеља и објеката.....	94
Табела 22 Систем ватродојаве и обавјештавања	94
Табела 23 Образовање и пропаганда	94
Табела 24 Најмања количина воде за гашење пожара	99
Табела 25.: Укупна количина воде	99
Табела 26.: Степен отпорности грађевинских конструкција	100
Табела 27 Класификација материја и робе према понашању у пожару.....	101
Табела 28.: Средства за гашење пожара.....	104

Списак слика

Слика 1.: Фактори неопходни за настанак пожара.....	8
Слика 2.: Фазе у развоју пожара.....	44
Слика 3.: Развој пожара и гашење	56
Слика 4. Водотокови у општини Купрес РС	60
Слика 5. Дио слиива Купрешке ријеке који припада општини Купрес РС.....	61

УВОД

Пожари се сматрају једном од највећих природних катастрофа. Настају или изазвани самим природним посљедицама или људском грешком тј. непажњом. Када настане брзо се шири, уништава огроман број материјалних добара, земље, шуме, природних лјепота, али и нажалост људске животе. Уколико је изазван силама природе, нпр. удар муње у стабло, посљедице су стравичне. Дрво, горив материјал, врло брзо подлијеже ватри чији пламен за само неколико минута захвати читаве хектаре стабала. Насупрот брзом избијању, гашење је врло споро и захтјевно. Од цијеле површине земље која је била захваћена пожаром, само пет посто је и даље употребљива и плодна земља. Пожар је неконтролисано сагоријевање које угрожава људске животе и наноси материјалну штету. За његов настанак и развој потребна су три фактора.

Слика 1.: Фактори неопходни за настанак пожара

Циљеви заштите од пожара су:

- повећање сигурности људи од дејства пожара,
- обезбеђење носиве и интегративне функције појединих елемената објеката,
- ограничавање ширења пожара,
- смањење пожарног оптерећења,
- смањење штете од пожара.

Да би се постигли ови циљеви потребно је превентивно дјеловање кроз примјену научних метода на ефекте пожара како би се смањили људски губици и материјалне штете и омогућавање оптималних рјешења спровођењем превентивних мјера и мјера заштите од пожара.

Законом о заштити од пожара („Службени Гласник Републике Српске“ број 71/12) организовање и спровођење заштите од пожара на подручју општине врши се на основу закона, општих аката и Плана заштите од пожара, који доноси Скупштина општине, као и планова организација и органа које одреди Скупштина општине.

Планом заштите од пожара општине Купрес РС уређују се мјере и радње које су дужни предузимати и спроводити органи и организације, предузећа, установе, самосталне радње и грађани на подручју општине у циљу спречавања настајања и ширења пожара, откривања и гашења пожара, те спасавања људи и материјалних добара угрожених пожаром. Природа планирања у области заштите од пожара, као дјелатности од посебног интереса, првенствено одређује аналитичку процјену свих опасности за настајање и проширење пожара и адекватно утврђивање одговарајће

организације, носилаца и других фактора у спровођењу и унапређењу заштите од пожара, те њихове међусобне односе, као и права и обавезе носилаца активности да обезбеђују потребне услове за успјешно функционисање и унапређење ове врсте заштите. Сагласно томе, развој општине, праћен опасношћу од пожара у свим сферама живота и рада, појачали су проблематику борбе против пожара, што захтјева организованију, рационалнију и ефикаснију заштиту од пожара, уз укључивање свих субјеката у циљу ефикасног супротстављања свим узроцима избијања и ширења пожара.

Законом нису могли бити утврђени сви детаљи система заштите, будући да су услови и потребе појединих општина и градских цјелина, као и предузећа, врло различити и у погледу материјалних могућности, мјесних прилика и потреба. Због тога остаје велики простор нормативног уређивања у тој области, што се треба утврдити плановима заштите од пожара и другим актима локалних органа и предузећа. У наредном периоду треба поклонити пуну пажњу актима Скупштине општине Купрес РС као и утврдити даље обавезе организација и органа у спровођењу и унапређењу заштите од пожара (донијети Одлуку о заштити од пожара, као и предузети одређене мјере за спровођење и унапређење заштите од пожара на подручју општине).

Планом се одређује као стални задатак општине да утврђује и спроводи јединствену политику развоја, договарање и споразумјевање између разних субјеката из ове области, као и рационално кориштење средстава. Планира, усмјерава и прати развој заштите од пожара и усклађује га са плановима развоја и општим привредним кретањима општине, Републике Српске и Босне и Херцеговине. Даје иницијативу, мишљења и приједлоге за измјену планова и доношење осталих аката у области заштите од пожара, као и планова и програма просторног, урбанистичког, регулационог и другог уређивања општинског подручја са становишта заштите од пожара. Такође, Планом се регулише стварање потребних услова за организовање образовања и других активности на општој популаризацији заштите од пожара и подизању степена противпожарне безбедносне културе становништва, да покреће и помаже организовање научноистраживачког рада из ове области. Исто тако, неопходна је сарадња приликом спровођења мјера и норматива заштите од пожара код пројектовања, изградње, реконструкције и употребе грађевинских објеката између пројектанта, органа управе надлежних за издавање сагласности на пројектну документацију, као и предузећа која су овлаштена да дају мишљења о предвиђеним мјерама и даљег унапређења заштите од пожара, да подстиче и усмјерава заштите од пожара.

План налаже свим учесницима у изградњи инвестиционих објеката обавезну примјену свих мјера, почев од урбанистичко-грађевинских, мјера за снабдијевање пожарном водом, мјера с обзиром на висину, намјену и значај и пожарно-експлозивну угроженост објеката, мјера на електроенергетским постројењима, инсталацијама и уређајима, мјера на инсталацијама гријања, вентилације, дојаве пожара и сл.

Организацији заштите од пожара посвећена је посебна пажња, тако да је Планом утврђена структура организације (кадрови и опрема) која ће на најбољи могући начин, у функцији међусобне повезаности и солидарности свих носилаца активности, моћи да извршава планиране задатке који су се могли утврдити на основу аналитичке пројекције добијене упоредном методом примјене пожарне опасности у односу на

постојећи степен развоја општине. У повезаности свих питања ефикасне и у исто вријеме рационалне организације заштите од пожара, општина Купрес РС, са великим простором на коме су лоцирани привредни потенцијали и пратећа насеља, не би могла обезбиједити потребну сигурност у систему заштите од пожара, ако при томе нема развијену, мобилно способну и добро опремљену ватрогасну јединицу да у свим условима пружи потребну помоћ у гашењу пожара и спасавању људи и имовине угрожених пожаром и елементарним непогодама.

У Плану је регулисана и сарадња ватрогасног дома у општини Шипово са општинским штабом цивилне заштите и предузећима која могу да допринесу бољој акцији гашења пожара, спречавању ширења пожара и спасавању људи. План се израђује на основу процјене свих битних елемената који утичу на стање заштите од пожара на подручју општине, као и утврђених недостатака у спровођењу мјера заштите од пожара, ради стварања услова за организовање и успјешно спровођење мјера заштите од пожара.

Законом о заштити од пожара и Методологијом за израду плана заштите од пожара („Сл. гласник“ Републике Српске, бр. 32/13) утврђени су основни елементи које општински план мора да садржи, а то су:

- процјена угрожености од пожара,
- организација заштите од пожара,
- начин употребе ватрогасних јединица и садејство са другим ватрогасним јединицама,
- систем обавјештавања и поступак у случају пожара,
- техничка опрема и средства за гашење пожара,
- начин снабдијевања водом за гашење пожара,
- путеви, пролази и прилази,
- друге мјере потребне за успјешно функционисање и унапређење заштите од пожара,
- мјере заштите од пожара чије извршење контролишу ватрогасне јединице,
- графичке и табеларне прилоге.

План заштите од пожара општине Купрес РС садржи ова поглавља као и још нека додатна ради бољег и јаснијег разумијевања.

Приликом израде поменутог плана извршено је претходно снимање стања заштите од пожара на подручју општине, код предузећа, организација и органа општине.

Израђени План заштите од пожара општине је документ дугорочног карактера, те га као таквог треба чувати и примјењивати.

1 ОРГАНИЗАЦИЈА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

1.1 Увод у организацију заштите од пожара

Организовање и спровођење заштите од пожара врши се на основу Закона о заштити од пожара, одлука, плана заштите од пожара, као и планова и других општих аката о заштити од пожара у предузећима и установама. Организовање заштите од пожара је комплексна активност у којој на првом мјесту морају бити акције и мјере превентивног карактера тј. спречавање настанка пожара, а на другом репресивне активности за брзо и успјешно гашење насталих пожара. Све ове мјере и акције морају да чине јединствену организацију заштите од пожара која ће успјешно да одговори свим изазовима.

Општина организује заштиту од пожара и стара се о њеном успешном дјеловању. Организовање и спровођење заштите од пожара, као дјелатности од посебног државног интереса на подручју општине, врши се на основу закона, других прописа и овог плана, као и планова предузећа и државних установа.

Организација заштите од пожара обухвата права и дужности Скупштине општине, државних и других органа, предузећа, других правних лица и предузетника, а састоји се у:

Дужностима и правима Скупштине општине у вези са надзором, прописивањем мјера заштите од пожара, сарадњом са Министарством унутрашњих послова (надлежни Центар - Инспекторат за заштиту од пожара) код доношења рјешења о разврставању предузећа и других правних лица, државних и других органа у одговарајуће категорије угрожености од пожара.

Старању начелника општине о периодичном праћењу стања заштите од пожара и реализацији плана заштите од пожара.

Начелник општине у оквиру својих права и дужности одговоран је у Скупштини за спровођење политике која се односи на спровођење мјера заштите од пожара. У том смислу начелник је дужан да стално прати стање заштите од пожара у општини, односно да прати реализацију плана. Улагање средстава за потребе заштите од пожара на подручју општине вршиће се према приоритетима.

Обавезама остваривања међусобне сарадње између инспекције заштите од пожара, електроенергетске, шумарске, грађевинске, заштите на раду и инспекције судова под притиском при вршењу надзора из своје надлежности ради ефикаснијег отклањања могућих узрока пожара у циљу обезбеђивања досљедног спровођења закона и других прописа из ове области у поступку прибављања урбанистичких сагласности, издавања одобрења за грађење и давање одобрења за употребу објекта.

Дужностима предузећа и других правних лица у организовању и спровођењу заштите од пожара, а нарочито предузећа која су разврстана у I и II категорију (степен) угрожености од пожара, и која су дужна организовати посебну службу заштите од пожара или основати ватрогасну јединицу.

Планирању и спровођењу образовних и пропагандних годишњих акција у просвјетним организацијама и мјесним заједницама при којима се у школама и мјесним заједницама обавјештавају, упознају и обучавају, омладина и грађани са заштитом од пожара.

Активностима ватрогасних јединица, јединица ЦЗ и ватрогасних савеза и других друштвених организација ради учествовања у спровођењу превентивних мјера и унапређења заштите од пожара (пропагандних акција, обучавање становништва, стално указивање на опасности од пожара и на потребу спровођења мјера заштите од пожара).

Редовном и систематском годишњем чишћењу насеља и објеката од запалјивих и отпадних материјала и одржавању ватрогасних путева.

У активностима на заштити од пожара шумског газдинства које газдује шумским подручјима у складу са њиховим законским обавезама (организовање сталног дежурства и осматрачке службе у периоду пожарне сезоне; одржавање шумских путева; прављење шумских просјека и сл.).

Планом заштите од пожара општине Купрес РС, уређују се мјере и радње заштите од пожара које су дужне организовати и спроводити организације, заједнице, органи, државне управе, предузећа, предузетници, самосталне радње и грађани на подручју општине, а у циљу спречавања избијања и ширења пожара, откривање, гашење као и пружање помоћи у отклањању посљедица проузрокованих пожаром.

Организовање и спровођење мјера и радњи заштите од пожара утврђених овим планом врши се у свим срединама и објектима и на свим мјестима где постоји опасност од настајања пожара. Планови заштите од пожара организација и органа морају бити у складу са овим планом и другим прописима из области заштите од пожара, који се достављају надлежном Инспекторату за заштиту од пожара на увид и оцјену.

Општи акти о заштити од пожара предузећа и установа усклађују се са Планом заштите од пожара општине, као и другим прописима о заштити од пожара и достављају се на увид Инспекторату надлежном за послове заштите од пожара ради утврђивања сагласности.

Вршење одређених послова, спровођења и унапређења заштите од пожара, могу се повјерити предузећима која се баве и која су овлаштена за обављање послова заштите од пожара.

Организације и органи на територији општине организују вршење послова заштите од пожара на начин којим обезбеђује стручни надзор као и праћење, анализирање, уочавање и отклањање неправилности које могу изазвати и проширити пожар или умањити ефикасност гашења насталог пожара као и спасавање људи и материјалних добара.

Инспекторат за заштиту од пожара у дјелокругу вршења инспекцијских и других послова из области заштите од пожара врши:

- надзор над спровођењем мјера заштите од пожара у предузећима, установама и занатско трговинским радњама тј. да ли испуњавају законом и правилницима предвиђене услове из области заштите од пожара,
- утврђују под којим је околностима избио пожар,
- налажу општинским органима, предузећима, установама и занатским радњама отклањање недостатака и спровођење мјера заштите од пожара.

Код израде планова просторног уређења потребно је (урбанистички план, регулациони план) обезбиједити примјену најновијих достигнућа и резултата истраживања из области заштите од пожара. Приликом израде или измене урбанистичког и просторног плана, утврдиће се мјере заштите од пожара одређене важећим законима, прописима и овим планом. Нарочито се мора водити рачуна, у урбаном дијелу општине, о размјештају саобраћајница, паркиралишта, тргова и зелених површина и њихово димензионисање. Мора се водити рачуна и о објектима за водоснабдевање и њиховом капацитету. Такође се мора водити рачуна о размјештају индустријских зона, већих складишта и других објеката који користе запаљиве и експлозивне материје и о њиховој изолацији од стамбених и јавних објеката.

1.2 Права и дужности појединих субјеката општине

Права и дужност Скупштине општине су:

- Доношење Плана заштите од пожара, а може доносити и друге прописе којима се уређују мјере заштите од пожара на подручју општине.
- Доношење одлука о мјерама заштите од пожара за подручје општине.
- Врши периодично, а најмање једном у току године разматрање стања заштите од пожара, са примјеном појединих мјера заштите, с циљем унапређења стања заштите од пожара.
- Оснива Професионалну ватрогасну јединицу или другу јединицу способну за гашење пожара.
- Скупштина општине доноси буџет и обезбеђује средства за рад и техничко опремање Ватрогасне јединице као и средства за подстицај развоја добровољног ватрогаства на подручју општине.

Права и дужност Начелника општине су:

- Предлаже План заштите од пожара и друге прописе којима се уређује заштита од пожара на подручју општине.
- Предлаже одлуку о мјерама заштите од пожара за подручје општине.
- Обавјештава Скупштину општине, а најмање једном годишње подноси писану информацију о стању заштите од пожара на подручју општине.
- Даје сагласност на Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији Ватрогасне јединице.
- Подноси нацрт буџета за обезбеђење средстава за рад и техничко опремање Ватрогасне јединице и средстава за потицај развоја добровољног ватрогаства на подручју општине.
- Извршава законе и друге прописе у области заштите од пожара, чије је извршење повјерено општини.

- Именује старјешину Ватрогасне јединице на основу спроведеног јавног конкурса.
- Тражи помоћ од других начелника општина да учествују са својим ватрогасним јединицама у гашењу пожара и спасавању људи и имовине угрожених пожаром, у случајевима како је то прописано законом и овим Планом заштите од пожара.
- Дужан је пружити помоћ другом начелнику општине са својим ватрогасним јединицама у гашењу пожара и спасавању људи и материјалних добара угрожених пожаром како је то прописано законом и овим Планом заштите од пожара.
- У случају избијања пожара већих размјера или кад пријети опасност од наглог ширења пожара или постоји опасност да пожар угрози животе људи или материјалних добара у већем облику, наређује свим способним грађанима на подручју општине старијим од 18 година да учествују у гашењу пожара и спасавању људи и материјалних добара угрожених пожаром и да за потребе гашења ставе на располагање алат, превозна и друга средства.
- Наређује предузећима и другим правним лицима, државним и другим органима и самосталним радњама да за потребе гашења ставе на располагање потребан број људи, алат, превозна, техничка и друга средства потребна за гашење пожара и спасавање људи и имовине.

У функцији начелника - Општински штаб цивилне заштите:

- Одлучује о употреби снага и средстава цивилне заштите на заштити и спасавању угрожених на подручју општине .
- Наређује употребу јединица цивилне заштите и руководи акцијама заштите и спашавања од пожара те одређује друге мјере заштите и спашавања од пожара на подручју општине.
- Усмјерава, координира и руководи акцијама заштите и спашавања од пожара свих учесника ангажованих на заштити и спасавању на подручју општине.
- Обавјештава становништво општине преко средстава за јавно узбуњивање и преко средстава јавног информисања о насталим опасностима и о мјерама које се предузимају.

Републичка управа за инспекцијске послове Бања Лука и Министарство унутрашњих послова-Центар јавне безбједности Бања Лука, свако из своје надлежности у складу са Законом о заштити од пожара:

- Врши надзор над спровођењем мјера заштите од пожара одређених законом и планом заштите од пожара, одлуком о мјерама заштите од пожара, као и над спровођењем прописа о техничким нормативама у погледу заштите од пожара.
- Врши разврставање предузећа и других правних лица, државних и других органа у категорије угрожености од пожара.
- Врши надзор над примјеном прописа и техничких норматива у техничкој документацији за грађење објекта и даје сагласност за употребу тих објекта у погледу изведенih мјера заштите од пожара.
- Врши надзор над радом ватрогасне јединице у погледу спремности, техничке опремљености, стручности ватрогасца и способности ватрогасне јединице за гашење пожара.

- Врши надзор над радом ватрогасне јединице у погледу вршења послова стручног надзора на подручју дјеловања, који се односе на благовременост и смањење броја ватрогасних интервенција, функционалност и исправност водозахвата, хидраната, апаратца за гашење пожара, одлагање запалљивих течности и гасова и других запалљивих материја, где представљају опасност, проходност пожарних путева и прилаза електричним разводним таблама, хидрантима, апаратима, блокадним вентилима гасних инсталација и инсталација за запалљиве течности, забране кориштења отвореног пламена и пушења на пожарно угроженим просторијама.
- Даје мишљење на акт о унутрашњој организацији професионалне ватрогасне јединице.
- Повремено, а најмање једном годишње, информишу начелника општине о стању заштите од пожара општине и спровођењу мјера прописаних овим Планом заштите од пожара.
- Обавезно остварује међусобну сарадњу између инспекције заштите од пожара, електроенергетске, шумарске, грађевинске, заштите на раду и инспекције судова под притиском при вршењу надзора из своје надлежности ради ефикаснијег отклањања могућих узрока пожара у циљу обезбеђивања досљедног спровођења закона и других прописа из ове области у поступку прибављања урбанистичке сагласности, издавања одобрења за грађење и давању одобрења за употребу објекта.

Права и дужност органа административне службе општине за послове урбанизма и грађења су:

- Код израде просторног, урбанистичког или регулационог плана или урбанистичког пројекта у односу на мјере заштите од пожара утврђује нарочито:
  - систем водоснабдијевања објекта, развој примарне и секундарне мреже са одговарајућим капацитетима за потребе гашења пожара,
  - удаљеност између зона предвиђених за индустријске објekte, складишта запалљивих течности, гасова и експлозивних материја,
  - удаљеност између објекта различите намјене унутар индустријске зоне,
  - ширина и носивост путева који омогућавају приступ ватрогасним возилима до сваког објекта и њихово маневрисање за вријеме гашења пожара.
- Прије доношења прибавља мишљења од Министарства унутрашњих послова у погледу примјењених мјера заштите од пожара за просторне, урбанистичке регулационе планове, урбанистички ред или урбанистички пројекат.
- Не смије издати урбанистичку сагласност или одобрење за грађење или одобрење за употребу објекта ако нису прибављене прописане сагласности од Министарства унутрашњих послова - Центра јавне безбедности у погледу примјењених мјера заштите од пожара.

1.3 Праћење реализације плана заштите од пожара

Начелник, по службеној дужности, прати извршење Плана заштите од пожара и обавјештава Скупштину општине, а најмање једном годишње подноси писану информацију о стању заштите од пожара на подручју општине.

Ради прикупљања информација и координације са непосредним извршиоцима мјера предвиђених планом, именује се Руковаоц Плана заштите од пожара општине и Комисија за заштиту од пожара која помаже начелнику у праћењу извршења плана и стања заштите од пожара.

Послове Руковаоца Плана потребно је дефинисати правилником о унутрашњој организацији и систематизацији административне службе општине. Руковаоц Плана заштите од пожара има слједеће послове и радне задатке:

- У оквиру својих овлаштења извршава и обезбеђује извршење и реализацију Плана заштите од пожара код свих субјеката који активно и пасивно учествују у реализацији Плана.
- У оквиру својих овлаштења извршава и обезбеђује извршење и реализацију законских и подзаконских аката из области заштите од пожара.
- Врши стручне послове који се односе на праћење, обраду и анализирање података реализације Плана заштите од пожара полуодишишње.
- Координира рад ватрогасаца, пројектаната, електродистрибуције, водовода, канализације, шумског газдинства, масмедија и других субјеката од чије активности зависи реализација Плана ЗОП-а.
- Увезује и координира носиоце планирања предузећа, државних и других правних лица, са простора општине који су обавезни да донесу план ЗОП-а, са Планом заштите од пожара општине Купрес РС
- Прати законитост аката правних лица у области заштите од пожара, обавјештава о томе начелника и Скупштину општине и предлаже предузимање одговарајућих мјера.
- Члан је Комисије за заштиту од пожара.
- Ради и остале послове које му одреди начелник.
- За Руковаоца Плана заштите од пожара општине Купрес РС може се именовати лице које има, најмање, школску спрему шестог степена сложености техничког смјера, са положеним стручним испитом за рад на пословима заштите од пожара.

Задаци Комисије за заштиту од пожара су:

- Израда динамике реализације мјера ЗОП-а зацртаних Планом заштите од пожара по петогодишњим периодима.
- Праћење рада ватрогасних јединица на подручју општине.
- Праћење реализације Плана заштите од пожара.
- Праћење рада едукативне дјелатности на подручју општине у области ЗОП-а.
- Праћење рада пропагандних активности.
- Праћење ватрогасних такмичења и других активности на популаризацији ЗОП-а на подручју општине.

Начелник 2 пута годишње разматра стање ЗОП-а у општини заједно са комисијом. Комисија се бира од активиста у ватрогасним организацијама с тим да мора имати најмање 2 инжењера са положеним испитом за обављање послова заштите од пожара. Комисија треба да броји 5 чланова. Комисију именује и разређава лично својим актом начелник.

1.4 Међусобна сарадња инспекција

Надзор над спровођењем мјера заштите од пожара одређених законом и овим Планом, као и над спровођењем прописа о техничким нормативима и стандардима у погледу заштите од пожара, врши у складу са Законом о заштити од пожара: Републички инспекторат, Министарство унутрашњих послова и Ватрогасна јединица у чијем су дјелокругу и надлежности послови заштите од пожара. У складу са Законом надлежности су:

Републички инспекторат:

- Врши надзор над спровођењем мјера заштите од пожара одређених законом и планом заштите од пожара, одлуком о мјерама заштите од пожара, као и над спровођењем прописа о техничким нормативама у погледу заштите од пожара.
- Путем редовних прегледа технолошко-производних и других радних просторија и објекта који су изложени опасностима од пожара у организацијама, органима и код грађана, као и занатских, угоститељских и сличних радњи радних људи који самостално обављају дјелатност личним радом средствима рада у својини и у другим објектима у којима због технолошког процеса или врсте ускладиштеног материјала или било којих других својстава материјала постоји опасност од избијања и проширења пожара.
- Доноси рјешења у управној ствари којима се налаже извршење прописаних мјера заштите од пожара.
- Увидом у општа акта, планове и санационе програме предузећа и установа којима се уређује организација и спровођење мјера заштите од пожара и експлозије и њихову усклађеност са законом и другим прописима, у циљу отклањања неправилности у примјени мјера и техничких норматива заштите од пожара.
- Доносе рјешења о забрани кориштења објекта (дијелова објекта), уређаја и инсталација, ако нису испуњени услови утврђени законом, другим прописима и овим Планом који се односе на мјере и техничке нормативе заштите од пожара, а отклањање недостатака не може се извршити на други начин.
- Врши надзор над радом ватрогасне јединице у погледу спремности, техничке опремљености, стручности ватрогасца и способности ватрогасне јединице за гашење пожара.
- Врши надзор над радом ватрогасне јединице у погледу вршења послова стручног надзора на подручју дјеловања, који се односе на благовременост и смањење броја ватрогасних интервенција, функционалност и исправност водозахвата, хидраната, апарат за гашење пожара, одлагање запаљивих течности и гасова и других запаљивих материја где представљају опасност, проходност пожарних путева и прилаза електричним разводним таблама, хидрантима, апаратима, блокадним вентилима гасних инсталација и инсталација за запаљиве течности, забране кориштења отвореног пламена и пушења у пожарно угроженим просторијама.

Министарство унутрашњих послова:

- Врши разврставање предузећа и других правних лица, државних и других органа у категорије угрожености од пожара:

- даје посебне сагласности на избор локације објекта с обзиром на његову намјену, као и давањем сагласности на мјере и техничке нормативе заштите од пожара предвиђене у техничкој документацији као услова за давање одобрења за грађење, односно давањем накнадне сагласности на изведене мјере и техничке нормативе заштите од пожара за објекте посебне намјене: складишта односно магацин за смјештај и држање експлозивних материја;
  - складишта, магацине и резервоаре за смјештај и држање запаљивих течности и гасова за које није предвиђено давање сагласности Републичког органа управе надлежног за послове заштите од пожара и експлозије;
  - остала постројења и уређаје за постављање и употребу запаљивих течности и гасова.
- Давањем одобрења на мјесто на којем ће се вршити утовар, истовар или претовар експлозивних материја и запаљивих течности и гасова ван пословног простора предузећа која те материје производе или држе ради употребе у вршењу своје дјелатности.
  - Давањем одобрења предузећима, установама и грађанима за набавку експлозивних материја и предузимање у ту сврху безбједносних мјера.
  - Учешћем у сарадњи и пружању стручне помоћи у припремама за израду планова просторног уређења (урбанистичког плана, урбанистичког реда, регулационог плана и урбанистичког пројекта) у погледу примјене мјера и техничких норматива и стандарда заштите од пожара.

Ватрогасно друштво врши:

- Стручне послове надзора који се односи на благовременост и повећање ефикасности ватрогасне интервенције, функционалност и исправност водозахвата, хидраната, апарата за гашење пожара, одлагања запаљивих течности и гасова и других запаљивих материјала у подрумима, на таванима и другим мјестима где представљају опасност, проходност пожарних путева и прилаза електричним разводним таблама, хидрантима, апаратима, блокадним вентилима гасних инсталација и инсталација са запаљивим течностима, забране кориштења отвореног пламена и пушења на пожарно угроженим просторима.

1.5 Дужност предузећа у спровођењу заштите од пожара

У организовању и спровођењу заштите од пожара научно-истраживачком раду треба дати одговарајуће мјесто и улогу. Консултантска активност и кориштење услуга стручних предузећа у тој области, које она дају на основу научно-истраживачких и стручних сазнања у области заштите од пожара, треба да постане сталан и битан чинилац нарочито у погледу планирања, пројектовања и изградње система заштите од пожара и избора технолошког процеса који пружа сигурност против пожара и експлозије образовања радних људи и грађана у тој области, истраживачког рада испитивање материјала опреме и средстава и других предмета и њихових заштитних својстава отпорности на топлоту и ватру, као и способност за њихову ефикасну употребу те давање оцјене о тим налазима и пружања других услуга и сазнавања у области заштите од пожара. Предузећа:

- Спроводе мјере заштите од пожара у складу са законом, техничким прописима и стандардима.
- Спроводе мјере заштите од пожара одређене овим Планом заштите од пожара и својим плановима заштите од пожара.
- Спроводе мјере заштите од пожара и складу са рјешењем Министарства унутрашњих послова о разврставању у категорије угрожености од пожара.
- Доноси опште акте о мјерама заштите од пожара.
- Предузећа која се баве производњом експлозивних материја и запалљивих течности и гасова или њиховим ускладиштавањем или се баве прометом ових материја, односно у вршењу своје дјелатности користе ове материје, утврђују мјере безbjедности и обезбеђују оспособљавање својих радника који рукују са овим материјама.
- Прибављају прописане сагласности за грађење и употребу својих објеката у погледу примијењених мјера заштите од пожара.
- Обрачунавају и уплаћују накнаду у висини од 0,04 % од пословног прихода за реализацију посебних мјера заштите од пожара.

Између осталог предузећа су дужна поднијети захтјев за категоризацију угрожености од пожара, у складу са законом о заштити од пожара.

1.5.1 Категоризација предузећа и установа

За потребе пројектовања организације ЗОП-а и гашења пожара предузећа и установе разврставају се у 4 категорије угрожености од пожара и експлозије у зависности од технолошког процеса, врста сировина са којима раде, врсте материјала употребљеног у грађењу објекта и значаја објекта.

Категоризацију објеката обавља инспекција МУП-а Републике Српске на основу Правилника о основама, мјерилима и условима за разврставање предузећа и других правних лица, државних и других органа и предузећа у одговарајуће категорије угрожености од пожара ("Сл. гласник РС", бр. 53/13).

I КАТЕГОРИЈА

У I категорији објеката могућа је појава пожара и експлозије. У I категорију се разврставају предузећа која производе, користе или складиште експлозиве, запалљиве течности, запалљиве гасове. У ову категорију спадају и предузећа која у технолошком процесу имају настајање прашина које са ваздухом граде експлозивне смјеше. У овој категорији су и предузећа чији су објекти међусобно повезани запалљивим грађевинским конструкцијама и грађевинским елементима у једну цјелину погодну за брзо ширење и преношење пожара.

У I категорији су и објекти од изузетног привредног значаја за Републику као и за одбрану земље.

II КАТЕГОРИЈА (пожар могућ, експлозија мало вјероватна)

Ова категорија угрожености од пожара обухвата предузећа која производе и прерађују чврсте запалљиве материје без стварања прашина и предузећа која прерађују негориве материјале у усијаном и растопљеном стању. У II категорију

спадају и предузећа која употребљавају и држе мање количине запаљивих течности свих врста. II категорија обухвата предузећа и установе у чијим објектима се сакупља или борави већи број људи, болнице, хотели, робне куће, спортске хале, биоскопи, позоришта, музеји, концертне дворане.

III КАТЕГОРИЈА (ризик од пожара присутан, експлозија могућа од диверзија, саботажа и крађења нехата)

У овој категорији су предузећа која производе и прерађују ватроотпорне и ватросталне материјале и незапаљиве сировине. У III категорији су пословне зграде и јавни објекти у којима су смјештене организације и органи.

IV КАТЕГОРИЈА

Ова категорија угрожености обухвата мање угоститељске објекте (СУР), трговинске радње (СТР), занатске радње (СЗР), сервиси, мањи пословни објекти, мањи јавни објекти и сл.

1.5.2 Организација заштите од пожара и експлозије у предузећима и установама

Организација заштите од пожара и експлозије у привреди општине заснива се на додатном ангажовању запослених радника којима ће бити приододати и послови заштите од пожара и експлозије уз редован посао који у предузећу већ обављају. Оваква концепција обезбеђује минимално повећање непроизводних радних мјеста у привреди општине.

Професионалци ће бити само референти и они за које се не изнађе друго рјешење. Сви остали радници у заштити од пожара у предузећима и установама биће добровољци. Сва остала мјеста у организацији заштите од пожара и експлозије у привреди општине заузеће радници који већ имају запослење у предузећу-установи. Поред редовног посла они ће обављати и послове заштите од пожара и експлозије. За овај проширен дјелокруг послова и радних задатака превентивне заштите од пожара и експлозије и гашење насталих пожара у предузећима они ће имати већа лична примања и већи лични стандард од оних радника који нису ангажовани у заштити од пожара општине Купрес РС.

Под Ватрогасном јединицом у предузећу-установи се подразумијева постојање ватрогасне формације у свакој смјени која је опремљена и оспособљена за гашење почетних и развијених пожара у предузећу. Јединица мора од алармирања до почетка гашења да инервенише за мање од 3 минута.

На челу Ватрогасне јединице се налази командир. Смјенама руководе смјенски командри. Сви чланови Ватрогасне јединице морају имати положен стручни испит пред комисијом МУП-а Републике Српске.

Под Службом заштите од пожара се подразумијева организована превентивно-техничка дјелатност заштите од пожара и експлозије у предузећу и установи.

Служба заштите од пожара и експлозије има у свом саставу одговорно лице за послове заштите од пожара и експлозије и сталну унутрашњу контролу заштите од

пожара и експлозије коју сачињавају ватрогасци-превентивци. Њихов задатак је надгледање спровођења мјера заштите од пожара и експлозије, контрола исправности опреме за заштиту од пожара, дежурства код заваривања, вођење евиденција из заштите од пожара и др.

Ови радници се укључују у гашење пожара кориштењем слједеће опреме за гашење:

- ручно-преносних апарати,
- ручно-превозних апарати,
- зидних хидраната,
- спољашњих хидраната.

Сви припадници Службе заштите од пожара и експлозије морају имати положен стручни испит пред комисијом Ватрогасног Савеза Републике Српске.

Референт заштите од пожара и експлозије је стручно лице, које непосредно организује и спроводи превентивне мјере заштите од пожара и експлозије у предузећу или установи. Мора имати положен стручни испит пред комисијом МУП-а Републике Српске.

Радник задужен за организовање и спровођење превентивних мјера заштите од пожара и експлозије је лице које додатно обавља наведене послове уз неко редовно занимање. Мора имати положен стручни испит пред комисијом МУП-а Републике Српске.

1.5.3 Организација заштите од пожара и експлозије у објектима I категорије

Предузећа разврстана у I категорију дужна су да организују заштиту од пожара и експлозије на слједећи начин:

- морају имати организовану службу заштите од пожара и експлозије са 3-6 радника у смјени;
- морају имати ватрогасну јединицу са 5-7 чланова у смјени и јединица мора бити опремљена и оспособљена за гашење пожара у предузећу;
- морају имати референта заштите од пожара и експлозије са вишом или високом стручном спремом;
- морају донијети План заштите од пожара и експлозије за предузеће;
- морају донијети Правилник о заштити од пожара и експлозије;
- морају донијети Правилник о раду сталне унутрашње контроле заштите од пожара и експлозије у предузећу.

1.5.4 Организација заштите од пожара и експлозије у предузећима и установама разврстаним у II категорију

Предузећа и установе разврстане у II категорију дужни су да организују заштиту од пожара и експлозије на слједећи начин:

- морају имати организовану службу заштите од пожара и експлозије са 5-7 радника у свакој радној смјени;

- морају имати референта заштите од пожара и експлозије са најмање вишом стручном спремом техничког смјера;
- морају донијети План заштите од пожара и експлозије за предузеће;
- морају донијети Правилник о заштити од пожара и експлозије;
- морају донијети Правилник о раду сталне унутрашње контроле заштите од пожара и експлозије у предузећу или установи;
- морају примјењивати и остале одредбе Плана заштите од пожара за своју категорију.

Служба заштите од пожара и експлозије може бити организована и у оквиру неке друге службе.

1.5.5 Организација заштите од пожара и експлозије у предузећима и установама разврстаним у III категорију

Предузећа и установе разврстане у III категорију дужне су да организују заштиту од пожара и експлозије на сљедећи начин:

- морају имати најмање једног радника који непосредно организује превентивне мјере заштите од пожара и експлозије са вишом или средњом стручном спремом;
- морају донијети правилник о заштити од пожара и експлозије.

1.5.6 Организација заштите од пожара и експлозије у предузећима и установама разврстаним у IV категорију

Предузећа и установе разврстане у IV категорију дужне су да организују заштиту од пожара и експлозије на сљедећи начин:

- морају имати најмање једног радника задуженог за организовање и спровођење превентивних мјера заштите од пожара и експлозије са најмање средњом стручном спремом техничког смјера и положеним стручним испитом.

1.5.7 Мотивисање добровољних ватрогасаца за рад

Како се заштита од пожара и експлозије на подручју општине заснива углавном на радницима који обављају неки посао у предузећу-установи, а послове заштите обављају добровољно предвиђају се стимултивне мјере.

Стимултивне мјере за рад у службама заштите предузећа морају разрадити и утврдити у својим нормативним актима. Под стимултивним мјерама се сматра:

- да имају додатни коефицијент за плату,
- да имају одређен број дана годишњег одмора више од законом предвиђеног,
- да им љетовање партиципира синдикат општине, предузећа или осигуравајуће компаније,
- да имају мобилни телефон са 1,1 претплатом мјесечно или да имају претплату на јединствену ВПН мрежу са бесплатним разговорим унутар мреже.

1.5.8 Защита од пожара у индустријским објектима

Индустријски објекти у својим погонима у којима се обављају разноврсни технолошки процеси производње, подложни су пожарним опасностима, те се при њиховом пројектовању и изградњи треба посветити пажња како би се ове опасности у што већој мјери отклониле.

Пројектовање заштите од пожара и експлозије почиње у фази израде просторних планова, генералних и детаљних урбанистичких планова у којима може да се процијени потреба и одреде могућа уређења, кориштење и заштите простора, степен изграђености објекта и инфраструктуре као и заштита животне средине и заштита од елементарних непогода. Пројектовање заштите од пожара и експлозије мора бити усаглашено са одредбама законских норматива, стандардима и овим документом.

Са развојем технологије јављају се и опасности од пожара, експлозије и хаварије, па се због тога и интензивира развој превентивног дјеловања. Превентивна заштита има задатак да у базне, производне технологије угради системе заштите такве ефикасности које пружају гаранцију за ризике од пожарних и експлозијских штета унутар одређених и унапријед познатих граница.

Систем заштите од пожара и експлозије треба да је интегрални, саставни елеменат производних и радних процеса и технологија и мора постојати корелација између заштите и могућности провјеравања и контроле.

Да би се спровела заштита од пожара и експлозије треба прије свега:

- дефинисати све критичне технологије са становишта степена угрожености индустријског комплекса као и окружење;
- дефинисати све критичне параметре којима се описују технолошки процеси и њихов мониторинг;
- развити системе за праћење критичних параметара и поступака у случају акцидентног стања.

Организацију рада заштите од пожара и експлозије уређују, организују и спроводе кроз План заштите, који обавезно морају да имају све организације чији су објекти посебно пожарно угрожени тј. организације које су разврстане у прву и другу категорију угрожености од пожара.

1.5.8.1 Технолошко превентивни план ЗОП-а

План заштите од пожара и експлозије предузећа и установа треба да садржи следеће елементе:

- Макролокацију (положај организације рада у односу на насељена мјеста и ватрогасну јединицу, општинског органа за унутрашње послове, саобраћајнице и њихова изграђеност, конфигурацију терена, природне и вјештачке запреке и мјере које треба предузети ради омогућавања брже интервенције).

- Микролокација (распоред објекта, међусобно растојање, ширина и начин изграђености објекта, дужина објекта, саобраћајнице унутар организације рада и других организација).
- Физичко-хемијске особине материје, сировина, полуфабриката, готове робе и помоћних материјала који се користе или ускладиштавају, транспортују, степен опасности од пожара самозапаљивањем, експлозијом и аналитичка процјена угрожености.
- Материје у производњи, процјена радних мјеста на којима се налазе запослени радници и постројења која учествују у процесу рада са становишта заштите од пожара и експлозије, оцјена степена опасности и закључак о мјерама заштите од пожара и других несрећа, нормативи у заштити пожара и експлозије.
- Техничке карактеристике грађевинских објекта, уређаја и постројења, противпожарна одвајања (сектори) степен угрожености и посебне мјере заштите од пожара и експлозије, осјетљивост на потресе и дејство сеизмичких сила и мјере које треба предузети ради боље заштите од пожара.
- Услови рада на ремонту (поправкама) реконструкција, доградња или инсталисање и испитивање од стране радника организације рада и других који раде на рачун те организације, мјере које треба предузети ради ефикасније заштите од пожара.
- Електроенергетска постројења, громобранске инсталације и уређаји, степен усаглашености са прописима и захтјевима заштите од пожара, стање инсталације, надзор и мјере одржавања.
- Термоенергетска постројења, уређаји и системи загријавања, котлови и врсте технолошког горива које се користи, мјерно-регулационе станице и разводно цјевоводну мрежу, уређаји и инсталације, стање свих уређаја, надзор и мјере за одржавање.
- Снабдијевање водом за гашење пожара, њихова удаљеност са захтјевима заштите од пожара и мјере које треба предузети у циљу снабдијевања водом. Систем за активирање, јављање и гашење пожара.
- Књиговотствуvenу вриједност објекта и садржаја.

1.5.8.2 Оперативно тактички план ЗОП-а

- Сви важнији објекти и предузећа на територији општина треба да ураде оперативно-тактичке планове. Израда оперативних планова мора да обухвати објекте I и II категорије угрожености од пожара, као и важније објекте где се окупља већи број људи.
- Сва предузећа која ураде оперативно тактичке планове морају један примјер исте доставити Ватрогасној јединици на увид.

1.6 Планирање и спровођење пропагандних акција

1.6.1 Образовање у заштити од пожара и експлозије

Едукативна дјелатност из заштите од пожара и експлозије обухвата:

- обуку становништва;
- обуку радника у предузећима-установама;

- обука припадника сталне унутрашње контроле заштите од пожара и експлозије који су у саставу службе за заштиту од пожара и експлозије;
- обуку припадника ватрогасне јединице.

1.6.1.1 Обука становништва

Обука се изводи организованим предавањима у образовним институцијама (основне школе и др.), мјесним заједницама и сл. Обуком управљају Ватрогасна друштва и Ватрогасна јединица.

Циљеви обуке:

- упознати становништво са опасностима од избијања пожара;
- упознавање становништва са појавом опасности од паљења шуме:
  - отвореном ватром;
  - шибицом;
  - варнициом;
- упознавање са грешкама које доводе до шумског пожара;
- упознавање становништва са значајем гашења пожара у најранијој фази;
- упознавање становништва са техником и тактиком гашења шумских пожара;
- упознавање становништва са опасностима од пожара у домаћинству;
- упознавање становништва са узрочницима пожара у домаћинству;
- упознавање становништва са гашењем пожара у домаћинству.

1.6.1.2 Обука радника у предузећима-установама

Ову обуку могу да изводе предузећа која су регистрована за ту дјелатност, а имају инжињера заштите од пожара или инжињера техничке струке са положеним стручним испитом.

Обука треба нарочито да упозна запослене са:

- опасностима од пожара везаних за радно мјесто;
- кривична одговорност појединача при изазивању пожара (лицновање, заваривање, резање, лемљење, кување кафе и сл.);
- финансијском вриједности објекта;
- правилником о заштити од пожара и експлозије предузећа и установа;
- обавезе радника о знању тачног положаја:
  - најближег ручног јављача пожара;
  - наближег апаратца за гашење;
  - најближег зидног хидранта;
- прилажење ватри при гашењу почетног пожара, лијеви бочни положај са руком преко чела, практично;
- тактика гашења са више апаратца истовремено и практично;
- употреба зидних хидраната практично;
- употреба ручних јављача пожара практично;
- поступак ликвидације жаришта.

О обуци се води евиденција и попуњавају се тестови обуке за сваког радника понаособ.

1.6.1.3 Обука припадника службе и ватрогасне јединице

Ову обуку могу да изводе специјализоване установе које располажу:

- стручним кадровима,
- полигоном са опремом.

Задатак обуке је да научи полазнике гашењу свих врста почетних, поодмаклих и развијених пожара на територији општине. На план и програм обуке се прибавља сагласност МУП-а Републике Српске - Инспекторат заштите од пожара. О овој обуци се сваком полазнику издаје увјерење.

1.6.2 Пропагандна дјелатност у заштити од пожара

Пропагандна активност се огледа у потпомагању реализације Плана заштите од пожара и подизања нивоа културе и образовања у области заштите од пожара и експлозије. Пропагандна активност ће се реализовати употребом свих облика пропаганде и то:

- плакатом;
- популарним предавањима.

Сваки од наведених носилаца пропагандне активности сачињава свој годишњи План реализације пропагандних активности и финансијски План за обезбеђење новца како би се наведене активности реализовале.

1.7 Активности ватрогасних јединица, друштава и савеза

1.7.1 Ватрогасна друштва

1.7.1.1 Ватрогасна друштва

На подручју општине Купрес РС не постоји ватрогасно друштво, те стога општина Купрес РС помоћ у гашењу пожара прима од сусједне општине Шипово које има ватрогасно друштво. Дужности ВД су следеће:

- Учествује у гашењу пожара и спасавању људи и имовине угрожених пожаром и другим елементарним непогодама на цијелом подручју општине, а по потреби и изван подручја истог.
- Врши стручни надзор како је то прописано овим Планом заштите од пожара који се односи на благовременост и смањење интервенција ватрогасне јединице, функционалност и исправност водозахвата, апарата за гашење пожара, одлагање запаљивих течности и гасова и других запаљивих материјала где представљају опасност, проходност пожарних путева и електричним разводним таблама, хидрантима, блокадним прилазима гасних инсталација и инсталација за запаљиве течности, забране кориштења отвореног пламена и пушења на пожарно угроженим просторима.
- Врши стручно оснапобљавање и усавршавање ватрогасца према утврђеном плану и програму који је усмјерен на оснапобљавање ватрогасца и њихову спремност за брзо и ефикасно дјеловање у извршењу задатака ватрогасне јединице.

- Води прописану евиденцију о интервенцијама на пожарима и елементарним непогодама и о своме учествовању у гашењу и спасавању људи и материјалних добара.
- Извештава Центар јавне безбједности о извршеној интервенцији на гашењу пожара и спасавању људи и материјалних добара.
- Дужна је да пружи помоћ осталим ватрогасним јединицама на подручју општине у складу са овим Планом заштите од пожара.
- Дужна је пружити помоћ ватрогасној јединици на другој општини по наређењу начелника општине у складу са овим Планом заштите од пожара.
- Пружа стручну помоћ и сарађује са ватрогасним јединицама и ватрогасним друштвима у погледу организовања и стручног усавршавања ватрогасца.
- У складу са Законом обавља послове цивилне заштите.
- Организује курсеве, предавања и друге видове образовања грађана на подручју општине, у погледу опасности, спровођења мјера и гашења пожара и спасавања људи и материјалних добара.
- Обавља све остале послове који су прописани Законом о заштити од пожара и овим Планом.

1.7.1.2 Ватрогасни савез

У Републици Српској је формиран Ватрогасни савез Републике Српске који:

- Врши усаглашавање и усклађивање активности чланица Савеза на унапређењу система заштите од пожара, организовања, унапређења и спровођења мјера и активности у области заштите од пожара и ватрогаства.
- Прати стање заштите од пожара на подручју свог дјеловања и с тим у вези предузима, односно предлаже мјере и активности за развој заштите од пожара и за оснивање и рад ватрогасних друштава и ватрогасних јединица.
- Пружа стручну помоћ ватрогасним друштвима и ватрогасним јединицама.
- Учествује у припремању и врши усавршавање програма и планова за стручно оспособљавање чланова добровољних ватрогасних јединица.
- Подстиче организовање курсева, семинара, предавања, вјежби и такмичења у циљу стручног оспособљавања и усавршавања ватрогасца.
- Доноси правила којима се регулишу поједина питања за која су чланови Савеза заинтересовани да буду јединствено регулисана.
- Остварује сарадњу са надлежним органима на плану припрема и оспособљавања ватрогаства за његово успјешно дјеловање у ванредним приликама у случају непосредне ратне опасности као и у рату.
- Пропагира ватрогаство и предузима мјере за његово развијање и унапређење.

Ватрогасни савез општине није основан. Ватрогасни савез општине се оснива када буду основана најмање 3 ВД-а на територији општине.

Ватрогасни савез општине од онога тренутка када се изврши његово оснивање почиње да прати и анализира стање заштите од пожара на свом подручју и предлаже

одговарајуће мјере у циљу обезбеђења јединствене политике у усклађивању заштите од пожара с токовима развоја привредних и других дјелатности, а нарочито:

- ствара се о остваривању основа за савременије опремање ватрогасних јединица и њихових друштава,
- усмјерава и координира акције и манифестације ватрогасних јединица и њихових друштава у сврху развоја и популаризације заштите од пожара,
- прати и анализира извршење планова и програма рада (стручног оспособљавања и усавршавања кадрова) и развоја ватрогасних јединица и њихових друштава, водећи рачуна да се у запошљавању кадрова у ватрогасне јединице првенствено узимају кадрови који су завршили одговарајуће стручне школе,
- развија самозаштиту и техничку културу становништва у припремама за одбрану у области заштите од пожара,
- остварује потребну сарадњу са органима управе, предузећима и другим установама и заједницама. Припремају приједлоге мјера за успјешније организовање, савременије опремање и даљи развој ватрогасних јединица и њихових друштава,
- усаглашава ставове у погледу обезбеђења јединствених мјера које се утврђују плановима и програмима рада и развоја ватрогасних јединица и друштава,
- пружа стручну помоћ у организовању ватрогасних јединица у ратним условима и у стручном оспособљавању и усавршавању ватрогасних кадрова и јединица за те потребе,
- предузима и друге мјере којима се доприноси обезбеђењу услова за остваривање циљева и задатака заштите од пожара према потребама и материјалним могућностима у дјелатности појединих области у цјелини, у Складу са законом и овим документом.

1.8 Активности на заштити од пожара организација које газдују шумским подручјима и аграрним комплексима

Ради предузимања посебних мјера заштите од пожара у шумама угроженим од пожара, правна лица која газдују или управљају шумама, одредиће шуме нарочито угрожене пожаром и својим планом мјера и активности заштитити шуму, предвидјети и посебне мјере заштите од пожара којима ће се нарочито утврдити:

- мјере заштите од пожара које се морају предузимати у шумама угроженим од пожара, као и мјере које ће се предузимати у случају гашења пожара,
- организацију заштите од пожара (организацију ватрогасних јединица, ватрогасних стража или дежурних лица оспособљених за гашење пожара у шумама као и њихов распоред на поједине одјеле заједно са опремом потребном за гашење пожара).
- организацију осматрачке службе са средствима везе и другим савременим дојавним средствима,
- картографски уцртане правце саобраћајница које омогућују брзе пролазе и прилазе ватрогасних јединица за случај гашења пожара, као и уцртана

осматрачка мјеста и изворишта воде која се могу користити за гашење пожара на одређеном шумском подручју.

Мјере из претходног става ускладиће се са овим планом.

У циљу спречавања и отклањања опасности од пожара у одређеним приликама, организације и органи, свако у свом дјелокругу, обезбеђују дежурство, односно осматрачко-дојавну службу, потребну опрему и средства за гашење пожара и то:

- у објектима за вријеме одржавања приредби, сајмова, изложби и сл.,
- у одређеним вањским просторима у вријеме када је повећана опасност од избијања и ширења пожара (жетва, већа радилица и сл.).

Ако у појединим објектима и просторима, на подручју општине, није организовано вршење послова заштите од пожара у смислу претходних ставова или у другим сличним приликама (државни празници, јавне манифестације и сл.), скупштина општине одређује вршење тих послова на основу извршене процјене повећане опасности од избијања и ширења пожара.

Одјељење за привреду и друштвене дјелатности неће издати одобрење за одређену дјелатност носиоцима права кориштења, односно власницима и непосредним корисницима објекта који самосталним личним радом са средствима рада у својини грађана обављају угоститељску, занатску и сл. дјелатност, ако не спроведу мјере и нормативе заштите од пожара у тим објектима.

Општински орган управе у чији дјелокруг спадају инспекцијски послови (комунални, заштита на раду, грађевинско урбанистички, шуме и пољопривреда и др.) у оквиру права и обавеза у вршењу инспекцијског надзора у одређеној области, одговорни су за придржавање прописа о просторном уређењу, заштити шума и усјева од пожара, заштите на раду, овог Плана и других прописа из области заштите од пожара.

Органи управе из претходног става сарађују са Инспекторатом заштите од пожара у погледу размјене мишљења и искуства и давању приједлога и других иницијатива за рјешавање питања заштите од пожара, као и међусобног обавјештавања о утврђеним неправилностима у спровођењу заштите од пожара од стране организација, органа и грађана.

Организације и органи као и грађани, у складу са Законом и овим Планом, доносе своје планове и санационе програме у вези са спровођењем и унапређењем заштите од пожара и путем својих стручних служби врше контролу извршења ових планова и програма.

2 НАЧИН УПОТРЕБЕ ВАТРОГАСНИХ ЈЕДИНИЦА И САДЕЈСТВА СА ДРУГИМ ВАТРОГАСНИМ ЈЕДИНИЦАМА

2.1 Утврђивање задатака ватрогасних јединица

Употреба Територијалне ватрогасне јединице са подручја општине Шипово и ван ње (општина Купрес РС) као и садељство са другим јединицама дефинисани су Законом о заштити од пожара, овим Планом и оперативним планом ватрогасне јединице.

Основни задаци ВД Шипово су:

- гашење пожара и отклањање посљедица насталих усљед пожара,
- спасавање људи и материјалних добара угрожених пожаром и другим елементарним непогодама,
- спровођење превентивне заштите у циљу спречавања и отклањања опасности од пожара,
- стручно оспособљавање ватрогасаца за успешно вршење основних задатака а првенствено гашење пожара,
- обучавање радних људи и грађана за успешно превентивно дјеловање у заштити од пожара,
- обука јединица ЦЗ у мјесним заједницама и предузећима,
- израда оперативно-тактичких планова гашења пожара,
- да воде евиденцију о пожарима и елементарним непогодама,
- на захтјев Скупштине општине да достављају сталне и повремене извјештаје,
- организовање дежурства у појединим организацијама и органима на захтјев корисника услуге, уз адекватну накнаду трошкова ВД према њеном Правилнику,
- пропагирање ватрогаства и унапређење заштите од пожара,
- оспособљавање ватрогасаца за јачање одбрамбених способности,
- анализа стања заштите од пожара на подручју општине односно подручју дјеловања и предузимање мјера за унапређење заштите од пожара,
- сарадња са организацијама и органима општине, мјесним заједницама, стручним институцијама из области заштите од пожара, образовним институцијама, ватрогасним савезима, другим ватрогасним јединицама и друштвима,
- развој друштвених активности ватрогасног друштва,
- формирање секције за омладину, њихово стручно оспособљавање и припрема за будуће чланове ватрогасних друштава,
- организовање смотри, такмичења, сусрета и других организованих облика дјеловања ватрогасаца,
- учешће у утврђивању узрочника пожара и предлагање мјера за отклањање истих,
- контрола спровођења мјера заштите од пожара које су општинским Планом заштите од пожара стављене у надлежност Ватрогасних јединица.

У Плану је регулисана и сарадња ВД Шипово са општинским штабом цивилне заштите, предузећима (електродистрибуција, комунално, шумско газдинство) и сусједним ватрогасним јединицама која могу да допринесу бржој и ефикаснијој акцији гашења пожара, спречавању ширења пожара, спасавању људи и материјалних добара угрожених пожаром.

Начин употребе Ватрогасног друштва зависи од:

- мјеста на којем се појавио пожар и могућности његовог ширења,
- величине пожара,
- врсте материје која је захваћена пожаром,
- степена угрожености материјалних добара и људских живота,
- опремљености ватрогасне јединице на локацији где је настао пожар и
- осталих фактора који су у датом моменту битни за успјешност акције гашења.

Зависно од наведених елемената, одређује се начин и поступак употребе ватрогасног друштва. У правилу код мањих и средњих пожара интервенисаће ВД Шипово у чијој оперативној зони (општине Купрес РС) се и појавио пожар.

Излазак јединице на гашење пожара може бити по наређењу командира дежурног одјељења, или по основу непосредне пријаве пожара од стране грађана општине Купрес РС. Ватрогасно друштво, чим сазна да је избио пожар на њеном подручју, дужна је да што прије приступи његовом гашењу и спасавању људи и материјалних добара угрожених пожаром, без обзира о чијим материјалним добрима се ради.

Гашењем пожара руководи старјешина или други руководилац ватрогасног друштва која је изашла на гашење пожара. Руководилац акције гашења даје налог ватрогасцима да напусте мјесто пожара по завршеној акцији гашења пожара. Он може по својој процјени оставити извјесно обезбеђење ако претпостави да се пожар може поново појавити. Ово правило начина употребе ватрогасне јединице важи и код било ког другог обима и величине пожара.

Ватрогасно друштво дужно је да води прописану евиденцију о своме учествовању у гашењу пожара и спасавању људи и материјалних добара од елементарних непогода. Ватрогасно друштво дужно је да Скупштини општине, на њен захтјев, доставља сталне и повремене извјештаје и да даје поједине податке којима располаже у вези са пословима заштите од пожара. Исто тако, дужно је да одмах након извршене интервенције на гашењу пожара и спасавања људи и материјалних добара угрожених пожаром, обавијести надлежни Центар (Инспекторат за заштиту од пожара).

2.2 Сагледавање успјешности и броја извршених акција

Да би рад ВД био успјешан и ефикасан, потребно је сагледавање успјешности и броја извршених акција гашења пожара у протеклом десетогодишњем периоду као и просјечно вријеме трајања тих акција ради процјене потребног броја ватрогасаца и њихове дисперзије на подручју општине. Број извршених акција гашења пожара Ватрогасног друштва у периоду 2010-2020. година је дат у Табели бр. 1.

Година	Шумски пожар ниског растинја	Пожар на објектима
2011.	1	0
2012.	1	0
2013.	1	0
2014.	0	0
2015.	0	0
2016.	0	0
2017.	0	0
2018.	0	0
2019.	0	0
2020.	1	0

Табела 1 Преглед интервенција ватрогасног друштва општине по годинама гашења пожара

У будућем периоду је потребно посветити посебну пажњу (превентиву) да би се избјегли пожари. Потребно је стално водити евиденцију о учешћу у акцијама гашења пожара.

По доношењу Плана заштите од пожара, комисија за праћење реализације Плана заштите од пожара статистички прати и ВД о томе два пута годишње подноси извјештај начелнику. При том нарочито обрађује следеће:

- број акција гашења пожара,
- успешност акције гашења пожара,
- вријеме трајања акције гашења,
- број ватрогасца који је учествовао у акцији гашења пожара,
- број ангажованих возила на акцији гашења пожара,
- утрошак средстава за гашење пожара,
- материјална штета,
- вриједност спашене имовине,
- број повријеђених ватрогасца у пожару,
- број повријеђених цивила у пожару,
- број мртвих ватрогасца у пожару,
- број мртвих цивила у пожару и друго.

На основу ових показатеља сагледава се:

- успешност јединица,
- покрivenост територије,
- вријеме слободног развоја пожара,
- вријеме локализације пожара,
- рејтинг ватрогасног друштва у општини,
- потребе за опремом за гашење пожара,
- потреба за средствима за гашење пожара,
- начин финансирања и редослијед финансирања према успешности показаној на пожарима,
- вријеме потребно да јединица стигне на пожар и друго.

2.3 Заштита од пожара у систему цивилне заштите

Увезаност заштите од пожара у систем цивилне заштите регулисана је Законом о заштити од пожара и Законом о цивилној заштити. У гашењу пожара и спасавању људи и имовине угрожених пожаром на подручју општине учествује и општински штаб цивилне заштите са својим јединицама.

Код великих пожара према потреби позивају се и јединице Републичке управе цивилне заштите. Такође ова увезаност заштите од пожара у систем цивилне заштите проводи се у погледу заједничког планирања набавке и кориштења опреме и средстава за гашење пожара, заједничке обуке људства и заједничких вјежби. То се спроводи ради рационалнијег кориштења ресурса, како би се изbjегло њихово дуплирање и ефикаснијег извођења акција гашења и спасавања.

Републички штаб цивилне заштите има слједеће задатке:

- одлучује о употреби снага и средстава цивилне заштите на заштити и спасавању угрожених на подручју Републике,
- наређује употребу јединица цивилне заштите и руководи акцијама заштите и спасавања те одређује друге мјере заштите и спасавања на подручју Републике,
- усмјерава, координира и руководи акцијама заштите и спасавања свих учесника ангажованих на заштити и спасавању на подручју Републике,
- обавјештава становништво Републике преко средстава јавног информисања о насталим опасностима и о мјерама које се предузимају,
- наређује подручним одјељењима цивилне заштите предузимање мјера и активности на заштити и спасавању,
- наређује ангажовање снага и средстава цивилне заштите с неугроженог подручја градова-општина на угрожено подручје градова-општина,
- по захтјеву надлежних органа Републике ангажује снаге и средства цивилне заштите за пружање помоћи Федерацији БиХ, сусједним земљама и другим државама на санирању посљедица природних и других несрећа.

Штаб цивилне заштите општине има слједеће задатке:

- одлучује о употреби снага и средстава цивилне заштите на заштити и спасавању угрожених на подручју општине,
- наређује употребу Јединица цивилне заштите и руководи акцијама заштите и спасавања те одређује друге мјере заштите и спасавања на подручју општине,
- усмјерава, координира и руководи акцијама заштите и спасавања свих учесника ангажованих на заштити и спасавању на подручју општине,
- обавјештава становништво општине преко средстава за јавно узбуњивање и преко средстава јавног информисања о насталим опасностима и о мјерама које се предузимају.

2.4 Ватрогасна јединица

У случају избијања пожара на подручју општине ВД Шипово дужно је што прије приступити гашењу пожара и спасавању лица и имовине угрожених пожаром.

Дојава пожара овој јединици се врши телефоном на број 123. Позиви за интервенцију се прикупљају код дежурног ватрогасца, који по пријему позива лице које тражи интервенцију и узима сљедеће податке:

- Тачну адресу, односно мјесто пожара или неке друге интервенције, а евентуално и податке о најкраћим путевима, којима се може доћи до тог мјеста.
- Шта гори и има ли људских живота у опасности?
- Ко јавља о насталом пожару и с којег броја телефона?

Неке податке дежурни неће моћи добити, али због отклањања злонамјере или лажне дојаве пожара, провјером треба утврдити тачност примљене дојаве. Након примљене дојаве пожара, дежурни према утврђеној процедуре даје аларм ватрогасној јединици и обавјештава је о потреби интервенције.

Према утврђеном плану и дневној заповијести на интервенцију гашења пожара се излази са навалним возилом, а према потреби и са пратећим возилом. Након алармирања јединице, дежурни даје командиру смјене (руководиоцу акције гашења пожара) посебан формулар са тачном адресом објекта који је захваћен пожаром.

Руководилац акције гашења даје сигнал за полазак првом возилу, у којем се он по правилу налази. Сва возила која иду на интервенцију, по правилу иду истим путем као јединствена колона, која у току вожње задржава свој поредак. Брзина кретања возила мора осигурати јединици брз и сигуран пут до мјеста интервенције, али уз пуну сигурност вожње у јавном саобраћају. Заустављање возила и њихов повратак у току вожње може наредити само старјешина ватрогасне јединице.

Задатак руководиоца акције гашења пожара је веома сложен и одговоран посао који захтјева стручно и способно лице. Да би се интервенција обавила успјешно, руководилац акције гашења пожара мора испоштовати сљедећа начела и смјернице:

- да би се упознао са ситуацијом на мјесту пожара и добио општи преглед, прво мора извршити извиђање,
- на основу извиђања мора извршити процјену ситуације,
- на основу процјене мора донијети свој план гашења пожара и донијети одлуку,
- на основу одлуке мора издати одговарајуће команде за рад.

Извиђањем руководилац акције гашења пожара мора установити:

- Да ли су људи угрожени?
- Да ли су угрожени нарочито вриједни предмети?
- Да ли се животиње налазе у опасности?
- Где гори?

- Шта гори?
- Како гори?
- Да ли постоји опасност од ширења пожара?
- Да ли постоји посебна опасност?
- Потребно је оцијенити какви су путеви за навалу и путеви за евакуацију?

Пројеном ситуације треба добити одговор на ова питања:

- Шта треба учинити да се уочене опасности отклоне и којим редом?
- Шта се може учинити с обзиром на властите снаге и средства?

На основу процјене руководилац акције гашења пожара доноси одлуку, а која се састоји у слједећем:

- Да ли извршити напад или одбрану?
- Одредити начин ангажовања властитих снага?
- Начин снабдијевања средствима за гашење?
- Која ће се опрема и средства користити за навалу?
- Који ће бити путеви навале на пожар?
- Какав је облик и наступ јединице?

Према ситуацији на мјесту пожара разликујемо:

- нормалне одлуке које се доносе након извиђања и процјене ситуације и
- ванредне одлуке које се доносе без извиђања и процјене ситуације (када су угрожени људи, опасност од експлозије, опасност од наглог проширења), односно када се не смије никако оклијевати.

Команда за акцију гашења је провођење одлуке о гашењу пожара. Наредба мора бити гласна, разумљива, одлучна, категорична, потпуна и остварљива. Команда мора садржавати одређене елементе:

- Ко треба извршити постављене задатке?
- Шта треба извршити?
- Где треба то извршити?
- Како треба бити извршено и с којим средствима?

Након пажљивог прегледа згаришта и обиласка објекта, установивши да нема никаквих опасности од поновног разбуктавања ватре, руководилац акције гашења пожара може наредити припрему за повратак. При томе је потребно установити да ли је сво људство на мјесту. Руководилац је дужан прикупити потребне податке за састављање извјештаја о интервенцији. Рад по повратку са пожара дијели се у двије групе:

- рад са опремом и
- састављање извјештаја.

Рад са опремом састоји се од прегледа, чишћења, отклањања кварова, попуну утрошеног средства за гашење, односно довођење опреме у стање какво је било прије интервенције, како би иста била спремна за нову интервенцију. Састављање извјештаја

о интервенцији врши се кроз анализу гашења, при чему се даје оцјена рада одјељења, ватрогасца и командира. Анализа гашења треба да сагледа успјех у раду и недостатке које у будућем раду треба отклонити.

За сваки пожар који је гасила ватрогасна јединица мора се саставити извештај о пожару по прописаном обрасцу. Уз извештај о пожару мора се нацртати графички прилог-скица простора који је био пожаром захваћен. На скици се мора видјети: положај објекта захваћеног пожаром, смјер вјетра, размјештај ватрогасне јединице (или више јединица), сусједне објекте који су били штићени, пожарне путеве, изворе снабдијевања водом итд.

На основу извјештаја попуњава се статистички лист о пожару и исти доставља Центру јавне безбједности, Инспекцији заштите од пожара.

Ватрогасна јединица цивилне заштите

Начин организовања и активирања јединица цивилне заштите у случају пожара је специфичан у односу на територијалне и предузетне ватрогасне јединице, које имају стално дежурство и које се активирају по позиву грађана или радника предузећа у којем постоји ватрогасна јединица.

Јединица цивилне заштите активира се по наредби општинског одјељења цивилне заштите, у случајевима пожара већих размјера или када пријети опасност од наглог ширења пожара или постоји опасност да пожар угрози животе људи или материјална добра у већем обиму.

2.5 Употреба ватрогасних јединица из других општина

Ако ватрогасна јединица не може сама угасити пожар ни уз помоћ јединица цивилне заштите, тада ће начелник општине затражити помоћ од других (сусједних) начелника општине да учествују са својим ватрогасним јединицама у гашењу пожара и спасавању људи и материјалних добара која су угрожена пожаром.

Начелници општина (градоначелник) дужни су у правилу да пруже тражену помоћ, а обавезни су да пруже помоћ по наредби Републичке управе цивилне заштите и да обезбиједе неопходан број ватрогасца и техничке опреме за заштиту од пожара на свом подручју према члану 60. Закона о заштити од пожара.

Уколико се ради о ватрогасним јединицама пристиглим као испомоћ из других општина поступак је сљедећи:

- Ватрогасна јединица која долази као испомоћ на подручје одређене општине, ставља се на располагање Општинском штабу цивилне заштите. Старјешина пристигле ватрогасне јединице дужан је упознати команданта Општинског штаба цивилне заштите са којим снагама и средствима је дошао као испомоћ.
- Командант Општинског штаба цивилне заштите, пристиглу јединицу са водичем упућује на место пожара. Доласком на пожариште, старјешина ватрогасне јединице која је дошла као испомоћ, јавља се руководиоцу акције гашења пожара, којег такође упознаје са људским и материјалним ресурсима којима располаже. Старјешина јединице која је дошла као испомоћ потчињава се

руководиоцу акције гашења пожара и извршава сва његова наређења. Правац дјеловања јединице, одмор, замјену и све остале активности везане за пристиглу јединицу одређује руководилац акције гашења пожара од момента потчињавања јединице до потпуног гашења пожара или наредбе Општинског штаба цивилне заштите.

- Тактичко садејство свих ватрогасних јединица које су пристигле на мјесто пожара са властитом ватрогасном јединицом, остварује се под командом старјешине професионалне ватрогасне јединице, као руководиоцем акцијом гашења који самостално одлучује о свим елементима акције гашења и нико нема право да се мијеша у његов рад.

Ако руководилац акције гашења пожара, код великих пожара није у стању да сам оствари потпуну координацију рада свих јединица које учествују у акцији гашења пожара, о томе обавјештава Службу цивилне заштите општине/града. У том случају активира се општински/градски штаб за гашење пожара као и командно мјесто за то тијело. Општински/градски штаб има задатак да обезбиједи људске и материјалне ресурсе за гашење пожара у складу са планом који је донио руководилац акције гашења пожара, евентуалну здравствену помоћ, евакуације, те комплетно логистичко обезбеђење акције гашења пожара.

2.6 Употреба Ватрогасног друштва на подручју других општина

Употреба ВД на подручју других општина врши се на основу закона о заштити од пожара и овог Плана. Начелник општине је дужан да по правилу да тражену помоћ, по наредби Републичке управе цивилне заштите, другој општини тј. даје одобрење да ватрогасно друштво општине Купрес РС може интервенисати на подручју друге општине.

Општински начелник може са другим општинама споразумно дефинисати услове под којима се може размјењивати пружање помоћи у ватрогасним интервенцијама између општина.

По одобрењу општинског начелника ватрогасна јединица може се послати као помоћ у акцију гашења пожара у сусједним општинама под условом утврђеним у одлуци о упућивању или у споразуму потписаном са конкретном општином. Као испомоћ може се послати једна трећина јединице и једна цистерна, при чему се води рачуна да на подручју општине остане довољан број ватрогасаца и опреме у случају пожара. О броју људи, возила и опреме који се шаљу као испомоћ сусједним општинама увијек треба консултовати старјешину ТВЈ. Одлуком о упућивању ватрогасне јединице као помоћ другој општини треба дефинисати формацију јединице која се упућује, број возила, материјална средства, вријеме на које се упућује, ко сноси трошкове горива, мазива, евентуално оштећених или изгубљених дијелова опреме, дневнице за ватрогасце и сва друга питања за која налогодавац сматра да их је потребно регулисати у овој одлуци.

Уколико општина није у стању пружити тражену помоћ, надлежни орган је дужан донијети одговарајући акт о немогућности пружања помоћи, с кратким образложењем и са истим упознати општину која је тражила помоћ.

2.7 Планирање садејства код великих пожара и редослијед употребе ватрогасних јединица

Локалне снаге противпожарне заштите углавном могу санирати мање пожаре. Код пожара већих размјера који се могу десити на подручју општине, а једна ватрогасна јединица без обзира на свој кадровски састав и техничку опремљеност не може се сама успјешно супроставити, поготово ако је захватио велику површину, неопходно је тражити помоћ од општинског штаба цивилне заштите, ватрогасних јединица из сусједних општина, Републичке управе цивилне заштите и јединица ОС БиХ.

Начин употребе ватрогасних јединица на подручју општине зависи од:

- мјеста на којем се појавио пожар и могућности његовог ширења (у којој оперативној зони дјеловања),
- типа пожара (величине пожара: П1, П2, П3),
- врсте материје која је захваћена пожаром,
- опремљености ватрогасне јединице на локацији (оперативној зони) где је настао пожар.

Великим пожаром се сматра онај пожар када је ватром захваћен најмање цијели један спрат или објекат. На отвореном простору под овим пожаром се сматра већа површина и већа количина горивог материјала (отворена складишта, шумски и польски пожари).

С обзиром на поменуто стање могући типови пожара су:

- Пожар типа П1: сматра се малим пожаром када је ватром захваћена мала количина горивог материјала (појединачни предмети, мале површине и мала количина горива, гашење пожара вршити приручним средствима).
- Пожар типа П2: сматра се средњим пожаром када је ватром захваћен један или више пожарних сектора са већим пожарним оптерећењем. За гашење пожара ангажовати ватрогасну јединицу (од 3-6 млазева воде, два ватрогасна одјељења, ватрогасни вод).
- Пожар типа П3: сматра се великим пожаром када је ватром захваћен читав спрат, кров зграде или читав објекат. На отвореном простору то су пожари који захватају веће површине разливеног течног горива, шумски пожари, польски пожари и сл. За гашење великих пожара неопходно је ангажовати добро опремљене ватрогасне јединице у формацији вода или чете, а потребно је примјењивати од 6-24 млазева воде.

Да би акција гашења пожара већих размјера успјела неопходно је учешће више ватрогасних јединица, које се заједничким снагама могу успјешно супроставити ватrenoј стихији. Потребно је ангажовати ватрогасну јединицу у формацији најмање једног вода или чете уз примјену специјалних возила и друге техничке опреме која обезбеђује најмање 6-12 млазева воде.

Међусобна сарадња више јединица као и начин употребе ватрогасних јединица је одређен Законом о заштити од пожара, оперативним планом ватогасних јединица и овим Планом.

Гашењем пожара и спасавањем људи и материјалних добара код избијања пожара већих размјера на подручју општине Купрес РС руководи начелник општине, а ако је пожар захватио подручје више општина Републичка управа цивилне заштите.

Самим гашењем пожара руководи старјешина ватрогасне јединице која је прва почела гасити пожар, уколико се старјешине односно руководиоци ватрогасних јединица које учествују у гашењу пожара другачије не договоре.

Инспектор заштите од пожара може наредити да руковођење ватрогасним јединицама преузме други старјешина који је стручнији за непосредно руковођење акцијом гашења пожара.

Начин и редослијед употребе ватрогасних јединица код ових пожара је такав да по наређењу команданта или његовог замјеника прво интервенише јединица ТВЈ Шипово. По потреби позивају се најближе ватрогасне јединице, а то су ватрогасне јединице Мркоњић Град, Бања Лука, Купрес из ФБиХ, као и јединице цивилне заштите.

Улога руководиоца акције гашења пожара је посебно значајна код великих пожара. Ако руководилац акције утврди да расположиве снаге нису довољне, његов је задатак да одмах одлучи које су му стварне снаге потребне у погледу људства и опреме и то саопшти начелнику општине који ће, ако не располаже са тим снагама, тражити помоћ од других сусједних ватрогасних јединица. Ако ни те јединице не могу да угасе пожар обавијестиће Републички штаб цивилне заштите о насталој ситуацији и од њих тражити помоћ.

При одређивању стварно потребних снага, мора се истовремено предвидјети и одговарајућа резерва у људству и опреми како би се услед непредвиђеног ширења пожара могло благовремено добити потребно појачање. Командир ватрогасне јединице, односно његов замјеник на основу података о расположивим снагама, захтијева да се јединица са људством и опремом укључи у акцију гашења пожара.

Јединице које су добиле позив да ступе у дејство, припремају људство и опрему те одлазе на место пожара. Оне се стављају на располагање руководиоцу акције гашења пожара. При одређивању додатних снага, командир, односно његов замјеник укључује појачање из најближе лоциране ватрогасне јединице, које се ангажују овим редом:

- у првом позиву: дежурна ватрогасна јединица Шипово, а осталим члановима ВД јавља се за приправност,
- у другом позиву: укључују се чланови ВД и јединице цивилне заштите општина Шипово.

Руководилац акције гашења одређује правце и позицију дејства приспјелих јединица и распоређује их на секторе гашења, поставља задатке које ће извршавати имајући у виду састав јединице и њихову техничку опремљеност.

У случају када све напријед наведене јединице у свом садејству нису у стању да угасе пожар, начелник општине тражи помоћ од ватрогасних јединица и штабова цивилне заштите из других општина-градова.

Код великих пожара када руководилац акције гашења пожара није у могућности да сам оствари потпуну координацију рада свих јединица, формираће се оперативни штаб за гашење пожара као и командни пункт, који је у вези са општинским штабом цивилне заштите. Командни пункт треба да буде на таквом мјесту одакле се може пратити рад јединица на главним секторима. У пункту се прикупљају подаци о развоју пожара и извршењу задатака јединица по појединим секторима. Из пункта се преносе наређења руководиоца акције гашења командирима јединица успостављеном везом између пункта и сектора рада ватрогасних јединица као и веза између општинског штаба цивилне заштите. Пункт успоставља стално дежурство и у њему је смјештен оперативни штаб. Оперативни штаб сачињавају руководиоци већих јединица које су ангажоване на гашењу, као и технички руководилац објекта који се гаси. Штаб има задатак да обезбиједи и организује успјешно дјеловање јединица у складу са планом акције који је донио руководилац акције гашења.

О општој безбједности на мјесту акције стара се општински штаб цивилне заштите, обезбеђује допунске снаге, организује пружање прве помоћи и превоз повријеђених лица у здравствене установе.

Руководилац акције гашења даје налог јединицама да напусте мјесто пожара по извршеној акцији гашења пожара. Он може по својој процјени оставити извјесне снаге као обезбеђење, ако претпостави да се пожар може поново појавити.

Да би све јединице које ће евентуално учествовати у гашењу пожара биле што ефикасније, неопходно је остварити одговарајуће организационе и друге припреме, па и заједничко увјежбавање.

2.8 Садејство са предузећима и другим правним лицима, државним органима и другим органима општине

Садејство Ватрогасног друштва Шипово са предузећима и другим правним лицима врши се преко општинског штаба цивилне заштите. Ово садејство је потребно код избијања пожара већих размјера, када пријети опасност од наглог ширења пожара или када постоји опасност да пожар угрози животе људи и материјална добра у већем обиму, а ватрогасна јединица не може сама угасити пожар. На подручју општине начелник општине може под напријед наведеним условима наредити предузећима и другим правним лицима, државним органима и предузетницима, да за потребе гашења ставе на располагање потребан број људи, алат, превозна, техничка и друга средства потребна за гашење пожара и спасавање људи и материјалних добара. На подручју општине Купрес РС потребно је повремено вршити провјере функционисања и спремности јединица, људства и опреме која се ангажује. У Табели бр. 4 дате су организације и предузећа која се ангажују преко општинског штаба цивилне заштите.

У Плану цивилне заштите од природних и других несрећа општине Купрес РС, Општински штаб за ванредне ситуације ће предвидјети које организације и органи морају ставити на располагање потребан број људи и потребну количину алата, опреме, превозна, техничка и друга средства и то доставити руководиоцу акције гашења пожара односно оперативном штабу за гашење пожара.

По сазнању да је пожар избио на било ком објекту или простору на подручју општине припадници ВД дужни су одмах изаћи на мјесто пожара, извршити

обезбеђење пожаром угрожене зоне и сарађивати са руководиоцем акције гашења. Према потреби позивају се овлаштени радници Инспектората заштите од пожара.

На позив руководиоца акције гашења пожара или овлаштеног представника Општинског штаба за ванредне ситуације, дом здравља упућује стручну медицинску екипу за случај потребе пружања прве медицинске помоћи на мјесту гашења пожара.

На подручју општине Купрес РС, електро-енергетском мрежом управља ЗДП „Електро-крајина“ а.д. Бања Лука, РЈ Електродистрибуција Шипово која је дужна да у случају пожара обезбједити стручно лице за искључење електричне струје на мјесту настанка пожара и пружање друге стручне помоћи руководиоцу акције гашења пожара.

Предузећа су дужна, према Плану цивилне заштите од природних и других несрећа општине Купрес РС, ставити на располагање одређену опрему и материјално-техничка средства и прехранбене производе.

У ту сврху ће Општински штаб за ванредне ситуације израдити одговарајућу табелу са прегледом организација и опреме коју стављају на располагање, имена руководилаца и њихове адресе и телефоне.

У случају пожара типа П3 на позив руководиоца акције гашења ангажују се и обављају сљедеће радње:

- Рејонска амбуланта упутиће стручну екипу за случај потребе пружања прве медицинске помоћи на мјесто акције гашења пожара. Предузећа која имају организовану медицинску службу на општинском подручју својим самоуправним општим актом утврдиће начин пружања прве помоћи.
- Предузеће за газдовање водом дужно је у случају пожара типа П3 и П4 упутити екипу која затварањем вентила на хидрантској мрежи усмјерава воду за гашење према мјесту пожара као и сва расположива возила (цистерне са водом и сл.).
- Надлежно електродистрибутивно предузеће на позив руководиоца акције гашења пожара типа П3 (позив може упутити и друго овлаштено лице или штаб цивилне заштите) шаље свог дежурног диспечера-дежурног електричара који:
  - Искључује са напајања угрожени објекат или комплекс објекта и то преко диспечерског центра или директно у одговарајућој станици.
  - Уколико је пожар на шумском подручју или велики блоковски пожар, где треба извршити искључења, обављају се у диспечерском центру уз сагласност главног диспечера, а с обзиром на стање у електроенергетском систему.
  - Искључење електричне енергије за пожаре типа П1 и П2 врши се у самом објекту преко командних тастера или склопки на разводном омару, а то ради дежурни електричар у предузећу те друга особа која је упозната са поступком.

2.9 Садејство ватрогасне јединице са ОС БиХ

Ако ВД из Шипова не може сама да угаси пожар, старјешина јединице затражиће помоћ од надлежних који имају ингеренцију да ангажују ОС БиХ. Ангажовање Оружаних снага Босне и Херцеговине на пружању помоћи цивилним органима приликом гашења пожара врши се у складу са Законом о одбрани Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, бр.88/05), оквирним Законом о заштити и спасавању људи и материјалних добара од природних или других несрећа у Босни и Херцеговини („Службене новине ФБиХ“, бр. 39/03 и 22/06) и Законом о судјеловању припадника Оружаних снага Босне и Херцеговине, полицијских службеника, државних службеника и осталих запосленика у операцијама подршке миру и другим активностима у иностранству („Службени гласник БиХ“, бр.14/05).

Оружане снаге Босне и Херцеговине се у реаговању на природне или друге несреће у правилу ангажују на пружању тренутне и краткорочне помоћи цивилним органима, и то:

- помоћ на терену код извођења одговора на природне или друге несреће,
- помоћ у заштити и спасавању људи и материјалних добара,
- помоћ у извршењу хуманитарне операције одговора на природне или друге несреће.

Оружане снаге Босне и Херцеговине се могу ангажовати на пружању помоћи цивилним органима у гашењу пожара када се исцрпе расположиви цивилни ресурси или цивилни органи не располажу потребним или довољним ресурсима за одговор на природну или другу несрећу.

2.10 Употреба јединица цивилне заштите

Употреба јединица цивилне заштите из општине Купрес РС врши се преко општинског штаба цивилне заштите Купрес РС. Општина Купрес РС нема формиране јединице цивилне заштите опште и специјализоване намјене. На основу позива општинског штаба ЦЗ по потреби се могу ангажовати и јединице ЦЗ из Републичке управе са професионалним А и Б тимовима.

Начелник општине у случају избијања пожара већих размјера може да нареди свим способним грађанима на подручју општине старијим од 16 година да учествују у гашењу пожара и спасавању људи и материјалних добара угрожених пожаром и да за потребе гашења ставе на располагање алат, превозна, техничка и друга средства. Општински штаб ЦЗ нема своје повјереника на терену који врше мобилизацију из предузећа као и грађана за потребе гашења великих пожара. Општински штаб ЦЗ општине Купрес РС нема план активности јединица цивилне заштите.

2.11 Тактичко оперативни планови гашења пожара

Обавеза ВД Шипово је да сачини тактичко оперативне планове гашења пожара и спасавања људи и материјалних добара за објекте веће угрожености од пожара и објекте у којима борави или се окупља већи број људи, као и да врши периодично увјежбавање и провјеру ефикасности предвиђених тактичко - оперативних елемената за објекте и предузећа које одреди Скупштина општине. Обзиром да ВД Шипово

покрива територију општине Купрес РС, потребно је да при изради тактичко оперативних планова уврсти материјална добра и објекте са територије општине Купрес РС.

Оперативно-тактички планови се разрађују по пожарним секторима, а требају садржати сљедеће елементе:

- тип и грађевинске карактеристике објекта,
- намјену објекта,
- основне гориве и ватроотпорне материје,
- могуће класе пожара,
- могућност приступа објекту и нападне тачке у акцији гашења,
- путеви и евакуација,
- претпоставка пожара (мјесто, узорак, брзина и начин ширења пожара) за најкомплекснију ситуацију,
- основна средства за гашење пожара,
- начин снабдјевања пожарном водом,
- мјесто и начин искључења електричне струје,
- вријеме слободног развоја пожара до акције гашења и његова површина,
- потребне ватрогасне снаге и број млазова за гашење и хлађење, заштита других објеката,
- могуће опасности у акцији гашења,
- средства за заштиту ватрогасца.

Одговорна лица из ових објеката морају доставити потребне податке, планове ЗОП и Планове евакуације људства, Ватрогасној јединици.

Текстуални дио Плана треба да прати и одговарајући графички приказ предвиђених оперативно-тактичких елемената.

Ватрогасне јединице су обавезне, једном годишње извршити практично увјежбавање и проверу предвиђених оперативно-тактичких елемената израђеног плана.

Списак објеката за које се морају сачинити тактичко оперативни планови гашења пожара:

Р.бр.	Назив	Мјесто
1.	Зграда општине	Ново Село
2.		
3.		

Табела 2 Објекти за које се морају сачинити тактичко оперативни планови гашења пожара

Употреба ватрогасних јединица при гашењу великих пожара

За све очекиване велике пожаре ватрогасна јединица мора да сачини:

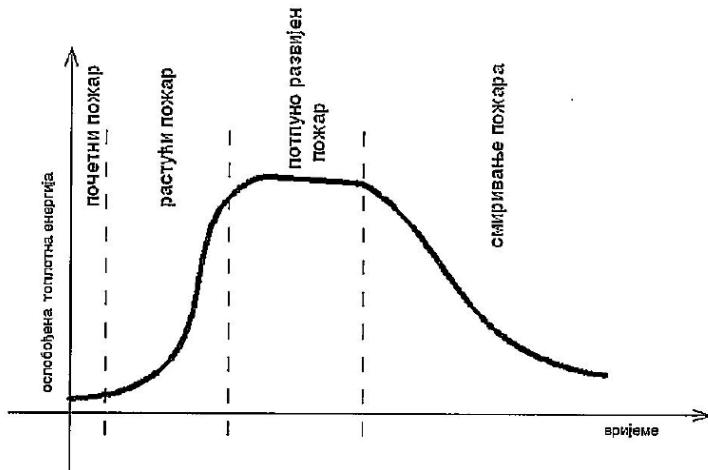
- План гашења пожара;
- План употребе снага и средстава за гашење пожара са подручја општине и шире из кога ће се сагледати: начин активирања снага, начин рада на пожару, начин комуницирања, начин координирања рада и др;

- једном годишње мора да организује јавну вјежбу гашења пожара са свим потребним снагама и у присуству Начелника општине;
- приједлог набавке опреме за гашење пожара која је неопходна на основу Плана гашења пожара;
- приједлог кадровских рјешења;
- анализу јавне ватрогасне вјежбе коју подносе Начелнику општине.

За потребе квалитетнијег рада, могу се, за сценарио јавне ватрогасне вјежбе ангажовати и стручне институције из Републике Српске као и шире.

3 СИСТЕМ ОБАВЈЕШТАВАЊА И ПОСТУПАК У СЛУЧАЈУ ПОЖАРА

Од благовременог обавјештавања о настанку пожара зависи и благовремена и брза интервенција ватрогасних јединица на гашењу пожара, спасавању људи и материјалних добара. Због тога се морају обезбиједити одговарајућа средства за хитно јављање о појави пожара у било ком дијелу општине.

Слика 2.: Фазе у развоју пожара

Сваки грађанин који примјети пожар дужан је да приступи гашењу, ако то може учинити без опасности по свој живот или живот другог лица. Уколико грађанин није у могућности да угаси пожар, дужан је да о пожару обавијести ватрогасну јединицу, односно станицу полиције.

3.1 Стање веза у функцији дојаве пожара

Територија општине је покрivenа мрежом фиксне и сигналом мобилне телефоније. Ове везе обезбеђују се преко аутоматских телефонских централа и предајника предузећа Мтел. На подручју општине Купрес РС за дојаву пожара ватрогасном друштву из Шипова користе се:

- телефонска мрежа (фиксна и мобилна),
- радио УКВ везе (полиција).

Телефонски позиви се упућују на бројеве ватрогасног друштва Шипово на 050 371-448 или 123. Телефонска веза је основни систем обавјештавања о настанку

пожара. Грађани користе и телефонске везе предузећа која су лоцирана на подручју општине. У ту сврху могу се користити и телефони мјесних заједница.

ВД Шипово дужно је осигурати стално дежурство како би у свако доба дана и ноћи могли примити информације о дојави пожара.

Ватрогасна јединица мора имати могућност успоставе везе са предузећима и установама која се по потреби укључују у акције гашења пожара. Путем средстава информисања или на други погодан начин, потребно је обавјештавати становништво о бројевима телефона на које треба слати обавијести о насталом пожару.

Узбуњивање:

Узбуњивањем се обавјештава становништво, државни органи, институције, привредни субјекти и друга правна лица о постојећим, односно предстојећим опасностима које могу угрозити становништво и материјална добра као и о престанку тих опасности. На подручју општине Купрес РС не постоји систем осматрања, обавјештавања и узбуњивања становништва, него се исто обавља мобилним телефонима од стране оних који уоче одређену опасност. Не постоји сирена за обавјештавање о опасностима.

3.2 Аутоматска сигнализација саобраћаја

На подручју општине Купрес РС не постоји никаква аутоматска сигнализација саобраћаја у функцији интервенције по насталом пожару, а што доводи до повећања времена обавјештавања и доласка ватрогасних јединица на мјесто пожара.

3.3 Аутоматска детекција пожара

Аутоматски јављачи и централе за дојаву пожара инсталирани су у објектима новије градње, односно зависно од намјене објекта. Системи ватродојаве најчешће нису ефикасни или су врло мало ефикасни, јер на централама се јавља огроман број лажних аларма (дим цигар ете, дим виљушкара, дим камиона, прашина, грмљавина, водена пара, птице итд.). Из наведеног разлога Планом заштите од пожара предвиђају се аутоматски спринклерски системи за гашење пожара повезани са јавним водоводом као јединим извором снабдјевања водом и директно везани аутоматском сигнализацијом са ватрогасним јединицама на подручју општине.

У неким објектима предузећа, организација и органа на територији општине изведени су интерни системи ватродојаве и сигнализације пожара. Наведени системи ватродојаве нису повезани са ВД у Шипову. У наредном периоду би требало покрити системима ватродојаве веће привредне субјекте, органе и организације и исте уvezati са ВД Шипово чиме би се повећала брзина акције гашења пожара и њена ефикасност. Сада се сигнал о дојави пожара из ових интерних система завршава у њиховом радном кругу тј. у просторијама портира или дежурног ватрогасца.

3.4 Задатак центра за обавјештавање

Задатак општинског центра за обавјештавање састоји се у сљедећем:

- прима информацију од становништва, исту провјера и просљеђује ВД ,

- прима информације од ВД и преноси надлежним субјектима,
- обезбеђује све потребне везе (радио, телефонске, телекс) између општинског штаба цивилне заштите и осталих субјеката и преноси дата наређења надлежних за мобилизацију и предузимање потребних мјера у насталој ситуацији,
- обавјештава становништво о насталој елементарној непогоди, начину понашања и дјеловања у насталој ситуацији,
- врши обавјештавање становништва путем употребе јавног система узбуњивања (сирене и мегафоне), укључивањем у радио програм радио и ТВ станица на подручју сусједних општина, а на сеоском подручју преко уређаја на вјерским објектима (црквена звона, озвучења на џамијама) и непосредно путем телефона.
- наређење за употребу ових система, добија се од команданта општинског штаба цивилне заштите и других лица које он овласти,
- центар за обавјештавање се повезује директном везом са регионалним и републичким центром за обавјештавање и са центрима за обавјештавање сусједних општина.

Напомена: На подручју општине Купрес РС не постоји центар за обавјештавање, али постоји у Бања Луци као Регионални центар за обавјештавање РУЦЗ РС.

Код шумских пожара и пожара отворених простора у акцију гашења пожара укључују се Јавно предузеће шумарства "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, Шумско газдинство "Горица" Шипово. Шумско газдинство "Горица" Шипово има у свом саставу седам привредних јединица и то: "Лисина", "Овчара", "Виторога", "Доњи Јањ", "Горњи Јањ" "Шединац" и "Купрес", на површини од 36.800 ха државне шуме и 4.000 ха приватне шуме за које газдинство даје стручне услуге. У општини Купрес РС постоји канцеларија ШГ „Горица“.

Интервентне (предузетне) противпожарне јединице за гашење пожара у хитним случајевима: Екипа за гашење пожара управа (32), РЈ Гламоч (14), РЈ Родуша (21), РЈ „Црни врх“ (9), РЈ „Купрешка ријека“ (10), РЈ „Љуша“ (13), РЈ „Равна гора“ (19), ШУ „Ново село“ (21), РЈ „Механизација“ - Саобраћајно одјељење (23), РЈ „Механизација“ – Одјељење шумска оператива (32),

С обзиром да је удаљеност од Шипова до Новог Села око 28 км вријеме потребно за одговор ВД Шипово на позив из Купреса РС је доста велико.

3.5 Начин дојаве пожара и поступак по примљеној обавијести о настанку пожара

Поступак гашења пожара обухвата цјелокупну дјелатност ватрогасних јединица од момента пријема дојаве пожара, изласка на интервенцију, тока гашења и спасавања па све до повратка јединице у своје сједиште.

Гашење пожара и спасавање лица и материјалних добара угрожених пожаром првенствено ће се извршити организованом акцијом ватрогасних јединица. Начин спровођења акције гашења пожара ватрогасна јединица утврђује својим актом (упутство или поступак), а нарочито:

- поступак по пријему обавјештења о настанку пожара (поступак радника дежурне службе, односно службе обавјештавања),
- обавеза и одговорност овлаштених лица за предузимање одређених мјера у акцији гашења пожара,
- поступак руководиоца акције гашења пожара до доласка на мјесто пожара (упознавање са објектима и просторима захваћеним пожаром), снагама и техником с којом располажу јединице, метеоролошким условима, мјестом где је дошло до пожара),
- поступак на мјесту гашења пожара (утврђивању величине пожара и његовог правца ширења, опасност од експлозије и других опасних материја, изворишта воде, хидрантске мреже и водова, потребних снага и средстава као и тражење помоћи од других ватрогасних јединица),
- методе и техничка средства при гашењу пожара на објектима (отвореном простору, затвореном простору, трафостаницама, стамбеним зградама, објектима са РАГ-ом и сл.),
- остале мјере од значаја за успјешну акцију гашења пожара и евакуацију и спасавање лица и имовине угрожених пожаром.

Дојава пожара у ватрогасном друштву у Шипова врши се телефоном (фиксним и мобилним). Командир дежурне јединице по пријему обавјештења о пожару, оцењује са којим људством, возилима и опремом ће изаћи на интервенцију, што зависи од мјesta пожара, његове величине и других фактора. Уколико командир дежурне јединице не одлучи да сам руководи акцијом гашења, одредиће друго лице за руководиоца акције гашења (свог замјеника или једног од дежурних командира одјељења), који тог момента преузима команду и одговоран је за цјелокупни даљи рад јединице све до повратка са интервенције.

Акцијом гашења пожара и спасавања људи и материјалних добара угрожених пожаром по правилу руководи:

- старјешина или други руководилац ватрогасне јединице која је прва почела гасити пожар или руководилац територијалне ватрогасне јединице који има положен испит за руководиоца акције гашења и спасавања,
- у предузећима у којима је основана ватрогасна јединица, акцијом гашења пожара руководи радник који врши послове и задатке руководиоца те јединице који има испит за руководиоца акције гашења и спасавања,
- у циљу што успјешније акције гашења пожара, осим лица одређених у претходном ставу акцијом гашења пожара може руководити и други старјешина односно други руководилац ватрогасне јединице која учествује у гашењу пожара ако у гашењу пожара учествује више ватрогасних јединица и ако су се руководиоци тих јединица споразумјели који ће од њих руководити акцијом гашења пожара.

Руководилац акције гашења пожара самосталан је у одлучивању у тој акцији, нико га не може ометати у доношењу одлуке нити мијењати његова наређења. Ако руководилац гашења пожара не руководи стручно акцијом, исти се смјењује на приједлог инспектора заштите од пожара. Поред утврђивања поступака у гашењу пожара ватрогасне јединице су обавезне да сачине тактичко-оперативне планове гашења пожара и спасавања људи и материјалних добара за објекте који према

угрожености од пожара спадају у К1 и К2 категорију технолошког процеса као и објекта у којима борави или се окупља већи број људи. Одговорна лица из ових категорија и објеката морају доставити тактичко-оперативне планове гашења пожара ватрогасној јединици.

Ватрогасна јединица врши периодично увјежбавање и провјеру ефикасности предвиђених тактичко-оперативних планова за предузеће, подузетнике и установе чији објекти према угрожености од пожара спадају у К1 и К2 категорију технолошког процеса, као и објекти у којима борави или се окупља већи број лица.

Руководилац акције гашења пожара даје знак за полазак одређеном људству и возилима. Он саопштава тачну адресу објекта који је захваћен пожаром и даје расположиве податке о пожару, те одређује најповољнији правац кретања до мјеста пожара. Руководилац ће дати знак за интервенцију тек када је посада заузела своја мјеста на опреми и возилима.

Руководилац акције гашења сједа у возило и у току кретања возила проучава на плану-карти ситуацију терена на којем се појавио пожар, те тражи мјеста за кориштење воде као и приступне путеве до мјеста на којем је избио пожар. По доласку на мјесто пожара, руководилац акције гашења врши извиђање пожара, правац ширења, изворишта воде и друго и у вези с тим истовремено оцењује да ли расположивим снагама и опремом може угасити пожар. На основу ових елемената, одређује путеве и правац тактичког наступа јединице, водећи рачуна о расположивим снагама, техничкој опреми и средствима за гашење пожара.

Цјелокупна организација гашења пожара и руковођења мора се повјерити једном руководиоцу. Наређење руководиоца акције гашења морају извршавати не само њему потчињени ватрогасци и јединице, него и сви остали који су по било ком основу ангажовани или одговорни за извршавање одређених задатака.

Приликом интервенције, на пожаром оштећеним или разореним дијеловима електричних водова или уређаја, потребно је што прије извршити искључење електричне енергије. Том приликом мора се повести рачуна да се искључење напона на електричној мрежи по могућности изврши на нормалан начин. Без нарочите потребе не смију се сјећи водови. У случају већих пожара на електричним постројењима или близу таквих постројења, морају бити присутна на мјесту гашења одређена стручна лица из тих електроенергетских постројења. Приликом искључења треба водити рачуна да се не омета нормалан рад стабилних уређаја за гашење, ватрогасних пумпи на електрични погон и сл. При гашењу пожара у близини електричних уређаја средствима која су електро проводна, потребна је највећа пажња да лица која гасе не би непосредно или путем млаза дошла у додир са предметима под напоном. Приликом руковања ватрогасним љествама и рада на њима, потребно је пазити да се не успостави додир са надземним електро водовима, односно да се они не прекину.

3.5.1 Евакуација лица из објеката јавне намјене

Ради постизања потребне брзине и сигурног начина евакуације лица у случају пожара из стамбених и других објеката, дома здравља, школа и сл. потребно је да ове установе својим Плановима гашења пожара и спасавања људи и материјалних добара разраде елементе као што су:

- руковођење евакуацијом и спасавањем,
- задатке чланова цивилне заштите, дома здравља, итд. у поступку евакуације,
- састав групе задужених за помоћ старијим и немоћним особама и мајкама с малом дјецом,
- састав групе за спасавање озлијеђених и унесрећених у пожару односно у другим елементарним непогодама,
- одређивање појединача задужених за обавјештавање других служби које треба да судјелују у спасавању и гашењу пожара (ватрогасне јединице, хитне помоћи, комуналног предузећа, електродистрибутивног центра и сл.),
- опремљеност групе за евакуацију спасавања и гашења пожара (батеријске лампе, прибор прве помоћи, маске, апарати за гашење пожара, цијеви и кофе за воду, ручни алат за спасавање, мјесто за држање опреме и сл.),
- задужење појединача одговорних за формирање група те начин и поступак алармирања станара, гостију и других лица угрожених пожаром, начин периодичне контроле и провјеравања мјера којима се осигурува успешна евакуација и спасавање,
- начин динамике увјежбавања станара и група за евакуацију, спасавање и гашење пожара,
- мјере заштите у току гашења пожара.

3.5.2 Гашење пожара на ел.енергетским објектима

У случају већих пожара на електричним уређајима или у близини таквих уређаја, потребна је сарадња стручњака односно особља електроенергетских постројења и ватрогасних јединица. Корисници електроенергетских постројења дужни су у том циљу ватрогасној јединици саопштити имена лица са којима треба да успоставе везу у оваквим случајевима. Одређена стручна лица са електроенергетских постројења морају бити присутна на мјесту гашења пожара. Дијање електричних уређаја од стране непозваних и нестручних лица мора се безусловно спријечити. Потребне радове на тим уређајима у случају појаве пожара смије једино вршити овлаштено погонско особље, а само у случају нужде за то обучени припадници ватрогасне јединице. Дијати, укључивати и искључивати уређаје високог напона смију једино за то одређена погонска стручна лица односног електроенергетског постројења. О свим интервенцијама ватрогасне организације на електроенергетским постројењима мора се одмах, још у току интервенције обавијестити корисник електроенергетских постројења.

У постројењима за производњу и расподјелу електричне енергије у случају појаве пожара искључују се, по правилу, само они дијелови који су ватром захваћени или непосредно угрожени. Искључење треба по могућности што више ограничити. Код потрошача електричне енергије треба, по правилу, искључити све пожаром захваћене или угрожене уређаје за потрошњу електричне енергије. Приликом искључења треба водити рачуна о томе да се не омета нормалан рад стабилних уређаја за гашење, ватрогасних пумпи на електрични погон и сл. Исто тако, треба према потреби и могућностима оставити у погону и свјетлосне уређаје да би се олакшао рад при гашењу. Искључење се мора, по могућности, извршити на нормалан начин. Без нарочите потребе не смију се сјећи водови.

Спајање водова под напоном са земљом или њихово кратко спајање мора се сматрати крајњом мјером, тј. таквом мјером која се с обзиром на опасност за онога који је спроводи, смије примјењивати само кад су непосредно угрожени људски животи и то уз највеће орезности и од стране веома искусних лица. Кратко спајање водова високог напона или њихово спајање са земљом ватрогасцима је забрањено. Пожарно оштећене или разорене дијелове електричних уређаја треба што прије искључити.

По завршеном гашењу пожара може се приступ згаришту дозволити нестручним лицима тек када се утврди да су сви пожаром оштећени или разорени електрични уређаји потпуно искључени. Пожаром оштећени електрични уређаји смију се поново ставити у редован погон тек пошто су доведени у стање које одговара техничким прописима за извођење одговарајућих постројења.

Ручно гашење електричних уређаја под напоном, на било који начин и било којим средствима, треба избегавати. Прије гашења пожара треба пожаром захваћене електричне уређаје високог напона претходно искључити.

Приликом гашења пожара на дрвеним стубовима надземних водова високог напона, потребна је нарочита орезност да не би млазом били захваћени водови под напоном. Стога прије почетка гашења пожара треба водове искључити. При гашењу пожара у близини електричних уређаја средствима која су електрично проводна, потребна је највећа пажња да лица која гасе не би непосредно или путем млаза дошла у додир са предметима под напоном. Уколико постоји опасност од напона, уређај се мора искључити. Стога у оваквим случајевима треба избегавати гашење пуним млазом, а ако се ради о уређајима високог напона треба при томе одржавати растојање од најмање 15 метара између млазнице и најближе тачке под високим напоном.

Исти је случај приликом гашења запаљеног уља разливеног у близини уљних трансформатора или прекидача.

Приликом руковања ватрогасним лъствама и рада са њима, треба пазити да се не успостави додир са надземним електроенергетским водовима односно да се они не прекину.

3.5.3 Гашење пожара на уљним трансформ. и уљним прекидачима

За успјешно гашење пожара, а нарочито за успјешно гашење пожара уља, потребно је првенствено што брже приступити гашењу. С тога је, нарочито у првим тренуцима пожара, потребна одлучност и способност лица чији је задатак да интервенише. Најједноставнији начин угушивања пожара на мањим уљним трансформаторима, уљним прекидачима у малим затвореним просторијама састоји се у спречавању приступа ваздуха у такве просторије уколико се оне могу херметички затворити. Брже и успјешније угушивање пожара, нарочито ако су односне просторије веће или ако се не могу потпуно херметички затворити, може се постићи увођењем гасовитих средстава за гашење, првенствено угљен-диоксида. То ће бити знатно упрошћено и олакшано, ако су у зидовима просторије раније начињени одговарајући отвори. У случају пожара на уљним трансформаторима или уљним прекидачима треба поступити на сљедећи начин:

a) На отвореном простору

Ватром захваћене или непосредно угрожене дијелове постројења под напоном треба одмах искључити. Ако напон није искључен дозвољена је употреба:

- праха до 1000 V,
- CO₂ до 1000 V,
- халона до 100 000 V и
- импулсни млазеви воде до 120 000 V.

Запорне направе за испуштање уља из запаљених трафоа/прекидача треба по могућности, отворити да би се уље уклонило са мјеста захваћеног пожаром. Сусједна постројења треба, по потреби, заштитити од зрачења топлоте млазовима расprüfене воде, али не бацати воду на постројење под напоном. Треба спријечити ширење разливеног уља, а по потреби начинити пјешчане насипе. Само гашење спроводити према постојећој ситуацији, односно према Плану за одбрану од пожара.

Мање пожаре, треба гасити ручним или превозним ватрогасним апаратима. Веће пожаре, треба гасити млазевима расprüfене воде односно пјеном (запаљено разливено уље). При томе је потребна највећа опрезност, ако није сигурно да су пожаром захваћени дијелови постројења искључени. У случају пожара уља гашење треба вршити, по правилу одоздо навише, пошто је претходно угашена ватра на тлу.

б) У просторијама

У случају опасности од избијања пожара, треба према постојећим могућностима, односну просторију испунити угљендиоксидом за напоне до 1000 V или сувим прахом за гашење пожара за напоне до 1000 V или халоном за напоне до 100 000 V. При том треба претходно затворити све отворе на ватром захваћеној просторији. Ватром захваћене или непосредно угрожене дијелове постројења треба одмах искључити. Запорне направе за испуштање уља треба отворити. При појави пожара, који се још није разбуктао (пожар у зачетку), треба пожар гасити ручним или превозним ватрогасним апаратима који су пуњени електрично непроводним средствима. У малим и слабо провјетреним просторијама треба, при томе, употребити маске или слична заштитна средства. Ако је пожар добио веће размјере, а за његово савладавање не постоје на располагању одговарајућа средства, треба гашење ватре покушати спречавањем приступа ваздуха у просторији (затварањем отвора).

Поред мјере наведене у претходној тачки, потребно је по могућности убацити у просторију угљен-диоксид.

Послије мјера спроведених према одредбама, просторија се може отворити тек када се њена унутрашњост доволно охлади. Кад је постројење потпуно искључено, може се гасити пјеном или млазом расprüfене воде. За свако постројење мора постојати план заштите од пожара. Погонско особље мора бити упознато са тим планом и упућено како да поступа у случају избијања пожара, а посебно у погледу своје личне заштите.

На појединим радним мјестима морају бити истакнута упуства којима су одређени потребни поступци у погону на пожаром угроженим постројењима, начин обављања узбуне и поступак при гашењу.

Важно је напоменути да трафо-уље садржи као адитиве полихлороване дифениле који су изузетно канцерогени. Из тог разлога не смије се удисати дим при сагоријевању трафо-уља нити исто смије да исцури и продре у воду или земљу због јаког загађења животне средине.

3.5.4 Гашење пожара на шумским подручјима

Ово поглавље обрађује ватрогасну тактику гашења шумских пожара у коме су изложени општи принципи и методе гашења, као и израда плана операције и избора најпогоднијих варијанти гашења. Мала жарешта могу ликвидирати сами шумари односно појединци који откривају такве пожаре. Међутим, код великих пожара потребан је већи број људи, а у неким случајевима потребно је мобилисати и организовати сво мјесно становништво способно за обављање појединих операција у гашењу пожара. Сваку групу која учествује у гашењу, чак и ако је састављена од два човјека треба да води старији, који организује рад и сноси одговорност за безbjедan rad i zdravlje članova grupe. Иначе у току гашења треба одржавати што строжу дисциплину, јер увијек може доћи до опасности по живот лица која учествују у гашењу. При формирању јединице мора се имати у виду да у великим групама сваки појединац због тешкоћа које искрсавају у организацији рада, обично изврши, мањи обим радова него у саставу мањих група. Због тога основне самосталне групе треба формирати од 4-8 људи, а не веће. При томе треба извршити расподјелу рада по групама. Тако нпр., при стварању приземног против-пожара једна група треба да рашчишћава трасе полазне линије од грмља и осталог запаљивог материјала. Друга група треба да начини минерализовани појас на одређеној траси, трећа треба да формира против-пожар, четврта да врши осматрање кретања ватре и заштити полазне линије. У оваквој организацији посла радови се обављају брже, лакше се руководи, олакшава се рад и учесници у гашењу брже стичу искуства и навике. Гашењу треба приступити након осматрања терена и израде плана гашења. Извиђање пожара треба да буде организовано тако да сви подаци стижу у одређено вријеме, на одређено мјесто како би се добио одговор на сва питања која интересују руководиоца гашења. Извиђање мањих пожара, до 20 ha, руководилац гашења може да врши лично, док за веће пожаре користе се хеликоптери или два до три човјека из штаба гашења пожара. Извиђање не смије да траје дugo, јер при развоју пожара сувише брзо долази до промјена. У току извиђања утврђује се врста и јачина пожара, правац ширења фронта, постројење природних препрека и сл.

Као резултат извиђања израђује се опис терена и пожара са означавањем очекivanog разvoja. Овај посао се знатно убрзава уколико постоје карте шумског подручја. Обзиром да је брзина ширења пожара веома велика, а посебно наглих приземних и крунских, веома је важно да руководилац гашења на основу података добијених извиђањем састави прогнозу ширења пожара. Основу за састављање прогнозе ширења пожара представљају карактеристике шумских подручја које се налазе на путу ширења, затим стање запаљивих материјала на тим подручјима, очекivana промјена метеоролошке ситуације и познавање законитости у развоју и ширењу пожара.

За мање пожаре довољно је саставити прогнозу за 2-3 наредна часа. У сложенијим случајевима треба саставити прогнозу за цијели дан. Код прогнозе велику пажњу треба посветити вјетру. Посебно су опасни вјетрови који мијењају интезитет и правац код брзине између 6-9 m/s. Код вјетрова веће брзине не стварају се конвекциони стубови, пожар се тада шири брзо, али у једном смјеру, тако да његов карактер зависи углавном од врсте шуме и периода дана. Посредан показатељ могућег развоја пожара може бити кретање и облик стуба дима који се може утврдити извиђањем пожара. Ако је пожар слабог интезитета, а вријеме са слабом брзином вјетра формира се стуб дима који се диже у вис више од 600 m. Пожар поприма велике размјере када снажни стуб дима у крупним колутовима достиже висину од 3000 m. Тада се на земљи брзина вјетра мијења, те је могуће стварање вртлога и борба против пожара је тиме отежана. При састављању прогнозе веома је важно запазити могућност заустављања ватре на појединим препрекама. Прогноза се уцртава на скицу терена и користи се при изради плана гашења.

У плану гашења треба да буде утврђен технички и тактички захват за ликвидацију пожара у разним стадијумима. Постоје три стадијума ликвидације пожара: локализација, завршно гашење и обезбеђивање цјелокупне површине којом је прошла ватра.

Дежурно лице у дојавном мјесту шумског газдинства "Горица" Шипово по пријему обавјештења о појави пожара на шумском подручју, дужно је одмах обавијестити, утврђеним системом дојаве (мобилним телефоном), ватрогасну службу шумског газдинства, ВД Шипово и као најближу ватрогасну јединицу (Мркоњић Град, Бања Лука).

Руководилац ватрогасне службе у шумском газдинству, зависно од мјеста пожара, атмосферских прилика и величине пожара, оцјењује врсту акције, број људства и опреме са којом ће гасити пожар.

3.5.5 Гашење пожара на депонији смећа

Планом предвиђене мјере за ову врсту пожара:

- Сагоријевање на депонији је повезано са јаким аерозагађењем због присуства разних токсина као што су: олово, жива, полихлоровани ди-фенили, инсектициди и медицински отпад. Гашење пожара је обавезно и хитно.
- Сагоријевање може бити и резултат самозапаљења, као и намјерних и ненамјерних паљевина.
- Гашење пожара на депонији обављати 2%-тним раствором пјенила са слабо аерираном пјеном (пјена добијена опремом за распршеној воду). На 10 000 литара воде 200 литара пјенила.
- При гашењу пожара контролисати висину јонизујућег зрачења у димној перјаници. У случају појаве зрачења обавијестити Штаб цивилне заштите.
- При гашењу пожара на депонији носити комплетну заштитну опрему.
- Послије гашења пожара на депонији извршити прање и деконтаминацију униформи ватрогасца и заштитне опреме.
- Пожари на депонији смећа су у рангу свих осталих хемијских удеса и тако се имају третирати у погледу озбиљности приступа од стране ватрогасца и осталих надлежних служби.

3.5.6 Удеси са опасним хемикалијама

Под опасним хемикалијама се подразумијевају све оне материје сходно Закону о превозу опасних материја, а нарочито: хлор, амонијак, пирален, течни нафтни гас, течни метан, амонијум нитрат, тешки метали, материје које јонизујуће зраче, бензин, мазут, сирова нафта и други. Да би се жртве изbjегле и свеле на минимум Планом се предвиђају слjедеће посебне мјере безbjедности:

- Удаљити све који директно не учествују у акцији гашења на безbjедну удаљеност од најмање 100 метара.
- За хемијске акциденте са гасовитим токсинима безbjедна удаљеност се одређује на основу дијаграма угрожавања из програма АЛОХА.
- У случају хаварије на течним, корозивима и гасовитим токсинима и експлозивима План заштите од пожара предвиђа евакуацију и помјерање становништва изван зоне угрожености.
- За почетак евакуације је одговоран руководилац акције гашења пожара.
- Евакуацији претходи сигнал са сирена за узбуњивање знаком за РБХ опасност.
- У евакуацију становништва се укључују и ТВ и радио станице са задатком пружања становништву неопходних информација о природи удеса као и мјесту где се становништво упућује.
- Координацију припреме овог важног посла и додатне Планове активности водиће Цивилна заштита општине.
- У акцију спасавања мора бити укључена и локална метеоролошка станица, домови здравља, жељезница, полиција и војска.
- У случају пожара на горе наведеним објектима ватрогасци морају да спријече продор горе наведених хемикалија у канализацију заједно са средствима за гашење.
- Ако је у тренутку пожара температурна инверзија и дим пада по насељу неопходно је извршити евакуацију становништва.
- Послије оваквих пожара нужно је извршити деконтаминацију контаминираног земљишта.
- Ватрогасци морају предузети апсорпцију дима при оваквим пожарима.
- Урадити Елаборат о заштити општине од катастрофа прије свега хемијске природе, а потом и осталих које пријете великим бројем људских жртава.
- Елаборат мора да садржи сценарио слиједа догађаја са тачним бројевима телефона свих субјеката који морају учествовати у санирању катастрофе и да обезбиђеде минималан број жртава.
- Ватрогасна јединица треба да изврши обуку командног кадра и особља по смјенама у примјени програмског пакета АЛОХА у предвиђању послједица хемијских удеса, пожара или експлозије.
- Ватрогасна јединица треба да организује једном годишње јавну вježbu у којој ће провjerити обученост тимова за прогнозу послједица.
- У случају потребе за евакуацијом евакуишу се само угрожени дијелови општине, што ће дефинисати програмски пакет АЛОХА.

3.6 Средства за јавно узбуњивање и њихова спремност

На територији општине Купрес РС не постоји систем осматрања, обавјештавања и узбуњивања становништва, него се исто обавља мобилним телефонима од стране оних који уоче одређену опасност. Не постоји сирена за обавјештавање о опасностима.

3.7 Евентуални недостаци у систему обавјештавања о настанку пожара

Недостатци у обавјештавању на подручју општине Купрес РС су велики и то се огледа у сљедећем:

- Необавјештеност грађана о бројевима телефона ватрогасне јединице.
- Непокрivenost подручја јавним говорницама и радиостаницама у мјесним заједницама.
- Неповезаност на диспетчерски центар Ватрогасне јединице са аутоматском дојавом пожара предузећа и установа са већом пожарном опасношћу и од посебног друштвеног значаја.
- Неповезаност предузећа и других установа преко индукторске телефонске везе са Ватрогасном јединицом.
- Неповезаност предузећа и других установа од интереса за ефикасно гашење пожара и спасавања људи и материјалних добара заједничким контом радио везе што се препоручује.

3.8 Економска оправданост унапређења система обавјештавања

Да би се скратило вријеме дојаве пожара ватрогасној јединици и да би се омогућила њена што бржа интервенција, а тиме смањиле могуће материјалне штете и људске жртве, потребно је побољшати систем обавјештавања.

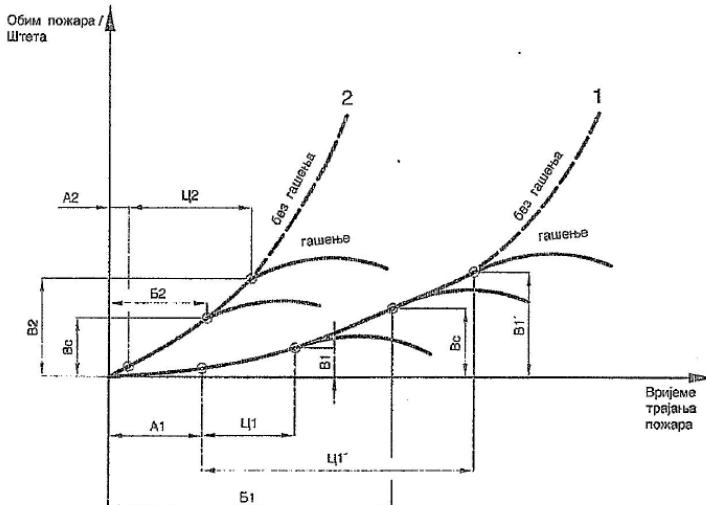
Развој пожара и његово гашење обухвата три временска периода важна за гашење:

- вријеме откривања пожара,
- вријеме до активирања аутоматских уређаја или доласка ватрогасца,
- вријеме потребно за гашење пожара.

Ако се располаже само са сигналним алармним уређајима, људска помоћ, односно вријеме интервенције ватрогасца је веома критично. Ако постоје аутоматски уређаји за гашење, онда вријеме интервенције ватрогасца није критично. С друге стране, алармни уређаји реагују веома брзо, док уређаји за гашење реагују спорије.

Вријеме доласка ватрогасца је условљено удаљеношћу објекта и саобраћајним приликама.

Ова разматрања могу бити доста компликована ако се узме у обзир брзина сагоријевања, вријеме активирања уређаја и други фактори који утичу на величину штете, облика пожара и времена интервенције. Зависност обима пожара, односно штете, од времена интервенције и гашења дат је у сљедећем дијаграму.

Слика 3.: Развој пожара и гашење

1- Спори развој пожара

2- Брзи развој пожара

A1, A2 - Вријеме јављања пожара

B1, B2 - Вријеме активирања аутоматских система за гашење пожара

Ц1, Ц1', Ц2 - Вријеме доласка ватрогасца

Вс - Обим пожара или штета настала код гашења пожара са аутоматским системима за гашење

B1', B2', B2 - Обим пожара или штета настала код гашења ватрогасца

Овај дијаграм са кривама 1 и 2 илуструје ширење двије врсте пожара, у зависности од времена. Времена дата на апцисама не дају бројчане вриједности, па ни њихови међусобни односи, како ордината тако и апциса, не дају одређене величине. Дијаграм даје само слику процеса развоја пожара и гашења аутоматским уређајем, као и гашење које обављају ватрогасци.

Видимо из дијаграма да је долазак ватрогасца на мјесто пожара код криве 2, као и први долазак на пожар код криве 1 услиједио на дојаву коју су извршили аутоматски сигнални уређаји. У случајевима када постоје паралелно аутоматски сигнални уређаји за дојаву пожара и аутоматски уређај за гашење пожара, реакцијско вријеме уређаја за дојаву много је краће од реакцијског времена уређаја за аутоматско гашење. С обзиром на то и на спори развој пожара као и близину ватрогасне јединице, на дијаграму је приказано да су ватрогасци интервенисали прије него што је аутоматски уређај за гашење активиран. Други долазак ватрогасца на мјесто пожара на крivoj 1 је за случај када не постоји аутоматски сигнални уређај. Дијаграм, према томе, показује колика је вриједност „дупле заштите“ односно паралелног постојања аутоматских сигнално-алармних уређаја у објекту, аутоматских уређаја за гашење пожара и аутоматско слање сигнала дојаве у ватрогасну јединицу.

Потребно је у наредном периоду предвидјети и инсталирати централу у ватрогасној јединици на коју би се извршило директно повезивање система ватродојаве из објекта од општег значаја (културни центар, школе, тржни центар).

4 ТЕХНИЧКА ОПРЕМА И СРЕДСТВА ЗА ГАШЕЊЕ ПОЖАРА

Приликом учествовања у гашењу пожара и спасавању људи и материјалних добара угрожених пожаром, ватрогасна јединица мора да користи техничку опрему и средства за гашење пожара како би успјешно извршила задатак. Ради утврђивања оптимума техничке опреме и средстава за гашење пожара сагледава се стање исте.

4.1 Опрема и средства ватрогасног друштва

Сједиште Ватрогасног друштва Шипово налази се у центру општине између стамбених и привредних објеката. Ватрогасни дом у коме се налази Ватрогасно друштво се састоји од двије канцеларије, спаваоне, просторије а слободне активности, гараже за возило и просторија за сервисирање апарата за почетно гашење пожара . Ватрогасно друштво Шипово има четири професионалана (запослена) радника који су по занимању техничке струке са положеним испитом за руководиоца акције гашења пожара и предсједника ватрогасне јединице са положеним испитом за руководиоца гашења пожара. Добровољни ватрогасци имају положен испит за ватрогасца. Рад ватрогасног друштва је организован у три смјене, тако да у свакој смјени ради по један ватрогасац. Обавјештење о насталом пожару или другој елементарној несрећи се врши преко ПС Шипово, телефонским путем и дојавама грађана на број 123. Рад Ватрогасног друштва у цјелисти се финансира из буџета Општине Шипово и општине Купрес РС. Средства и опрема којом друштво располаже је недовољно у случају пожара отвореног типа, те у таквим случајевим у помоћ се позивају ватрогасне јединице из Мркоњић Града и Јајца. Ватрогасно друштво једино располаже просторијама за опрему, просторије за МТС, Фап камион са посебном намјеном за гашење пожара. Посебан проблем представља недостатак заштитне опреме за ватрогасце. Обука ватрогасаца чланова удружења није вршена у задњих неколико година. У Табели бр. 5 приказана је лична опрема ватрогасаца као и преглед материјално-техничких средстава која посједују:

Опрема	Количина
Навално возило „Бетофорд“, капацитета 2100 л воде	1 ком
Ватрогасна цистерна „Ивеко Страус“, капацитета 8000 л воде	1 ком
Цистерна капацитета 4000 л	1 ком
ТМБ „Махиндра“, са додатном опремом	1 ком
Лада Нива 4x4 са додатном опремом	1 ком
Преносне ватрогасне пумпе	4 ком
Аутомеханичке љељсте	1 ком
Дводијелне љељсте	1 ком
Јднодијелне љељсте	1 ком
Ватрогасно цријево Ø 52	17 ком
Ватрогасно цријево Ø 75	15 ком
Ватрогасне униформе	5 ком
Радно одијело	5 ком
Кишне кабанице	2 ком
Ватрогасни шљемови	24 ком
Ватрогасни опасач	5 ком

Табела 3 Опрема и средства за гашење пожара

Стално одржавање и поправка ових средстава и опреме је неопходна да би у будућности ватрогасна јединица могла да одговори свим изазовима и задацима, док се не набави нова.

4.2 Опрема и средства за гашење пожара у предузећима

Сваки објекат (предузећа, установе, угоститељске, трговачке и занатске радње) мора да има опрему за гашење почетних пожара. Број и врста опреме зависи од технолошког процеса, површине објекта (пожарног оптерећења). Опрема мора бити распоређена на видно мјесто, увијек приступачна и спремна за употребу. Запослени радници у овим објектима морају бити обучени за исправно руковање опремом и средствима за гашење пожара која је постављена у просторима у којима обављају радне задатке. Опрема се може ангажовати преко општинског штаба цивилне заштите у случају избијања пожара већих размјера.

4.3 Специјална опрема за гашење шумских пожара

Од опреме која је најнеопходнија за гашење шумских пожара и пожара на стрмим усјевима истичемо теретно возило Фап 1314, намјењено за шумске пожаре са 8000 л воде.

Шумско газдинство Горица Шипово располаже такође са одређеном количином опреме за гашење, и то према оперативно - тактичком плану гашења шумских пожара.

Поред горе наведене, основне опреме за гашење шумских пожара неопходно је и присуство приручне опреме као што су :

- крампови,
- лопате,
- моторне пиле,
- сјекире и др.

Приватни власници располажу, такође, са већим бројем горе набројаних средстава (трактора са цистерном, плуговима и приколицама) што се такође може искористити у случају пожара.

4.4 Лична и заштитна опрема ватрогасаца

Нису достављени подаци о личној и заштитној опреми ватрогасаца ВД Шипово.

4.5 Резерве средстава за гашење пожара

ВД Шипово посјeduју минималне резерве средстава за гашење пожара: екстракти за пјену, прах за гашење пожара и CO₂.

4.6 Опрема и средства за гашење пожара и спасавање људи и материјалних добара које могу ставити на располагање ватрогасне јединице из сусједних градова, односно општина у случају пожара већих размјера

Да би успјешно одговорила свим изазовима из свог дјелокруга, као и у односу на пожарну опасност општине потребно је одредити оптималне количине и врсту опреме.

На подручју општине Купрес РС постоје шумски комплекси, као и одређен број објеката, на којима може доћи до пожара. Због тога је потребно набавити нову опрему

и средства за гашење пожара да би се ватрогасна јединице, односно ватрогасна друштва и јединица ЦЗ могле успешно борити са могућим пожарима (шумски пожари, пожари у стамбеним објектима на висини) као и спасавањем лјуди из угрожених просторија (задимљене просторије, просторије на спратовима и сл.)

Недостаје велики дио средстава и опреме за гашење пожара, као што су: опрема за улазак у ватру, опрема за спасавање на висине, опрема и средства за гашење запаљивих течности, опрема за спасавање у саобраћају и др.

У случају пожара већих размјера рачуна се на ангажовање опреме и средстава за гашење пожара и евакуацију најближих сусједних општина као што су:

- Мркоњић Град,
- Бања Лука,
- из ФБиХ општина Купрес.

Одржавање опреме, средстава и периодични прегледи

Одржавање опреме и средстава састоји се у слједећем:

- потребно је водити рачуна о мјесту постављања, тј. да је заштићена од механичког оштећења, влаге и сунца,
- најмање једном у 6 мјесеци извршити контролу исправности,
- ако је апарат или уређај из било ког разлога неупотребљив потребно га је уклонити, извршти поправку (пуњење) и тек онда вратити на мјесто где је спреман за употребу.

Периодичне прегледе, испитивања, пуњење и поправка апаратца за почетно гашење пожара и система за аутоматско откривање и гашење пожара, врше стручна предузећа или ватрогасна јединица која су овлаштена и квалификована за обављање тих послова.

О прегледима и поправци апаратца потребно је водити одговарајућу евиденцију (сваки апарат мора имати картицу са датумом прегледа/пуњења и осталим подацима, док системи за откривање и гашење пожара морају имати записнике о прегледу и испитивању).

5 НАЧИН СНАБДИЈЕВАЊА ВОДОМ

Обезбеђивање довољних количина воде и поуздано снабдијевање водом је битан услов за успјешно гашење пожара.

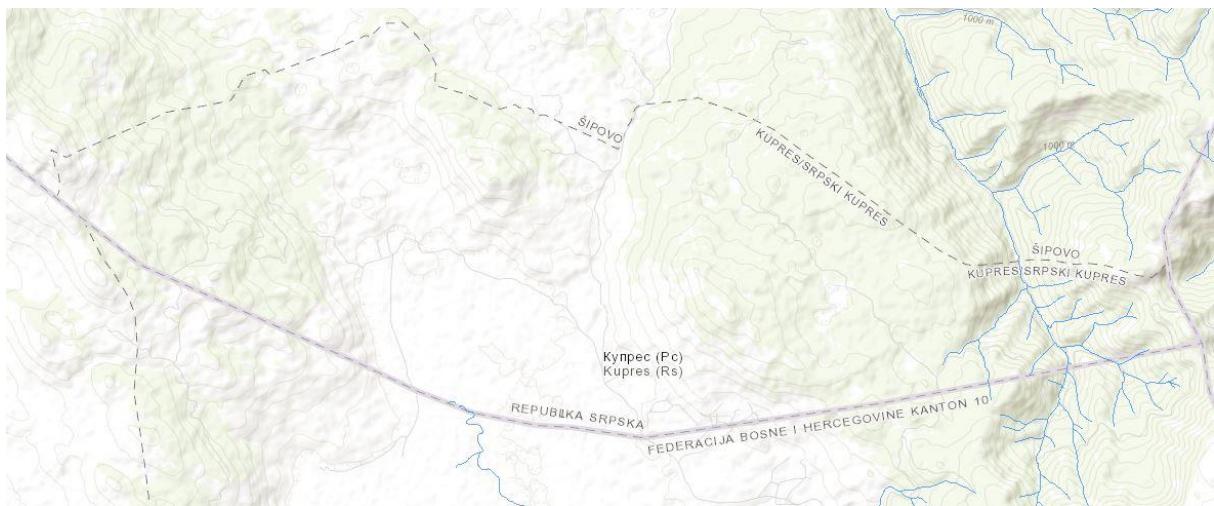
Систем се сматра поузданим, ако сви његови дијелови могу да задовоље максималну дневну потрошњу заједно са потребним количинама за гашење пожара. Неопходне количине воде потребне за гашење пожара одређују се на темељу пожарног оптерећења и густине изграђености, рачунајући и додатне количине за могуће губитке услед незаптивености спојева и разних других фактора. Електрична мрежа на водоводним системима мора да буде тако изведена, да се приликом квара на било ком дијелу мреже (поправак или замјена трансформатора или неких других електро уређаја) може обезбиједити количина воде потребна за гашење пожара за прописан период уз истовремену максималну потрошњу.

5.1 Постојећи капацитети и изведені дистрибутивни системи

Подручје општине Купрес РС је брдско-планинског карактера а земљиште је претежно крашко те тиме и нема великих водених токова.

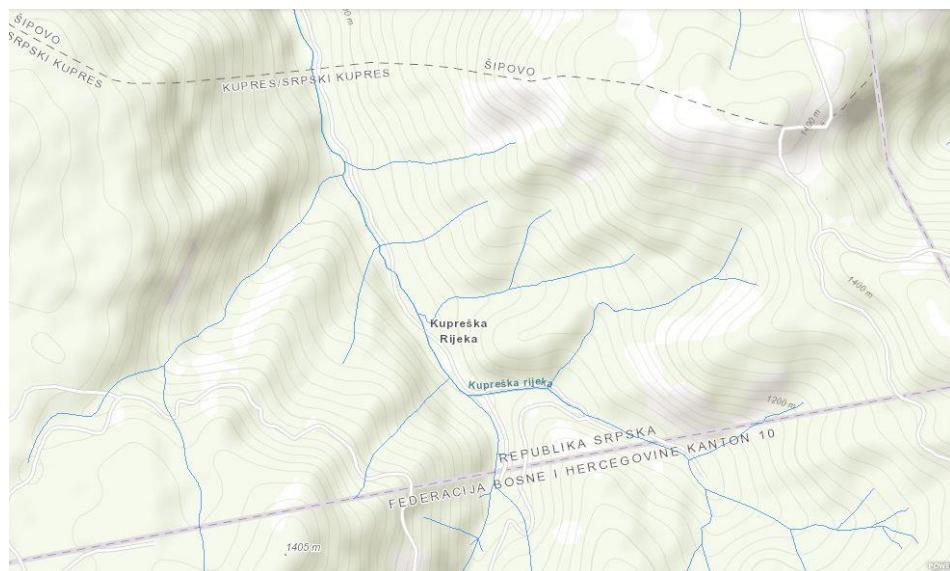
Слив Врбаса захвата западне дијелове територије Републике Српске и то на површини од 3.900 km². У тај слив улази и Купрешка ријека која се улијева у ријеку Јањ а која код Шипова се улијева у Пливу а Плива се улијева у Врбас у Јајцу.

Воде са сјеверног руба Купрешког поља подземно отичу према врелима Пливе кроз понор Мртвице, која увире готово на самој граници између Републике Српске и ФБиХ, што је утврђено трасирањем.

Слика 4. Водотокови у општи ни Купрес РС

Једини значајнији водоток у општини Купрес РС је Купрешка ријека која дијелом свог тока прелази преко простора насеља Растичево.

Слика 5. Дио слива Купрешке ријеке који припада општини Купрес РС

У погледу могућности трајног рјешавања проблема водоснабдјевања становништва и других потреба општине Купрес РС, може се констатовати да већина постојећих токова на подручју општине је подземног карактера. Само Купрешка ријека на крајњем истоку има стални карактер, а извор је издашности 60 л/с и могао би задовољити тренутне потребе становништва и пољопривреде.

Остале могућности за трајније рјешавање водоснабдијевања потрошача са подручја општине Купрес РС је копање бунара. У том смислу вршена су одређена истраживања и одређена је најперспективнија локација за потенцијална бушења на дубини до 400 метара, али прије експлоатационог бушења потребно је да се изврши истражно бушње, како би били сигурни у ову могућност.

На подручју општине Купрес РС насељена мјеста такође имају проблем са недостатком воде, те стога је општина Купрес приморана да тражи помоћ од сусједних општина и Владе Републике Српске како би се ријешили суштински проблеми. Мјесне заједнице имају свој властити водоводни систем. Снабдијевање водом постао је акутан проблем из разлога што општина Купрес РС не може:

1. обезбиједити довољне количине питке воде,
2. довести постојеће извориште у стање безбједности од загађења која су у дугом низу посматрања евидентирана.

За гашење пожара вода ће се користити из:

- Из приватних бунара и акумулација.
- Из уређених црпилишта када се иста изграде.

Стога је општина Купрес РС директно зависна од сусједних општина, попут Шипова у којем је и Ватрогасно друштво.

5.2 Резервни водени потенцијали

Ови потенцијали се обезбеђују кроз резерву воде у постојећим резервоарима. Контрола да ли постоји потребна резерва воде у резервоару за случај пожара неопходна је код резервоара који напајају дијелове општине. Запремина резервоара за веће дијелове општине је мања од потребне резерве за случај пожара.

За прорачун минималне запремине резервоара, ако се не располаже властитим подацима о осцилацији потрошње воде у току дана, могу да послуже подаци које даје литература (табела или сумарна крива за прорачун V минимално, зависно да ли је цјевовод гравитациони или пумпни). Резервоари су подешени на следећи начин:

- Усисна корпа и цјевовод који је повезује са пумпом постављају се тако да се могу лако одржавати и брзо замјенити. Атмосферске воде намењене за напајање хидрантске мреже прикупљају се у резервоаре или базене који су конструисани тако да се могу пунити и да се из њих вода може узимати и помоћу ватрогасних возила или преносних ватрогасних пумпи.
- Резервоари који служе за напајање хидрантске мреже могу бити укопани, полуукопани или надземни и морају бити направљени тако да се могу пунити и да се из њих вода може узимати у свако доба дана и помоћу привремених и сталних постројења за захватање воде.
- Снабдијевање хидрантске мреже водом не смије да буде онемогућено замрзавањем воде.

5.3 Остали нетипични извори воде за гашење

У мјестима и насељима где не постоји водоводна мрежа или она не задовољава тражени капацитет осигуравају се посебни извори воде, као што су:

- резервоари,
- базени,
- цистерне,
- бунари,

За напајање вањске и унутрашње хидрантске мреже вода из ових извора мора по капацитetu да обезбиједи рад мреже у трајању од најмање 2 часа. Да би се вода из посебних извора могла користити за гашење пожара, морају бити изграђени приступни путеви за ватрогасна возила и пумпе (водозахвати) са којих је могуће извести захватање (пумпање) воде.

На подручју општине Купрес РС главни односно суштински проблем је водоснадбијевање, снадбијавање водом се врши из бунара те због тога грађани нису у могућности да адекватно одговоре у случају избијања пожара. Стога се општина Купрес РС умногоме ослања на помоћ од сусједне општине Шипово у којој дјелује ватрогасно друштво.

5.4 Потребне количине воде за гашење пожара у посебно угроженим зонама

Општина Купрес РС већ годинама има проблем са водоснадбијевањем те су им потребна значајнија финансијска средства која ће послужити за испитивање подземних вода и пробних бушотина, са планом изградње (ширења) система за водоснадбијевање за општинско подручје, стога је потребно планирати потребне количине воде за гашење пожара уз обезбеђење одговарајућег притиска и протока у хидрантима.

Резервоари и главни одвод (вод од резервоара до разводне градске мреже) треба да задовољи потребе апс. макс. $Q_{\text{ч}} + Q_{\text{пож}}$ (максимална потрошња по часу + максимални проток за потребе гашења пожара). Градску мрежу потребно је димензионисати на апс. макс. $Q_{\text{ч}} + Q_{\text{пож}}$.

5.4.1 Снабдијевање пожарном водом насеља

Најмања количина воде потребна за гашење пожара у овој зони одређена је према броју становника, према табели из Прилога бр. 1 и треба да износи 20 l/s, тренутни капацитети водоводне мреже су испод наведене вриједности.

5.4.2 Снабдијевање водом за индустрију и стабилне системе за гашење пожара

На подручју сваког предузећа мора се извести водоводна мрежа која обезбеђује довољне количине воде за гашење пожара с обзиром на пожарно оптерећење. Посебну пажњу противпожарне заштите потребно је обратити у индустријским погонима где врло лако долази до пожара и експлозије (постројења за складиштење и претакање запаљивих течности и гасова, лакирнице и сл.). Из водоводне-хидрантске мреже се снабдијевају и аутоматски системи за гашење пожара водом (Sprinkler) и водене завјесе.

За снабдијевање спринклера мора бити осигурана довољна количина воде за све спринклере који се отварају у једном пожару, а при том да не дође до смањења притиска воде у хидрантској мрежи која је постављена за гашење пожара. Водене завјесе се постављају унутар просторије ради стварања препрека пожару. Код водених завјеса потребно је обезбиједити и додатне количине воде за нормално гашење пожара, јер водене завјесе само спречавају ширење пожара.

Индустријска зона

На подручју општине Купрес РС нема индустријских зона.

5.5 Потребне количине воде за гашење пожара у специфичним условима

Полазна основа за прорачун пожарне резерве коју треба да садржи резервоар је вјероватни број истовремених пожара, број хидраната у истовременом раду и трајање гашења пожара. Ови пожари, истовремена појава више пожара, блоковски пожари и сл. обезбеђују се потребним количинама воде тако да се врши преусмјеравање постојећих количина на угрожена подручја.

За случај ових пожара, Ватрогасна јединица позива дежурну службу водовода која је обавезна да пошаље службено лице на мјесто гашења пожара, и по тражењу руководиоца гашења пожара или инспектора заштите од пожара, регулише снабдијевање потребним количинама воде за гашење пожара. То значи да ограничи дјелимично или потпуно довод воде другим потрошачима у зони у којој се појави пожар или у читавом насељу ради обезбеђења потребне количине воде за гашење пожара. Такође могу да нареде кориштење воде из оближњих бунара, цистерни, резервоара и сл. који припадају предузећима и другим правним лицима, државним органима или предузетницима.

Постоји реална опасност од избијања великих шумских пожара и пожара на пољопривредним усјевима, поготово за вријеме лјетних сушних периода. Свакако су могући и евентуални пожари изазвани ратним дејствима, елементарним непогодама (земљотрес, поплава,...) као и пожари у већим индустријским објектима. Процењујемо да је могућ настанак више истовремених пожара за вријеме жетве у лјетним периодима.

За такве екстремне услове потребно је поред редовних извора снабдијевања обезбиједити и додатне изворе водоснабдијевања односно додатну количину воде за гашење пожара и оне се крећу од 50-100% нормалних потреба воде за гашење пожара.

Због тих непредвиђених случајева и посебних услова морамо знати и с чим располажемо од постојећих извора водоснабдијевања, додатних извора водоснабдијевања и нетипичних извора воде.

Додатне количине воде можемо обезбиједити:

- изградњом и проширењем капацитета градског водовода (бушење нових бунара), интерних водовода у појединим предузећима и сл.,
- изградњом већих базена, резервоара у кругу појединих Предузећа или другдје, а који се могу користити за неке друге послове (базени за купање).

На мјестима где су мале резерве количине воде за гашење пожара потребно је изградити резервоаре капацитета 100-150 l/s (15-20 l/s у трајању од два сата) или у индустријским погонима изградити бушене бунаре са пумпном станицом капацитета 10-15 l/s воде.

Поред тога, потреба за ватрогасним снагама је далеко већа, због могућности појаве великог броја пожара, а самим тим потребна је и већа количина и врста ватрогасне опреме и средстава. У овакве захвате, нормално је да ће доћи и до укључења регуларне војске, која је специјализована за ове послове и која ће се и организовати сходно насталим условима.

За рачунање потребних количина воде у ратним условима користи се следећа искуствена формула:

$$Q_{\text{stat}} = 125 \text{ m}^3/\text{ha}$$

Где је :

Q_{stat} = укупна потребна залиха воде за гашења пожара у m^3 по хектару бруто површине пожарног сектора. У овој формули добијена количина предвиђена је за петосатну потрошњу. Начин изведбе и локација ових акумулација, а према напријед наведеним количинама, остаје у задатку скупштине општине или штаба цивилне заштите да одреде у ратном плану.

5.5.1 Хидранти за гашење пожара

Ако општина Купрес РС буде покривена водоводном мрежом, обавезна је у будућности имати план (карту), у којем су уцртана мјеста вањских хидраната и вентила, водови хидрантске мреже са ознаком профиле, за подручје општине на којем врши снабдијевање водом. Један примјерак се доставља Ватрогасном друштву Шипово. Он ће користити руководиоцу акције гашења пожара на подручју дјеловања своје јединице. У плану треба уцртати главне саобраћајнице и ватрогасне путеве и важније објекте осјетљиве на пожар. Вањске хидранте је потребно означити (извршити обиљежавање хидраната са таблицама трајног карактера) и прегледати полугодишње (у пролеће и јесен) као и након сваког коришћења. Потребно је извршити поправке оштећених подземних и надземних хидраната, као и приступити проналажењу затрпаних хидраната. О прегледима и поправци хидраната потребно је водити одговарајућу евиденцију.

5.5.2 Хидранти у стамбеним објектима и предузећима

Спољна хидрантска мрежа израђује се у систему прстенастог цјевовода. Изузетно се допушта израда слијепог цјевовода, али за објекте намјењене становању и друге објекте чије пожарно оптерећење не прелази $1000 MJ/m^2$, с тим да дужина не смије бити већа од 180 м. Растојања између спољних хидраната одређују се у зависности од намјене, величине објекта, с тим да се пожар на сваком објекту може гасити са најмање два спољна хидранта. У зонама становања уличне хидранте треба постављати на међусобној удаљености од 80 до 150 метара. Растојање хидраната од зида стамбеног објекта износи минимум 5 метара, а максимално до 80 метара. У предузећима растојање између два хидранта износи максимално 80 метара. На свим спојним цијевима између хидранта и уличних цијеви потребно је да постоји потребан број вентила за затварање поједињих сектора. Стамбене објекте треба осигурати вањским хидрантима No 80. У предузећима се уградију вањски хидранти No 80 или No 100 у зависности од протока који се треба остварити. Потребни притисак у спољној хидрантској мрежи не смије бити мањи од 2,5 бара. Хидранти морају бити заштићени од смрзавања. Унутрашња хидрантска мрежа мора бити стално под притиском воде, тако да на највишем спрату објекта на млазници има најнижи притисак од 2,5 бара, при протоку воде датом у Табели бр. 7.

Висина објекта (m)	Најмањи проток (l/s)
до 22	5
23-40	7,5
41-75	10
изнад 75	12,5

Табела 4.: Најмањи дозвољени проток воде

За унутрашњу хидрантску мрежу употребљавају се цијеви унутрашњег пречника 52 mm, односно хидрантски прикључак тип „C“ према стандарду JУСМ.Б6.673. У

хидрантски ормар се поставља ватрогасно цријево, називног пречника 52 mm и дужине 15 m, са млазницом пречника 12 mm.

Ови хидранти се смјештају у пролазе, степенишне просторе и путеве за евакуацију, у непосредној близини улазних врата просторија које могу бити угрожене пожаром, тако да не ометају евакуацију. Смјештају се у ормаре са ознаком за хидрант-слово „Н“. Ако притисак у мрежи не задовољава, а мрежа не располаже довољном количином воде мора се уградити уређај за повишење притиска. О хидрантској мрежи, и хидрантима као и њиховој исправности и редовном одржавању и испитивању, у предузећима одговорна су сама предузећа.

5.5.3 Одржавање хидрантских система и техничка контрола

Све нове цјевоводе потребно је прије пуштања у рад испитати хидростатичким притиском. Хидрантска мрежа, са свим уређајима и арматуром, контролише се најмање једном годишње. При контроли и испитивању прегледа се исправност система, мјери се притисак и проток воде у хидрантској мрежи, као и исправност цријева и млазница у ормарима. У извјештају се наводи добијени резултат, датум и вријеме мјерења као и примједбе ако их има. Периодичне прегледе и испитивања хидрантских система врше стручна и овлаштена предузећа.

6 ПУТЕВИ, ПРОЛАЗИ И ПРИЛАЗИ

6.1 Станје градских саобраћајница

Саобраћајна повезаност општине Купрес РС са ширим подручјем, затим повезаност са регијом, као и сусједним градовима, општинама, регијама, треба да чини окосницу развоја и привредних активности општине Купрес РС. С друге стране добра саобраћајна повезаност треба да повећава ефикасност и брзину интервенција у случају пожара, као и у случају других елементарних непогода, катастрофа и слично.

До свих насеља на подручју општине путеви су претежно асфалтирани. На путним саобраћајницама постоје природне и вјештачке препреке као што су оштре кривине, уске улице и разна оштећења. Како је велики дио територије општине у брдско планинском подручју, усљед сњежних падавина отежава се комуникација са најудањенијим дијеловима. Сви објекти веће материјалне вриједности имају добро уређене пролазе и прилазе.

Станје путева и прилаза шумским подручјима условљено је годишњем добу и временским приликама. Путеви су углавном са тврдом подлогом, али кроз шумска подручја је мека подлога, тешко проходна за ватрогасна возила.

Већих аграрних комплекса на подручју општине нема, преовладавају уситњени приватни посједи, до којих се стиже польским путевима са тврдом или меком подлогом.

Магистралну и регионалну путну мрежу одржава ЈП „Путеви РС“, док локалну путну мрежу углавном одржавају предузећа која понуде најбољи квалитет и цијену и она се одређују тендерским путем.

Ширина саобраћајница треба да омогућава брз и несметан приступ ватрогасним возилима до сваког објекта, најмање са двије дуже стране.

Са аспекта безбедности путеви се могу класификовати у три категорије: брзи путеви, магистрални и регионални путеви и локални путеви и улице.

Наведене три категорије путева се разликују по режиму саобраћаја, структури учесника у саобраћају, брзини кретања, техничко-техношким карактеристикама, структури и учесталости конфликата у саобраћају итд.

Основна карактеристика саобраћајних токова који данас егзистирају на мрежи саобраћајница јесте преплитање градских и транзитних кретања. Општа карактеристика уличне мреже је недовољна ширина и недостатак елемената попречног профила. Поред овога јављају се деформације у подужном и попречном профилу, велика ивична изграђеност и др., што у сваком случају представља отежавајућу околност за ефикасну употребу ватрогасних јединица и продужава вријеме потребно за долазак ватрогасне јединице на мјесто пожара. Пјешачке зоне нису континуиране, недовољно су изграђене или их уопште нема, док мрежа бициклистичког саобраћаја уопште не постоји и учешће овог вида саобраћаја је само заступљено.

При извођењу комуналних радова на поправци или реконструкцији саобраћајница, претходно се о локацији и времену извођења радова морају обавијестити Инспекторат за заштиту од пожара и ватрогасна јединица. Општински орган управе надлежан за издавање одобрења за извођење грађевинских радова, дужан је копију одобрења испоставити ватрогасној јединици и Инспекторату за заштиту од пожара.

6.2 Друге врсте транспорта

Осим друмског саобраћаја на подручју општине Купрес РС нису изграђене друге врсте саобраћајница.

6.3 Станје путева, пролаза и прилаза објектима веће материјале вриједности

Да би се омогућила ефикасна ватрогасна интервенција, потребно је обезбиједити приступ ватрогасним возилима до сваког објекта. Приступ објектима ниске стамбене градње (П+1) и објектима колективног становања чија висина не прелази 2 спрата:

- Потребно је осигурати најмање приступ са једне стране и то дуже стране објекта.
- Осталим објектима колективног становања и јавним објектима, потребно је предвидјети приступ возилима са најмање двије стране на којима се налазе отвори, прозори, терасна врата и др.

Паркирање возила у зони постављања ватрогасних возила око стамбених и јавних објеката:

- Забрањује се паркирање 5-10 метара од стамбених, пословних и јавних објеката, и то пројектанти објекта треба да обезбиједе још у фази пројекта.
- Забрањује се паркиранје 20-25 метара од складишта запаљивих течности и гасова и објеката који садрже друге опасне материје и које угрожавају околину ризицима значајног обима. Недозвољено паркирање треба спријечити

- пројектовањем одговарајићих саобраћајница, гаража, и паркинга у близини, али ван подручја постављања интервентних возила.
- Спречавање неконтролисаног паркирања возила треба обезбиједити препекама које се могу уклонити и превазиђи посебним ватрогасним алатима (жардињере масе 60-100 kg тежине, жичане ограде или склопиве пирамиде).
  - Приступне саобраћајнице објекта треба да испуњавају сљедеће услове:
    - да омогуће кретање возилима са осовинским притиском $P=130\text{ kN}$;
    - минимална ширина саобраћајне траке за вожњу у једном смјеру треба да износи 3,5 m;
    - минимална ширина саобраћајнице за двосмјерни саобраћај или двије саобраћајне траке са ширином око 6,0 m;
    - унутрашњи радијус кривине пута мора бити најмање 7,0 m,
    - максимални успон пута је 6 %;
    - максимални нагиб пута је 6 %.
  - За изградњу платоа за ватрогасна возила треба предвидјети површину сљедећих карактеристика:
    - димензије не мање од 15,0 метара дужине и 5,5 метара ширине, са максималним нагибом од 3 %;
    - удаљеност платформе од објекта треба да износи 5-12 метара за стамбене, јавне и пословне зграде, док се код индустријских одређује посебном анализом;
    - положај платоа према фасади објекта на којој постоје отвори (прозори, балкони) бира се тако да угао нагиба аутомеханичким љествицима и хидрауличним платформама може да буде у границама 60-750.
  - Остале мјере:
    - За објекте са повећаним ризиком од пожара (високи објекти, велика складишта опасних материја и сл.) приступне саобраћајнице је потребно урадити према свим захтјевима који су дефинисани у Правилнику о техничким нормативима („Сл. лист СРЈ“ бр. 08/95).
    - При извођењу комуналних радова на оправци или реконструкцији саобраћајница, претходно се о локацији и времену извођења радова, морају обавјестити Територијална ватрогасна јединица и МУП.

6.4 Прилази водозахватима

Уређена црпилишта за воду:

- морају бити урађена и уређена да омогуће напајање ватрогасних возила водом у неограниченим количинама,
- морају бити изведена тако да се у исто вријеме може узимати вода са најмање два ватрогасна возила и то тако да возила не морају маневрисати, већ се кретати само унапријед,
- морају да обезбиједе приступни пут црпилишту воде исти као за приступне прилазе ватрогасних возила објектима.

6.5 Станье путева и прилаза шумским подручјима

Успјешност акције гашења пожара великом дијелом зависи од времена потребног да ватрогасна јединица стигне до мјеста пожара, односно од квалитета путева, њихове проходности и могућности прилаза насталом пожару. Станье путева и прилаза шумским подручјима условљено је годишњем добу и временским приликама. Путеви су углавном са тврдом подлогом, али кроз шумска подручја је мека подлога (меки путеви), тешко проходна за ватрогасна возила. Већих аграрних комплекса на подручју општине нема, преовладавају уситњени приватни посједи, до којих се стиже пољским путевима са тврдом или меком подлогом.

7 ДРУГЕ МЈЕРЕ КОЈЕ СУ ПОТРЕБНЕ ЗА УСПЈЕШНО ФУНКЦИОНИСАЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

7.1 Мјере и активности

Пожар може настати у сваком насељеном мјесту, привредном објекту, складишту, стамбеном објекту и на шумском земљишту. Тешко је предвидјети његове посљедице, али се могу предузети мјере да се оне ублаже. Реализацијом потребних мјера заштите од пожара, које требају бити разноврсне и планске, могу се створити објективни услови да се избијање пожара и његово ширење сведу на најмању могућу мјеру.

Потребно је:

- систематски спроводити превентивне мјере заштите од пожара, развијати свијест о потреби да се сваки појединач треба придржавати истих;
- масовнијом едукацијом, оспособити и обучити становништво у руковању средствима за гашење пожара;
- експлоатацију шума и успостављање шумског реда вршити у складу са Законом и подзаконским прописима и извршити поправку шумских комуникација у свим категоријама шума са високим степеном угрожености од пожара.

За успешно функционисање и унапређење заштите од пожара, поготово у данашње вријеме, потребно је обезбиједити мјесто и улогу научно истраживачких институција као што су факултети и институти. Ове институције својим радом (анализама, консултацијама, пружањем услуга пројектовања, избором безbjедних технолошких процеса, праћењем нових технологија, праћењем нових научних достигнућа) треба да омогуће даљи развој и унапређење заштите од пожара, и то ускладе са потребама општине.

У циљу постизања потребног нивоа заштите од пожара, а на основу сагледавања станье заштите од пожара у општини у овом плану заштите од пожара утврђују се и друге мјере.

7.1.1 Превентивне мјере

Превентивне мјере регулишу обавезу органа, јединица – установа и штабова цивилне заштите у провођењу прописаних норматива заштите од пожара. Обухватају сљедеће мјере:

а) Мјере којима се спречава настанак пожара - правилност ускладиштења лакозапаљивих и експлозивних материја, одржавање технолошких процеса (објекти пиланске прераде дрвета и друге објекте за чији рад је неопходна еколошка дозвола), провођење Планова активности, редовна провера и усклађивање еколошких дозвола и друго. Опште превентивне мјере се прописују или предузимају да се отклоне недостаци и најчешћи узроци пожара у установама и објектима.

б) Грађевинске мјере заштите, које треба предвидјети приликом пројектовања, грађења и адаптације објекта

в) Одржавање и контрола исправности и инсталација, чија неисправност може утицати на настанак и ширење пожара

г) Формулисање штаба ЦЗ и јединица ЦЗ – чланом 22. Закона о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама („Службени гласник Републике Српске“, број 121/12), прописана је обавеза и надлежност јединица локалне самоуправе у погледу оснивања штабова за ванредне ситуације и јединица и тимова цивилне заштите. Штаб цивилне заштите оперативно дјелује у случајевима проглашења ванредне ситуације (поплаве, пожари и сл.) на подручју општине, с тим да одлуку о проглашењу ванредне ситуације доноси Начелник општине.

д) Редовна обука чланова јединица цивилне заштите - у познавању превентивних мјера, руковању противпожарном опремом и средствима, гашењу пожара и спасавању људи и материјалних добара.

ђ) Опремање ватрогасног друштва - подразумјева опремање чланова ватрогасне друштва заштитном опремом, са акцентом на одијелима за заштиту од високих температура, набавка апарата за заштиту дисајних органа и друге потребне опреме. Ватрогасно друштво треба да је опремљена и основном опремом за спасавање повријеђених (носила и др.). За рад ватрогасног друштва неопходно је осигурати довољан број технички исправних возила за гашење пожара.

е) Мјере заштите шума и отворених простора - проводити према усвојеном Плану заштите шума Шумско газдинство „Горица“ Шипово које послују у оквиру ЈП „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац.

ж) Мјере заштите на одлагалишту отпада - због честих појава пожара на одлагалиштима отпада неопходно је санирати „дивља“ одлагалишта отпада и уредити адекватно одлагалиште које би задовољило основне услове, као што су санитарно - епидемиолошки услови одлагања отпада, заштита од загађења земљишта, воде и ваздуха, минимизирање могућности настанка и ширења пожара.

з) Одржавање локалних путева - путеве и јавне површине одржавати проходним ради несметаног приступа и осигурања површине за рад ватрогасних возила и технике.

и) Мјере осигурања водоснабдијевањем - за потребе гашења пожара у сваком насељеном мјесту осигурати минималне потребне количине воде, на начин да се за сваки водовод (градски и сеоски) обавезно изведе и потребан број хидраната. Осигурати и довољан број средстава за експлоатацију и превоз воде од водозахвата до мјesta пожара (аутоцистерне, тракторске цистерне). Пописати тракторске приколичне цистерне по насељима и осигурати минимум ватрогасних цијеви.

7.1.2 Мјере које се предузимају у случају наступања пожара

7.1.2.1 Узбуњивање

Сваки грађанин који примијети непосредну опасност од избијања пожара или примијети пожар дужан је да уклони опасност, односно да угаси пожар, не доводећи себе или друго лице у опасност. Уколико то не може, дужан је да о пожару одмах обавијести Центар за обавјештавање на кратки број 121.

7.1.2.2 Укључивање ватрогасне јединице

ВЈ се укључије у акцију гашења пожара по дојави дежурне особе у ВЈ-и, а редослијед укључивања снага у акцији гашења пожара одвијао би се према утврђеној динамици зависно од степена угрожености (локације, величине пожара).

7.1.2.3 Укључивање ШГ-а у акцију гашења пожара

Код шумских пожара и пожара отворених простора у акцију гашења пожара укључују се Шумско газдинство „Горица“ Шипово. Шумско газдинство "Горица" Шипово има у свом саставу седам привредних јединица и то: "Лисина", "Овчара", "Виторога", "Доњи Јањ", "Горњи Јањ" "Шединац" и "Купрес", на површини од 36.800 ха државне шуме и 4.000 ха приватне шуме за које газдинство даје стручне услуге. У општини Купрес РС постоји канцеларија ШГ „Горица“.

7.1.2.4 Укључивање штаба цивилне заштите

Укључивање цивилне заштите у акцији гашења пожара вршиће се у складу са планом и по захтјеву Начелника општине.

7.1.2.5 Склањање људи и материјалних добара

Склањање људи и материјалних добара услјед наступања пожара била би незнатна, а основна средства и транспорт којим располажу привредна друштва и индивидуални власници била би довольна за извршење овог задатка. У случају наступања пожара већих размјера била би потребна помоћ од сусједних општина превасходно из Шипова, Мркоњић Града, Бања Луке и из ФБиХ Купрес, као и Владе Републике Српске.

7.1.2.6 Збрињавање угрожених и настрадалих

За лијечење и пружање прве медицинске помоћи користило би се ЈЗУ Дом здравља Шипово а исхрана би се организовала отварањем јавних кухиња у општини Купрес РС и сусједним општинама које би пружиле помоћ. У збрињавању настрадалих и угрожених очекивати је помоћ и сарадњу хуманитарних организација и грађана.

7.1.2.7 Защитита и спасавање од пожара

Стање заштите од пожара објекта је још увијек на ниском нивоу. Цијенећи наведено неопходно је предузимање свих потребних мјера заштите од пожара, а првосходно опремање јединица заштите од пожара, формирањем службе осматрања и обавјештавања с циљем благовременог дјеловања, а посебно у времену великих врућина. Давање обавјештења путем средстава информисања грађанству (да се суздрже неконтролисаног паљења корова на пашњацима, одлагања запаљивог материјала изван дозвољених депонија за одлагање смећа, а који су најчешће потенцијални извор пожара).

7.1.2.8 Прва медицинска помоћ

Природне и друге несреће у знатној мјери могу утицати на хигијенско-епидемиолошку ситуацију, велики број обольелих и повријеђених. У вези са поменутим за прихват и пружање, хоспитализација би се вршила у најближим Здравственим установама.

7.2 Отклањање недостатака и дogradња система ватродојаве и обавјештавања

У објектима где је инсталисана опрема за ватродојаву потребно је редовно вршити прегледе, испитивања и поправке исте према техничким прописима. О тим прегледима и испитивањима мора се водити евиденција.

Код пројектовања и изградње нових објеката за јавну употребу у којима борави или се окупља, односно ради већи број лица мора се предвидјети систем ватродојаве.

Два су основна правца дјеловања:

- Максимално искористити у организационом смислу реалност да је простор општине у потпуности покривен сигналом мобилне телефоније. Наиме, ради се о брзој, ефикасној и најефтинијој комуникацији, па и када је у питању ватродојава и обавјештавање треба је максимално искористити.
- Планирати да се и остали постојећи системи, као нпр. ел. сирене и постојећи интерни системи ватродојаве одржавају у функционалном стању.

Посебну пажњу треба усмјерити ка увезивању расположивих система у функционалну мрежу. Одobreње и сагласност на прикључење на централни ватродојавни систем даје ватрогасна јединица, а на основу посебно утврђених критеријума. Системи ватродојаве најчешће нису ефикасни или су врло мало ефикасни, јер на централама се јавља огроман број лажних аларма (дим цигарете, дим виљушкара, дим камиона, прашина, грмљавина, водена пара, птице итд.).

Из наведеног разлога Планом заштите од пожара предвиђају се аутоматски спринклерски системи за гашење пожара повезани са јавним водоводом као јединим извором снабдјевања водом и директно везани аутоматском сигнализацијом са ватрогасним јединицама на подручју општине.

У општини Купрес РС треба инсталирати сирене за јавно узбуњивање и повезати их са Одсјеком за цивилну заштиту општине Купрес РС, а такође и обучити потребан број за руковање истим. Извршилац, СО Купрес РС.

- *Изградити на најугроженијим шумским подручјима, осматрачке станице и исте обезбиједити са радио-станицама које су повезане са Одсјеком за цивилну заштиту општине и у љетним сушним периодима обезбиједити стално дежурство:*

рок..... 2021. год.

7.3 Изградња или реконструкција путева и прилаза

Путеви и прилази су неопходни за успешну акцију гашења пожара и безбједну евакуацију и спасавање људи и материјалних добара. Саобраћајнице морају да испуњавају сљедеће услове:

- да издрже оптерећење савремених ватрогасних возила (најмање осовински притисак од 10 тона),
- да је ширина двосмјерне саобраћајнице најмање 5,5 метара,
- да је радијус закривљења на раскрсницама најмање 6 метара,
- да је висина ивичњака максимално 12 центиметара,
- да пролази испод моста или надвожњака имају ширину од најмање 3,5 метара и висину минимум од 4,5 метара,
- објекти у низу и блокови зграда на сваких 70 метара дужине морају имати пролаз (пасаж) за моторна возила.

Прилази до стамбених објеката морају имати сљедеће услове:

- да најмање једна страна буде приступачна за ватрогасна возила,
- да ширина ватрогасног пута до стамбеног објекта буде најмање 3,5 метара,
- да удаљеност унутрашњег руба ватрогасног пута до стамбеног објекта није већа од 12 метара кад висина објекта не прелази 16 метара,
- да удаљеност унутрашњег руба ватрогасног пута до стамбеног објекта не прелази више од 6 метара, кад висина објекта прелази 16 метара.

Објекти за јавну употребу као што су: школске установе, спортске дворане, болнице, веће административно-управне зграде, као и сви други објекти у којима се окупља већи број људи, морају имати прилазе најмање са двајве стране и то по могућности да су прилази на супротним фасадама са отворима.

Комуникације и излази за евакуацију у објектима такође имају велики значај за заштиту од пожара. Мјере заштите од пожара у објектима имају посебан значај у погледу изведбе комуникација, као излаза и улаза у циљу смањивања опасности од пожара и спасавања људи и материјалних добара.

Сваки објекат, намирењен за стални боравак или повремени боравак људи, треба да има исправно постављене и ријешене комуникације (хоризонталне и вертикалне), и доволjan број излаза, како редовних тако и нужних, да би се у случају пожара или неке друге опасности могло брзо и несметано напустити објекат.

У хоризонталне комуникације спадају: ходници, приступни путеви, подести. У вертикалне комуникације спадају: степенице, рампе, лифтови.

Елементи објекта, који спадају у категорију комуникације су:

- приступни пут до излаза, окомити и водоравни,
- излази из објекта на слободни простор,
- пут удаљавања од излаза.

Степениште се мора градити од незапаљивог материјала (изузетно у породичним стамбеним кућама дозвољава се градња степеништа од материјала мање ватроотпорности).

Степеништа морају имати заштитну ограду минималне висине 100 центиметара, са рукохватом. Степениште мора бити освијетљено природно или вјештачки. Зидови, подови, облоге зидова као и путеви за приступ излазу морају бити од незапаљивог материјала.

Распоред и број излаза, димензије излазних путева и комуникација у објектима условљени су и изводе се у складу са намјеном објекта и бројем људи који ће боравити или се задржавати у објекту. Сва врата која се налазе на путевима евакуације морају се отварати у правцу излаза.

Код израде и доношења просторних, урбанистичких или регулационих планова појединих дијелова (насеља), нарочит значај имају мјере заштите од пожара које се односе на:

- конфигурацију терена и хидрографски положај с обзиром на могућност ширења пожара,
- правце преовладавања вјетрова,
- осигурање довољних количина воде за гашење,
- осигурање приступних путева за ватрогасна возила,
- удаљеност између појединих сектора као што су индустријске, стамбене или зоне објекта са специјалном намјеном,
- удаљеност између објекта различите намјене унутар једног сектора,
- пожарно раздавање.

У сваком насељеном подручју потребно је извршити размјештај основних функционалних зона и то на :

- зону становања,
- зону рада (индустрија, складишта и сл.),
- зону зеленила (заштитни појасеви, зоне рекреације и спорта).

При насељавању незапосједнутих простора у већ урбанизованим срединама степен изграђености треба ограничiti на 30 %. Уколико се то, из било којих разлога на одређеним подручјима не може постићи, у том случају неопходно је предвидјети појачане мјере заштите, као што су:

- ограничење броја етажа,
- изградња пожарних препрека,
- ограничење на неопасне дјелатности,
- повећање капацитета воде за гашење и
- друге одговарајуће мјере.

- Због опасности од транзитног и локалног превоза лако запаљивих течности, гасова, експлозивних, опасних и отровних материја који се одвија непосредно кроз сам град и друга насељена мјеста и то веома великим интензитетом, потребно је поставити више додатних саобраћајних знакова опасности и табли упозорења.

рок: .....одмах,

извршилац: .....СО Купрес РС

- Израдити одговарајућу Студију о приоритетном обезбеђењу пролаза за ватрогасна возила која иду на интервенцију, уз што мање угрожавање саобраћајне безбедности и што бољу ефикасност ватрогасних акција:

рок: ..... 2022. год,

извршилац: .....СО Купрес РС.

7.4 Изграда или реконструкција ватробраних препрека

Ватробране препреке (противпожарне препреке) које се налазе на границама пожарних сектора којима се спречава преношење пожара из једног у други пожарни сектор морају се одржавати, изграђивати нове и реконструисати старе. Сваки пожарни сектор треба ограничiti постављањем пожарних препрека, односно ватробраних појасева, уз услов да сви грађевински објекти имају вањске зидове од тешко горивих материјала и негориви покров. За ове препреке узимају се улице, путеви, паркови, тргови, зелене површине и други слободни простори на којима није дозвољена градња. Ефекат пожарних препрека зависи од њене ширине и висине објекта који се налазе на њеним рубовима. С обзиром на њихову поузданост препреке се дијеле на:

- Пожарна препрека првог реда: не постоји могућност преношења пожара ни у каквим условима.

$$Б = x_1 + x_2 + 20 \text{ m}$$

- Пожарна препрека другог реда: не постоји могућност преношења пожара у нормалним условима.

$$Б = x_1 + x_2$$

- Пожарна препрека трећег реда: постоји могућност преношења пожара у нормалним условима.

$$Б = \frac{x_1 + x_2 + 6 \text{ m}}{2}$$

- Пожарне препреке четвртог реда:

$$Б = \frac{x_1 + x_2}{2}$$

у којима је:

Б - ширина улице од фронта једне зграде до фронта зграде на другој страни улице

x_1, x_2 - висина до стрехе зграде са обје стране улице.

Пожарне препреке у објектима изводе се противпожарним зидовима, противпожарним вратима и противпожарним клапнама различитих временских отпорности на

пожар. Ове препреке се такође морају одржавати и евентуално реконструисати. Противпожарне клапне се морају редовно прегледати и испитивати према техничким прописима.

Пожарне препреке - заштитне зоне у шумама изводе се путевима, просјецима. Ове препреке се морају редовно одржавати (чистити од поломљеног дрвећа, грања и ниског растиња), а по потреби поправљати и проширивати.

7.5 Изградња или реконструкција објекта и система за обезбеђење воде или других средстава за гашење пожара

Да би се удовољило захтјевима и потребама свих мјесних заједница и добила адекватна количина воде према прорачунатим пожарним оптерећењима нужно је да:

- се водоводно предузеће ангажује на изради и реализацији планова око реконструкције водоводне мреже, како би иста удовољила важећим нормама и како би се добила адекватна количина воде са одговарајућим притисцима,
- оперативни план Ватрогасне јединице, поред осталих елемената, мора да ријеши начин кориштења воде за случај гашења пожара у свакој мјесној заједници, а посебно за објекте са великим пожарним оптерећењем и објекте од посебног интереса,
- се изради план-карта градског подручја и приградских насеља са уцртаном мрежом подземних хидрантских инсталација у ком би били уцртани подземни (надземни) хидранти за гашење пожара, вентили и водови са ознаком профиле.

Спољна и унутрашња хидрантска мрежа изводи се према Правилнику о техничким нормативима за хидрантску мрежу за гашење пожара (Сл. лист СФРЈ, бр. 30/91) који прописује техничке услове за спољну и унутрашњу хидрантску мрежу, захтјеве за изворе, капацитет, проток и притисак воде у хидрантској мрежи као и према осталим прописима и стандардима који регулишу ову област.

- У насељеним мјестима која нису покривена градском водоводном мрежом и градском хидрантском мрежом или иста није довољног капацитета планирати обезбеђивање посебних извора воде као што су разне акумулације (баре, шљункаре, базени, резервоари и сл.) уз обезбеђење прилазних путева и самих црпилица воде за потребе гашења пожара.

Рок: ..... 2025. год.

Извршилац: ..... СО Купрес РС.

7.6 Реконструкција или замјена поједињих уређаја, постројења и инсталација

У индустриским објектима, објектима где борави већи број лица и осталим производним објектима потребно је вршити редовно одржавање и контролу технолошких процеса, уређаја, опреме и инсталација чија неисправност може утицати на настанак и ширење пожара. Ако се приликом контроле установи да неки технолошки процес, уређај, опрема и инсталација због своје истрошеноности или прекапацираности

представљају опасност за настанак, односно ширење пожара потребно је извршити њихову поправку, реконструкцију или замјену.

Одобрење за употребу изграђеног, реконструисаног или адаптираног објекта или дијела објекта који представља економско техничку целину и као такав се може самостално користити, не смије се издати прије него што се утврди да су изведене мјере и нормативи заштите од пожара према техничкој документацији, а на коју је дата потврда овлаштеног органа.

За објекте одређене намјене и са уграђеним инсталацијама и уређајима у функцији заштите од пожара, а у складу са Законом о заштити од пожара (Сл. гласник РС, бр. 71/12) одобрење се може издати након што се испита њихова исправност, оптимално дјеловање у складу са проектним рјешењем и примјењеним стандардима и нормативима. Ово иститивање могу вршити само овлаштена предузећа која су регистрована за ту врсту дјелатности.

- Сва предузећа, организације, органи, јавне установе и друга правна лица су дужна да електричну и громобранску инсталацију држе у исправном стању као и да редовно, у прописаним роковима и према техничким прописима, изврше одговарајућа испитивања и техничка мјерења. О тим мјерењима и прегледима је потребно устројити и водити уредну евиденцију.

Рок: ..... сталан,

Извршилац: ..... сви горе наведени субјекти.

- Сва предузећа, организације, органи, јавне установе и друга правна лица су дужна да инсталације, апарате и опрему за заштиту од пожара држе у исправном стању као и да врше редовно прегледање и испитивање наведене опреме и о томе треба устројити и водити уредну евиденцију.

Рок: ..... сталан,

Извршилац: ..... сви горе наведени субјекти.

- Сва предузећа, организације, органи, јавне установе и друга правна лица која у свом раду користе, складиште или врше неку другу дјелатност са лако запаљивим течностима, експлозивним и опасним материјама дужна су да кроз основна акта о заштити од пожара (правилник и план заштите од пожара) као и кроз посебна упутства и наредбе пропишу посебне мјере заштите од пожара код складиштења, утовара и истовара, манипулатије и кориштења поменутих материја а у складу са важећим законским прописима и стандардима. Посебно је значајна обавеза да са таквим материјама могу руковати само лица која су положила испите за руковање лако запаљивим течностима, гасовима, експлозивним и опасним материјама, а што је takođe propisano zakonima.

Рок: ..... сталан,

Извршилац: ..... сви горе наведени субјекти.

- Сва предузећа, организације, органи, јавне установе и друга правна лица која у свом производном процесу или неком другом приликом користе отворен пламен,

настao при процесу резања, лемљења, варења или приликом неког другог посла, су дужна да предузму одговарајуће мјере заштите од пожара и то:

- а. уклонити све лако запаљиве материје у појасу од 10 m од мјеста рада или их на неки други начин заштитити од пламена (негоривим прекривачем, преградама, засторима, параванима или неким приручним средствима),
- б. уколико је потребно обезбедити вентилацију зоне рада,
- в. обезбедити мјесто рада са довољном количином средстава за заштиту од пожара (апарати за почетно гашење пожара, хидранти, ватрогасна возила или нека приручна средства за гашење по жара, ако су она довољна,
- г. вршити надзор и контролу над извођењем радова као и послије завршених радова.

Ови радови морају бити одобрени од надлежног руководиоца а такође се мора направити и одговарајуће упутство о спровођењу мјера заштите од пожара.

Рок: .....сталан

Извршилац: .....сви горе наведени субјекти.

- Сва предузећа, организације, органи, јавне установе и друга правна лица су дужна обиљежити разводне ормаре (ГРО, РО РТ, и др.), обиљежити главну склопку, а у разводном ормару обезбиједити одговарајућу једнополну шему. Главна склопка мора бити јасно обиљежена тако да се лако може искључити електрична енергија у објекту или пожарном сектору у случају пожара.

Рок: ..... одмах

Извршилац: ..... сви горе наведени субјекти.

- Отклонити све евентуалне недостатке на погонским уређајима, постројењима и инсталацијама а поготово на електричним инсталацијама, громобранским инсталацијама, Ex-уређајима и инсталацијама, уређајима и опреми при раду са лако запаљивим течностима и гасовима, ватродојавним инсталацијама, хидрантској мрежи, стабилној инсталацији за гашење пожара, вентилацији и др.

Рок: ..... одмах,

Извршилац: ..... сви горе наведени субјекти.

- Обезбедити редовно чишћење трасе далековода у шумском подручју од израслог дрвећа и друге вегетације унутар заштитног појаса далековода а такође и у урбаним дијеловима Општине редовно чистити трасе НН мреже.

Рок: ..... сталан,

Извршилац: ..... Електропренос БиХ - Оперативно подручје Бања Лука Електрокрајина – ЗДП „Електро-крајина“ а.д. Бања Лука, РЈ Електродистрибуција Шипово, ШГ „Горица Шипово као и приватни власници шума.

7.7 Потпуно дефинисање формацијског састава и техничке опремљености

На подручју општине Купрес РС ради спровођења превентивних мјера заштите од пожара, гашења пожара и спасавања људи и материјалних добара угрожених пожаром и елементарним непогодама и вршењу других задатака утврђених овим планом и Законом о заштити од пожара користе се услуге ВД Шипово.

Техничка опремљеност ватрогасне јединице дефинисана је у претходним тачкама. У циљу постизања оптималног формацијског састава и техничке опремљености која ће подићи ниво заштите од пожара на територији општине Купрес РС а тиче се ватрогасног друштва Шипово и општине Купрес РС прописују/препоручују се следеће мјере

- Попунити Ватрогасну јединицу уз потребу даљег кадровског и стручног јачања.

Рок: ..... 2021. год.

Извршилац: ..... Општина и ТВЈ.

- У љетно сушно вријеме и у другим пожарно опасним ситуацијама обезбједити дежурство ватрогасаца на пољопривредним површинама, шумским подручјима и др.

Рок: ..... сталан.

Извршилац: ..... ШГ „Горица Шипово“, и приватни власници у сарадњи са ВД,

- У осталим субјектима обезбједити да ноћни чувари-радници физичког обезбеђења положе ватрогасни испит као и да у опису послова имају и послове заштите од пожара.

Рок: ..... 2022. год.,

Извршилац: ..... општина Купрес РС.

- У сарадњи са Штабом за ванредне ситуације спроводити одређене мјере заштите од пожара кроз упознавање чланова са законом о заштити од пожара, мјерама за спровођење заштите од пожара, опремом и друго из домена заштите од пожара.

Рок: ..... сталан,

Извршилац: ..... СО Купрес РС, Штаб за ванредне ситуације општине.

- Посебну пажњу посветити организовању дежурства у шумама и на стрним усјевима за вријеме љетних суша. Уз то је неопходно обезбједити и адекватну опрему за гашење шумских и пожара на усјевима.

Рок: ..... сталан,

Извршилац: ..... ШГ „Горица“ Шипово.

- Ватрогасно друштво Шипово као и евентуална нова добровољна ватрогасна друштва обезбедити новом ватрогасном опремом као и новим средствима за гашење пожара. Посебан акценат се односи на средства за интервенцију код већих саобраћајних незгода и удеса поготово ако се ради о превозу лако запаљивих течности и гасова, експлозивних и опасних материја и сл. везано за ВД, а уз то и стручно образовање руковаоца тим средствима.

Рок: ..... 2022. год,

Извршилац: ..... СО , ВЈ.

- Свака ватрогасна јединица мора израдити годишњи план рада, план стручног усавршавања и кадровске попуне, водити евиденцију о стању ватрогасне опреме и средстава као и план набавке нове.

Рок сталан а извршиоци су горе наведени субјекти.

7.7.1 Мјере заштите од пожара за шумски комплекс

Да би се постигла адекватна заштита шума од пожара на нивоу општине Купрес РС, потребно је на нивоу општине урадити план заштите од пожара за шумски комплекс у коме ће се ријешити комплетна проблематика заштите од пожара и то:

- класификација шума према врстама и степену опасности,
- процјена угрожености са индексом опасности,
- систем осматрачница са опремом,
- средства, опрема и инсталације за гашење,
- организација гашења шумских пожара.

Техничке мјере заштите које треба извршити

Пошто се на подручју општине налазе шумске састојине преко предузећа ЈП Шумарство „Шуме РС“ А.Д. Соколац Шумско газдинство „Горица“ Шипово, потребно је организовати и изградити (постојеће ускладити са овим смјерницама) мрежу примарних осматрачница са потребном опремом.

Осматрачнице оформити на слједећим мјестима (како је и раније било регулисано):

- удригово као и друге висинске тачке,
- по правилу их постављати на највише и најпрегледније врхове шумског подручја које се надзира,
- ШГ „Горица“ Шипово су према овом плану дужна Ватрогасном Друштву Шипово доставити карту са уцртаном мрежом примарних осматрачница.

Објекти осматрачница требају бити монтажни у основи 4x3 м са громобранском инсталацијом.

Опрема осматрачница

Да би се успјешно могли открити пожари шума осматрачнице треба да имају слједећу опрему:

- приручну опрему за гашење шумских пожара (грабље, метлу, крамп, сјекиру и напртњаче са водом),
- квалитетну топографску карту подручја 1:25 000 или 1:50 000,
- војну бусолу,
- преносну УКТ радио станицу,
- потребну личну опрему,
- дигитални хидротермометар за одређивање релативне влаге ваздуха и температуре ваздуха,
- дигитални анемометар за одређивање брзине и смјера вјетра,
- двоглед,
- курвиметар за приближно одређивање раздаљина на картама.

Организација осматрања

У лјетњим мјесецима у периоду од 1. маја до 30. септембра организовати дежурство преко лугарске службе предузећа која газдује шумама.

- Осматрач ће на посебном формулару за вријеме свог осматрања свакодневно шумарској управи предузећа и даље Метеоролошкој станици, која ће бити повезана са Ватрогасним друштвом Шипово достављати податке о:
  - температури ваздуха (3 мјерења у : 7, 13 и 17 часова),
  - релативној влажности зрака (3 мјерења),
  - смјеру вјетра и јачини.

У случају избијања пожара осматрач је дужан да:

- уочава евентуални пожар (појаву дима) и одређује бусолом азимут пожара,
- активира преносну УКТ станицу и врши дојаву пожара са износом азимута или тачне локације пожара (уколико добро познаје терен) на УКТ фиксну станицу радио ватрогасне везе у сједиште предузећа, а одатле се врши дојава на фиксну радио станицу командног центра везе Ватрогасног друштва Шипово,
- у ватрогасном центру приликом добијања два азимута пожара на топографској карти уцртава се тачна локација пожара и онда се организуја најбржа и најефикаснија акција гашења - сузбијања шумског пожара.

Метеоролошка служба

Датум

Број дана праћења

Редни број мјерења

Вријеме

Примједба

9 13 17

1. Температура ваздуха .....
  2. Релативна влага зрака .....
  3. Релативна влага материјала.....
  4. Брзина вјетра..... Смјер вјетра у току дана.....
-

Температура

средња

максимална терминска

---

5. Видљивост .....
карактеристика.....

6. Значај датума за дан мјерења

Одређивање степена опасности од пожара

Према измјереним параметрима дан _____ је _____ степена опасности од пожара.

Одговорно лице

(потпис)

Напомена:

Све комуникације око дојаве и организације гашења шумских пожара вршиће се преко ватрогасне радио везе.

Оцјена ризика за избијања пожара

На основу параметара који се добијају од осматрача (мјерења) и преко приложеног формулара у Метеоролошкој станици и ватрогасном центру Ватрогасног друштва Шипово, може се одредити и оријентациони степен пожарне опасности за сваки дан.

Према сљедећим критеријумима на основу добијених података одреди се степен пожарне опасности за наредни дан.

Степен пожарне опасности (СПО)		Број дана саstellним параметрима температуре и влаге	СПО
Температура ваздуха 0C (13 x)	Релативна влажност		
Преко 30	испод 25%	5	V
Од 25 до 30	25% - 30%	10	IV
Од 20 до 25	30% - 45%	15	III
Од 15 до 20	45% - 60%	20	II
Испод 15	преко 60%	-	I и 0

С обзиром да дати орјентациони критеријум предузеће ШГ „Горица“ Шипово, и надлежне службе заштите од пожара предузимају сљедеће активности:

- степен од 0 до II - нормално стање,
- степен III - активира се осматрачка служба на осматрачницама,
- степен IV - припремити сву опрему за гашење шумских пожара на подручју општине, која су на подручју одговарајуће господарске јединице,
- код V степена треба да влада пуна мобилност службe заштите за шумске пожаре што подразумијева:
  - активно осматрање,
  - приправност чланова свих ватрогасних друштава и професионалне ватрогасне јединице,
  - припремљене ватрогасне цистерне, пумпе, евентуално грађевинске машине за израду ватробрана и сл.

Напомена:

С обзиром на климу и услове који владају на овом подручју може се сматрати да до V степена опасности не може доћи тако да је практично довољна само примарна осматрачка служба у јулу и августу, када су и највеће врућине и опасности од шумских пожара, те активности које треба предузимати до IV-тог степена опасности.

Остала опрема за гашење шумских пожара

Поред опреме за гашење шумских пожара која се налази у ватрогасним јединицама и ватрогасним друштвима и предузећима на подручју потребно је обезбиједити слеђећу опрему за гашење шумских пожара:

• сјекира са једним или два сјечива	2 ком,
• моторна пила	1 ком,
• крамп	2 ком,
• лопате	3 ком,
• ручна пила	2 ком,
• грабље - тешке	2 ком,
• ашов	2 ком,
• ватрогасне кофе	4 ком,
• метланице	4 ком,
• напртњаче	4 ком,
• потисна цријева пречника 52	45 ком,
• млазнице	2 ком,
• свјетиљке - лампе - електричне	2 ком,
• заштитне маске	2 ком.

Ову опрему дужне су да обезбиједе насеља општине Купрес РС за своје чланове цивилне заштите који ће на позив руководиоца акције гашења учествовати у гашењу пожара на пожарном угроженом подручју на територији своје или у сусједним мјесним заједницама.

Вода за гашење

За гашење шумских пожара воду узимати са извора, водотока и водених површина (локацију треба дати на карти ШГ „Горица“ Шипово,) и исте доставити мјесној заједници и ТВЈ Шипово.

Допрему воде ватрогасним цистернама вршити мрежом шумских путева, чију карту управа ШГ „Горица“ Шипово, треба takoђе доставити Ватрогасном друштву Шипово.

Извођење ватробрана

С обзиром на конфигурацију терена и угрожености од пожара потребно је планом заштите од пожара за шумски комплекс регулисати потребу за извођењем ватробрана за спречавање ширења шумских пожара.

Поред тога све путне правце кроз шумско подручје треба одржавати као ватробране, тј. шумски појас око пута треба бити удаљен 2-5 м и тај простор треба бити без растиња које може пренијети пожар.

Остале мјере које треба проводити за заштиту шума и усјева од пожара

Ради заштите шума од пожара и ради превентивне заштите, а у складу са Законом о заштити од пожара и прописима потребно је спроводити мјере заштите и то:

а) У близини шума и усјева као и у шумама забрањено је палење отпадака, корова, шибља, грмља папира и сличног а посебно у случају:

- високе температуре,
- влажности зрака мањој од 40 %,
- јаког вјетра.

б) У излетничким шумама које су посебно угрожене од пожара уз путеве и насеља поставити знакове:

- упозорења,
- обавјештења,
- опасности и
- забране на начин прописан ЈУС-ом:

"Не бацајте упаљену шибицу или цигарету и не палите ватру на мјесту где можете изазвати пожар."

в) Предузећа и друга правна лица, државни органи, самостални привредници и појединци морају ради смањења опасности у шумама посебно угроженим од пожара:

- правовремено прорјеђивати састојине,
- кресати и уклонити суво грање,
- уредити и одржавати уређене противпожарне просјеке у таквом стању које спречавају ширење пожара и омогућавају лак приступ и успешно гашење ватре.

г) Отпаци се могу навозити у шуму само на мјеста које одреди предузеће шумске управе.

д) Хидрометеоролошки завод (станица) као посебно организована служба за одређивање прогнозе времена и упозорења за заштиту од пожара на подручју Општине дужна је:

- пратити на одабраним мјестима, осматрачницама метеоролошке прилике, које утичу на повећану опасност од појаве пожара (температура, влажност ваздуха и томе слично, количина падавина, јачина вјетра и сл.) у 9 и 13 часова, а које податке добија од осматрачке службе предузећа ШГ „Горица“ Шипово.
- обавјештава ШГ „Горица“ Шипово и Ватрогасно друштво Шипово о настајању повећане могућности за појаву пожара.

е) У случају избијања пожара предузећа и друга правна лица, дужни су о пожару одмах најбржим путем обавијестити најближу ватрогасну јединицу или полицијску станицу.

ж) Да би се постигла одговарајућа превентивна заштита површина под шумом потребно је да предузећа која газдују шумама својим актима и планом рада и развоја

регулише шумско узгојне мјере (смањивање горивог материјала на шумском комплексу и уклањање других растинја, суве траве, сувих иглица, четинара, маховине, суве шумске простирике и сл. као и успостављање одговарајућег шумског реда).

7.8 Периодичне акције уређења насеља и објектата

Акције уређења се проводе кроз:

- чишћење тавана, подрума и других мјеста од запаљивих и отпадних материјала,
- сезонске радове (уређење земљишта, шума),
- забране коришћења отвореног пламена на појединим излетиштима, шумама и другим мјестима где отворени пламен представља опасност за настанак и ширење пожара.

Ове акције се морају проводити периодично и систематски. У њима је потребно да учествују сви од општине преко предузећа и установа до грађана.

Ради предузимања посебних мјера заштите шума од пожара, у шумама које се користе као излетишта (за одмор и рекреацију), потребно је утврдити посебне мјере и активности заштите. Ове мјере заштите утврдиће се посебном одлуком и над њима ће се вршити посебна контрола. Шумско газдинство ће организовати појачану контролу и обезбиједити појачне мјере заштите од пожара као што су:

- рашчишћавање шуме од поломљеног дрвећа, грања и осталог отпада,
- постављање натписа „забрањено ложење ватре и употреба отвореног пламена“ и „забрањено пушење“.

У спровођењу заштите шума од пожара, мора се имати у виду да се та заштита не може спроводити на начин на који се спроводи заштита у предузећима или стамбеним објектима. Стога се ради заштите шума од пожара морају предузимати одговарајуће специфичне мјере. Мјере заштите шума од пожара дужни су спроводити првенствено предузећа која газдују шумама и приватни власници, али и свако лице које улази у шуму. У шумским предјелима ложење ватре дозвољено је само на мјестима, која одреде предузећа која газдују шумама (шумска газдинства).

Мјеста на којима је дозвољено ложење ватре морају бити тако уређена, да вјетар не може разбацивати жар, пепео и искре, да су удаљена најмање 10 метара од дрвећа и растинја, да је у кругу 3 метра очишћена вегетација и да је простор покрiven слојем шљунка или пијеска. Лица која ложе ватру не смију се удаљавати од ватре све док се она потпуно не угаси. Прије удаљавања с мјеста пепео треба натопити водом. Употреба справа за кухање с течним гасом дозвољена је само у шумским предјелима на за то одређеним мјестима.

Шумска газдинства могу:

- забранити пушење у извјесним шумским предјелима, односно пушење дозволити само на одређеним мјестима,
- ограничiti свако улажење у поједине шумске предјеле зависно од ситуације и временских прилика,

- забранити улазак моторним возилима, односно кретање возила и лица ограничiti на одређене путеве.

Чишћење и уништавање шумског отпада путем ватре, приватни власници шума и шумска газдинства могу вршити само на основу одобрења инспектора надлежног за послове шумарства, који ће прије издавања одобрења проверити да ли временски и други услови то дозвољавају.

Производњу креча и дрвеног угља, приватници и предузећа могу вршити само уз одобрење инспектора заштите од пожара.

Електричне инсталације које пролазе кроз шумске предјеле требају бити одговарајуће изведбе, да не би изазвале пожар и тако постављене, да саме не буду угрожене од савијања или пада дрвећа.

У периодима када влажност ваздуха у шумским предјелима падне испод 25 %, потребно је ограничiti радове на експлоатацији шума и појачати надзор над задржавањем и кретањем лица у њима. Сав отпад што се ствара усљед радова на експлоатацији шума, потребно је сложити у гомилу и то на једнакој удаљености од осталих дубећих стабала. Гране се слажу у гомилу тако да дебљи крајеви дођу у унутрашњост, а тањи материјал и четине споља.

Објекти у шумским предјелима уколико не постоје могућности да се око њих одржава очишћен простор у ширини од најмање 20 метара требају у цјелости бити изграђени од негоривог материјала. Приликом издавања одобрења за изградњу објекта у шумским предјелима, потребно је осигурати да објекат својим материјалом и дјелатношћу не доприноси избијању пожара и да сам објекат и особе у њима не буду угрожени од евентуалних шумских пожара.

Шумска газдинства или предузећа која обављају радове у шумама, а која посједују радничке бараке у шумским предјелима, требају обезбиједити адекватну количину средстава за гашење пожара у зависности од величине пожарних оптерећења.

Заштитно пожарне зоне сачињавају камионски путеви, тракторски путеви, влаке и просјеци. Ове зоне се морају одржавати тј. чистити од поломљеног дрвећа, грања и ниског растинја.

7.9 Избор локације

При избору мјеста за изградњу објекта морају се имати у виду основни елементи заштите од пожара, а нарочито:

- у којој ће мјери објекти угрожавати своју околину и околне објекте и утицати на степен опасности од пожара, експлозије и других опасности (рушење, дим, отровни и експлозивни гасови и сл.),
- удаљеност саобраћајница од објекта и могућност брзе интервенције гашења и спасавања људи и имовине угрожених пожаром,
- ватроотпорност објекта,
- снабдијевање водом за гашење пожара,

- интезитет топлотног зрачења кроз отворе на објекту,
- пожарно оптерећење објекта.

Унутар појединих сектора међусобно растојање објеката зависи од висине објекта за који се одређује заштитна зона, и мора задовољити услов:

$$L = \frac{x}{2} + 4$$

где је L - одстојање објекта у метрима,

x - висина објекта за који се одређује локација у метрима.

Минимално растојање између објеката или низова објеката не може бити мање од пет (5) метара. Јавни стамбени објекти који се подижу на локацијама у густо изграђеним насељима не смију имати велико пожарно оптерећење.

Објекти са великим пожарним оптерећењима, као што су складишта за држање и ускладиштење већих количина лако запаљивих и експлозивних материја, као и течне и компримиране гасове, лоцирају се ван насељених мјеста, уколико посебним техничким прописима или стандардима није другачије ријешена њихова локација.

Предузећа која се баве превозом и складиштењем експлозивних и запаљивих материја утврдиће мјере и начине кориштења таквих материја и подузети посебне мјере у складу са Законом и правилницима из ове области.

7.10 Програм за извршење мјера заштите од пожара

1. Потребно је извршити поправке на постојећој опреми и возилима.

Извршилац задатка: ВД Шипово.

Учесници: општина Купрес РС, Ватрогасни савез Републике Српске, Републичка управа цивилне заштите.

2. Општина је дужна да на темељу искустава током протекле пожарне сезоне, редовно врши усклађивање свих података и смјерница из важећег плана заштите од пожара са новонасталим стањем.

Извршилац задатка: општина Купрес РС.

Учесници: Општински штаб ЦЗ, В. Јединица Шипово, инспектор заштите од пожара.

Рок: на крају пожарне сезоне.

3. Прије почетка пожарне сезоне, извршити припрему, односно отклањање недостатака на возилима, опреми и техници потребној за гашење пожара.

По завршетку пожарне сезоне, записнички утврдити недостатке и оштећења на техници и опреми. На основу записника, извршити селекцију и процјену потребних поправки, те планирати и спровести санацију нужне опреме и технике.

Извршиоци задатка: општина Купрес РС , ватрогасно друштво Шипово.

Учесници: општина Купрес РС, Ватрогасни савез Р.С., РУЦЗ РС.

Рок: сваке године.

4. Надлежни органи општине, посебно у туристичким и другим подручјима повећане опасности од пожара, дужни су извршити преглед одлагалишта комуналног отпада. Такође, наведени органи ће предузети потребне мјере на уређењу, обезбеђењу или забрани употребе одлагалишта отпада, односно друге мјере за санацију неконтролисаних „дивљих“ одлагалишта.

Извршилац задатка: надлежни орган и служба општине, Министарство за просторно уређење.

Учесници: општина Купрес, ШГ„Горица“ Шипово.

5. Припаднике ватрогасне јединице и јединице ЦЗ додатно оспособити и опремити одговарајућом опремом за гашење шумских пожара. Уз наведено, планирати и спровести обуку за све врсте интервенција (пожари, акциденти, техничке интервенције). За потребе већих интервенција током лјетне пожарне сезоне, планирати и спровести попуну ватрогасних јединица са дислокацијом снага и средстава на угрожено подручје.

Извршилац задатка: општина, Министарство унутрашњих послова, Ватрогасни савез РС.

Учесници: ВД Шипово, општина Купрес РС, општински штаб ЦЗ Купрес РС, РУЦЗ РС.

6. Потребно је да предузеће доради карту за подручје општине, у коју су уцртани: путеви, просјеци, пожарни сектори, хидранти, изворишта и акумулације воде, спремишта ватрогасне опреме и осматрачнице.

Извршилац задатка: ШГ„Горица“ Шипово.

Учесници: општина Купрес РС, ЈПШ ШУМЕ РС АД Соколац.

7. Потребно је у наредном петогодишњем периоду извршити опремање ватрогасне јединице и јединице цивилне заштите новом личном и заједничком опремом према списку. Том приликом потребно је направити план опремања ВД Шипово у сарадњи са Ватрогасним савезом Републике Српске и Општинским и републичким штабом цивилне заштите и општинама Шипово и Купрес РС.

Табела 5 Количина и врста нове личне опреме

Извршилац задатка: Општина Купрес РС Општина Шипово, Ватрогасно друштво Шипово

Учесници: Општина Купрес РС, Ватрогасни савез Р.С., Републичка управа ЦЗ РС.

P.6.	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мера заштите од пожара	Извршилац
1.	Проблеме саобраћаја, паркинг простора, заштитних зона, приступних путева, пожарних раздвајања, избора локације, рјешавати код израде и реализације урбанистичких планова и радова узимајући у обзир важеће техничке прописе и одредбе.	стални задатак	Одјељење за урбанизам и просторно планирање
2.	Сва предузећа и друга правна лица дужни су поступити по техничким мјерама.	перманентно	предузећа и друга правна лица
3.	Сва предузећа и друга правна лица прибавити дозволе за своје објекте који немају употребних дозвола, тј. дужни су отклонити техничке недостатке у тим објектима.	перманентно	предузећа и друга правна лица
4 .	У свим објектима извршити снимање стања изведенних капацитета димњака, те исте довести у намјенску функционалност.	у току једне године	стручне службе општине

Табела 6.: Урбанистичке, грађевинске и друге техничке мјере

Р.б.	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршиоци
1.	За све електроенергетске објекте и постројења спровести одговарајуће мјере и техничка рјешења.	у току једне године од дана доношења Плана заштите од пожара	ЗДП „Електро-крајина“ а.д. Бања Лука, РЈ Електродистрибуција Шипово.
2.	Израдити план искључења електроенергетских објеката на подручју општине и исти доставити ВД Шипово.	у току једне године од дана доношења Плана заштите од пожара	ЗДП „Електро-крајина“ а.д. Бања Лука, РЈ Електродистрибуција Шипово.
3.	За веће објекте јавне намјене: школа, стамбене објекте и објекте где се окупља или борави већи број лица обезбедити могућност јединственог искључења електричне енергије са безbjедног мјеста преко командног тастера.	у року шест мјесеци од доношења Плана заштите од пожара	предузећа и друга правна лица
4.	За објекте у којима се користе или се ради са лако запаљивим и експлозивним материјалима, при чему се могу створити експлозивне паре, израдити Елаборат о експлозивним зонама и Правилник о одржавању, евиденцији, експлоатацији, набавци и поправци електричних уређаја и опреме.	одмах	предузећа и друга правна лица
5.	За уређаје који обезбеђују пожарну воду, а напајају се са електричном енергијом требају имати два независна извора напајања електричном енергијом.	у року 6 мјесеци од доношења Плана заштите од пожара	предузећа и друга правна лица
6.	За све индустриске објекте који се штите аутоматском ватродојавом, дојавом експлозивне концентрације, стабилним системом за гашење и другим аутоматским инсталацијама заштите.	одмах	предузећа и друга правна лица
7.	Сва остала регулатива за електричне инсталације, постројења и опрему, садржана је у важећим прописима из ове области, а коју је обавезно проводити при пројектовању, извођењу и одржавању	стални задатак	предузећа и друга правна лица

Табела 7.: Мјере за електроенергетске објекте и постројења

р.б.	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршилац
1.	У објектима који имају клима вентилационе канале са пролазом из једног у други пожарни сектор поставити противпожарне клапне.	одмах	предузећа и друга правна лица

2.	За све енергетске објекте, машинске инсталације и технолошке линије, спровести одговарајуће мјере.	одмах	предузећа и друга правна лица
3.	Рачунске центре са дуплим подом штитити са стабилним системом за заштиту од пожара	перманентно	предузећа и друга правна лица
4.	Сва остале регулатива за енергетске објекте, машинске инсталације и технолошке линије садржана је у важећим техничким прописима и стандардима за ову област, а коју обавезно проводити при пројектовању, извођењу и одржавању.	перманентно	предузећа и друга правна лица
5.	Вршити контролу исправности, и функционалности те сервис свих машинских инсталација	периодично 1-3 године	предузећа и друга правна лица

Табела 8.: Мјере заштите за машинске инсталације

P.б.	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршилац
1.	Вршити планирање потребних количина воде за гашење пожара, изградња водовода са одговарајућим системом водоснабдјевања и капацитета пожарне воде у склопу система за мања урбана насеља.	перманентно	мјесна заједница
2.	За подручје општине прибавити катастар водоводне примарне и секундарне мреже. Један примјерак катастра доставити ТВЈ Шипово.	у току пет година од доношења Плана заштите од пожара	КП Комуналец
3.	За све објекте који су обухваћени важећим прописима потребно је изводити и ускладити (уколико је изведена) вањску и унутрашњу хидрантску мрежу са потребним извориштима пожарне воде и за исту прибавити важећу пројектну документацију.	перманентно	КП Комуналец
5.	На црплишту обезбиједити резервно напајање за пумпна постројења.	одмах	КП Комуналец

Табела 9.: Вода за гашење пожара и хидрантске инсталације

P.б.	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршилац
1.	У предузећима и другим правним лицима након извршене категоризације формирати предузетне ватрогасне јединице	у току једне године	предузећа и друга правна лица
2.	ВД Шипово опремити са одговарајућом опремом	двије године	Скупштина општине Шипово и Купрес РС
3.	У ВД планирати подмлађивање активних чланова и кадровско јачање јединица по броју и стручним класификацијама.	стална активност	ВД
4.	Све ватрогасне јединице доносе своје планове и програме рада и стручног оснапобљавања и усавршавања.	сваке године	ватрогасне јединице

План заштите од пожара општине Купрес РС

5.	Планирати да се сваке године организује и спроведе једна јавна вјежба ватрогасних јединица уз обавезно јавно узбуњивање.	сваке четврте године	ВД
6.	Планирати да се сваке године изради и спроведе програм активног обиљежавања акције "Октобар мјесец" заштите од пожара у Републици српској, од стране ватрогасних јединица.	сваке године	ВД
7.	Све ватрогасне јединице дужне су сачинити план мобилизације према којем поступају у случају пожара.	сваке године	ватрогасне јединице
8.	Ватрогасне јединице врше контролу спровођења мјера заштите од пожара.	Стални задатак према властитом Плану заштите од пожара	ВД
9.	Код набавке опреме за гашење шумских пожара обавезно је обезбједити минималну потребну количину те опреме	стални задатак	Ј.П. „Шуме српске“, ШГ „Горица“ Шипово

Табела 10.: Ватрогасне јединице

Р.б.	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршилац
1.	Израдити план заштите шума од пожара, у коме ће се ријешити комплетна проблематика заштите од пожара	у току једне године од доношења Плана заштите од пожара	Ј.П. „Шуме српске“, ШГ „Горица“ Шипово
2.	Спровести све мјере које су дате у Плану заштите од пожара	перманентно	СО Купрес РС, органи и грађани, Ј.П. „Шуме српске“, ШГ „Горица“ Шипово
3.	Пред жетву, за вријеме жетве и вршидбе спроводити мјере заштите од пожара, како је то регулисано важећим прописима.	перманентно	СО Купрес РС

Табела 11 Мјере за шуме и пољопривредне површине

Р.б.	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршилац
1.	Организовати акцију уређивања насеља и објекта (чишћење тавана, подрума и других мјеста), од запаљивих и отпадних материјала.	сваке године	Физишкa лица и Комунално предuzeћe
2.	Вршити спаљивање кора, горива и другог отпадног материјала само на мјестима која су посебно одређена.	сваке године	Комунално предuzeћe
3.	Донијети одлуку о заједничким мјерама заштите од пожара за све објекте на подручју општине.	одмах	Скупштина општина Купрес РС у сарадњи са надлежном стручном институцијом

Табела 12: Мјере за уређење насеља и објеката

P. б.	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршилац
1.	Доградити диспетчерски систем у ТВЈ Шипово.	у току једне године од доношења Плана заштите од пожара	предузећа, ВД Шипово, СО Шипово
2.	Извршити повезивање свих предузећа на ТВЈ код којих су инсталисани системи ватродојаве.	у току једне године од доношења Плана заштите од пожара	предузећа и друга правна лица
3.	Дојаву пожара на ВЈ преко мобилних станица ријешити са ватрогасним јединицама и друштвима.	у току три године од доношења Плана заштите од пожара	ватрогасне јединице
4.	Извршити повезивање ТВЈ радио везом са осталим субјектима који учествују у гашењу пожара и спасавању угрожених.	у току једне године од доношења Плана заштите од пожара	предузећа и друга правна лица
5.	Обезбиједити прекривање свих подручја у општини системом јавног узбуњивања инсталисањем додатних сирена.	две године	СО Купрес РС
6.	Организовати путем средстава јавног информисања и на други прикладан начин упознавања грађана са системом обавештавања, дојаве пожара и поступака у случају пожара.	у току једне године од доношења Плана заштите од пожара	Општина Купрес РС

Табела 13 Систем ватродојаве и обавештавања

P.б.	Мјере заштите од пожара	Динамика извршења мјера заштите од пожара	Извршилац
1.	Образовање и пропаганду из ове области заштите од пожара вршити сходно одредбама из овог Плана и важећим прописима. Општина Купрес РС разматра проблематику стања заштите од пожара једанпут у току године, утврђује програм који садржи материјална средства и динамику извршавања појединачних мјера	Стални задатак	Општина Купрес РС и њени органи, предузећа и други правни субјекти, , ТВЈ Шипово, Општински ватрогасни савез (када буде формиран).

Табела 14 Образовање и пропаганда

7.11 Финансијски план обезбеђења средстава

За спровођење мјера заштите од пожара предвиђених овим планом потребно је обезбиједити финансијска средства преко буџета општине, Ватрогасног савеза Републике Српске, Републичке управе цивилне заштите Републике Српске, предузећа, правних лица и предузетника.

Према члану 74. Закона о заштити од пожара предузеће и друга правна лица, државни и други органи, предузетници и појединци финансирају заштиту од пожара, као саставни дио редовне дјелатности.

Према члану 76. Закона о заштити од пожара средства за рад ватрогасних друштава и добровољних ватрогасних јединица која су формирана у општини, обезбеђују се из допунских средстава из буџета општине, чланарине, поклона, намјенских средстава која се дају на коришћење као опрема и инвентар за остваривање задатака ове јединице у функционисању цивилне заштите у складу са Законом о цивилној заштити, те из других извора.

Према члану 76а. предузећа и друга правна лица која на територији Републике Српске обављају дјелатност обрачунавају и уплаћују накнаду у висини 0,04 % од пословног прихода за реализацију посебних мјера заштите од пожара од интереса за Републику Српску. Накнада по основу обрачунате обавезе уплаћује се на рачун јавних прихода Републике Српске за опште уплате. Распоред прикупљених средстава врши Министарство финансија, 40 % на посебан рачун Ватрогасног савеза Републике Српске која искључиво служе за реализацију пројеката техничког опремања ватрогасних јединица, а према плану који усвоји надлежни орган Савеза, 60 % на рачун буџета општине према сједишту предузећа и другог правног лица које уплаћује накнаду, која искључиво служе за реализацију пројеката техничког опремања ватрогасне јединице. Реализацију и урошак ових средстава прати Министарство, као и надлежни општински органи.

За успешно функционисање заштите од пожара на подручју општине Купрес РС потребно је:

- Планирати пројекте развоја и набавке материјално-техничких средстава и опреме за гашење пожара.
- Планирати у буџету општине (за наредну годину) потребна финансијска средства за функционисање и опремање ватрогасне јединице и јединице цивилне заштите као и обуку ватрогасаца, провођење и побољшање мјера заштите од пожара и сл. Том приликом планирати средства из буџета општине, Ватрогасни савез Р.С. и РУЦЗ РС.

Потребна средства за финансирање заштите од пожара се још обезбеђују кроз:

- Средства за провођење и унапређење заштите од пожара на подручју општине Купрес РС обезбеђује општина преко свог буџета као и предузећа, установе, самостални привредници и грађани у складу са законом и овим планом.
- Средства за рад ватрогасне јединице обезбеђује оснивач преко буџета, као и властитих услуга које пружа ватрогасна јединица. Средства за рад ватрогасне јединице могу се обезбиједити и из других извора, а у складу са Законом о заштити од пожара (Сл. гласник РС, бр. 71/12).
- Општина може увести посебне таксе у циљу обезбеђивања средстава, само за опремање и развој ватрогасне јединице.
- Предузећа, установе и самосталне радње су обавезни да обезбиједе средства за набавку уређаја и опреме за гашење почетних пожара у својим објектима као и да обезбједе средства за обучавање радника о опасностима и мјерама из области заштите од пожара. Такође морају да се старају о исправном одржавању и да обезбиједе средства за одржавање и сервисирање истих у складу са техничким прописима.

- Средства за рад ватрогасних јединица у предузећима обезбеђује само предузеће.
- Финасирање осталих потреба у области заштите од пожара (код пројектовања, израде стабилних система за аутоматско откривање и гашење пожара и сл.), утврђених законом, другим прописима и овим планом, пада на терет инвеститора односно наручиоца.

7.12 Образовна и пропагандна дјелатност

Сталан развој индустријских и техничких достигнућа и мноштво употребе стандардних и других разноврсних материјала, упоредо прати и повећана опасност од избијања пожара, којој се све теже може супроставити ако се не предузму одговарајуће мјере у току изrade, уградње и употребе одређених материјала. Систем заштите од пожара у примјени опасних материјала обухвата на првом мјесту упознавање и образовање радника и грађана у заштити од свих врста опасних материја, као и општу популаризацију заштите од пожара. У том циљу предузећа, установе и органи управе морају овој активности прићи планско, систематски и организовано.

Образовна дјелатност обухвата:

- стручно образовање ватрогасних и других кадрова који професионално и добровољно обављају послове и радне задатке у дјелокругу заштите од пожара,
- обучавање и упознавање радника са опасностима од пожара и експлозије везаним за рад на пословима и радним задацима на које су распоређени, као и са мјерама и средствима за заштиту и гашење пожара, практичном употребом апаратца за почетно гашење пожара, хидраната за гашење пожара и са материјалном и другом одговорношћу због непридржавања прописаних мјера заштите од пожара,
- обучавање и упознавање грађана у мјесној заједници са опасностима од пожара и са мјерама и техничким нормативима заштите од пожара, као и са одговорношћу због непридржавања прописаних мјера заштите од пожара.

Пропагандна дјелатност у области заштите од пожара састоји се у организовању и спровођењу мјера манифестионог и пропагандног облика у циљу подизања безбједносне културе становништва, као и развоја и унапређења ватрогаства уопште, а врши се:

- организовањем ватрогасних вјежби и изложби,
- објављивањем публикација и информација путем представа јавног информисања (радија, телевизије, новина, плаката, летака и сл.),
- организовањем издавачке дјелатности путем научно стручних издања (часописа, брошура, билтена, књига и сл.),
- осталим организованим акцијама из области заштите од пожара.

Потребно је донијети програм и обезбиједити спровођење информативно-пропагандних активности, у циљу упознавања становништва са опасностима од настанка пожара и посљедица које изазива, те подизања нивоа противпожарне културе уопште.

У оквиру програма разрадити, идејно осмислiti и организовати објављивање порука са садржајима везаним за противпожарну заштиту путем емисија радио и ТВ станица, те штампе, припремити предавања, разговоре и репортаже на тему заштите од пожара, односно штампати летке и плакате са порукама и одговарајућим графичким решењима уз те поруке.

8 МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА ЧИЈЕ ИЗВРШЕЊЕ КОНТРОЛИШУ ВАТРОГАСНЕ ЈЕДИНИЦЕ И НАЧИН ВРШЕЊА ТЕ КОНТРОЛЕ

На основу Закона о заштити од пожара РС, бр. 71/12 и члана 69. и овог плана повјерава се општинским организацијама управе за заштиту од пожара да на свом подручју путем радника територијалне ватрогасне јединице врше поједине стручне послове надзора који се односи на благовременост и смањење ефикасности ватрогасне интервенције, функционалност и исправност водозахвата, хидраната, апарата за гашење пожара, одлагање запаљивих течности и гасова и других запаљивих материјала у подрумима, таванима и другим мјестима где представљају опасност, проходност пожарних путева и прилаза електричним разводним омарима, хидрантима, апаратима, блокадним вентилима гасних инсталација и инсталација са запаљивим течностима, забране кориштења отвореног пламена и пушења на пожарно угроженим просторима.

Овим планом утврђује се начин издавања овлаштења професионалним радницима ВД Шипово који ће вршити контролу спровођења појединих мјера заштите од пожара.

Издавање ових овлаштења вршиће надлежни инспектор заштите од пожара, а на основу захтјева командира ватрогасне јединице. Том приликом уз захтјев потребно је доставити документацију да ватрогасац испуњава потребне услове.

Послове контроле спровођења појединих мјера заштите од пожара утврђених планом заштите од пожара могу вршити само ватрогасци који су положили стручни испит за руководиоца акције гашења пожара.

О извршеној контроли, овлаштени радник ватрогасне јединице, сачињава се записник о утврђеним недостацима са приједлогом мјера за отклањање узрока који могу довести до избијања и ширења пожара, чији се један примјерак доставља власнику односно кориснику објекта, један примјерак тог записника се доставља надлежном инспектору заштите од пожара, а један остаје у архиви ватрогасне јединице. Ако власник, односно корисник објекта не изврши предложене мјере, ватрогасна јединица одмах обавјештава надлежни Центар (Инспекторат за заштиту од пожара).

9 НАДЗОР НАД СПРОВОЂЕЊЕМ МЈЕРА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

Надзор над спровођењем мјера заштите од пожара одређених законом и овим планом као и над спровођењем прописа о техничким нормативима и стандардима у погледу заштите од пожара, врши Центар - Инспекторат за заштиту од пожара Бања Лука, на начин који је утврђен Законом о заштити од пожара. Надзор врши:

- путем редовних и ванредних прегледа техничко-производних и других радних просторија, објекта,
- доношењем рјешења у управној ствари којим се налаже извршење одређених мјера,
- увидом у планове и акта у којима се уређује организација и спровођење мјера заштите од пожара и њихова усклађеност са законом и другим прописима у циљу отклањања неправилности,
- прегледом техничке документације за изградњу, дogradњу, реконструкцију и адаптацију објекта, односно давање сагласности на мјере и техничке нормативе заштите од пожара предвиђене у техничкој документацији,
- давањем посебне сагласности на избор локације објекта с обзиром на његову намјену, као и давање сагласности на мјере и техничке нормативе заштите од пожара предвиђене у техничкој документацији као услов за давање одобрења за грађење, односно давање накнадне сагласности на изведене мјере и техничке нормативе заштите од пожара за објекте посебне намјене,
- доношењем рјешења о забрани кориштења објекта, дијелова објекта, уређаја и инсталација,
- праћењем и анализирањем стања у области заштите од пожара,
- контролом рада ватрогасних јединица.

10 МЈЕРЕ ОБЕЗБЈЕЂЕЊА ИЗВРШЕЊА ПЛАНА

Планови заштите од пожара које доносе предузећа, установе и организације, као и њихова друга акта у дјелокругу заштите од пожара, усклађују се са Законом и овим планом. Поред мјера заштите од пожара предвиђених овим планом, општина Купрес РС може да проширује и друге мјере заштите од пожара према подручним приликама и потребама, као и мјере за обезбеђење спровођења овог плана.

Општина је дужна да на темељу искустава током протекле пожарне сезоне, редовно врши усклађивање свих података и смјерница из овог плана заштите од пожара са насталим промјенама или новим подацима који утичу на спровођење заштите од пожара. План заштите од пожара усклађује се са значајним организационим промјенама и материјалним могућностима општине, сваке године најкасније до краја маја, а сваке пете године овај план усклађује се са средњорочним планом развоја. Надзор над спровођењем овог плана вршиће Инспекторат за заштиту од пожара Бања Лука. План заштите од пожара општине Купрес РС усваја скупштина општине и он ступа на снагу осмог дана од дана објављивања одлуке.

ПРИЛОЗИ ПРИЛОГ бр. 1

Број становника у хиљадама	Рачунски број истовремених пожара	Најмања количина воде у l/s по једном пожару, без обзира на отпорност објекта према пожару
до 5	1	10
6 до 10	1	15
11 до 25	2	20
26 до 50	2	25
51 до 100	2	35
101 до 200	3	40
201 до 300	3	45
301 до 400	3	50
401 до 500	3	55
501 до 600	3	60
601 до 700	3	65
701 до 800	3	70
801 до 1000	3	80
1001 до 2000	4	90

Табела 15 Најмања количина воде за гашење пожара

ПРИЛОГ бр. 2

УКУПНА КОЛИЧИНА ВОДЕ

Укупна количина воде потребна за гашење пожара у индустријским и другим објектима, зависно од степена отпорности објекта према пожару и категорије технолошког процеса према угрожености од пожара дата је у сљедећој табели.

Степен отпорности објекта према пожару	Категорија технолошког процеса према угрожености од пожара	Количина воде у литрима на секунду потребна за један пожар, зависно од запремине у кубним метрима објекта који се штити							
		до 3000	3001 до 5000	5001 до 20000	20001 до 50000	50001 до 200000	200000 до 400000	Изнад 400000	
V и IV	K4, K5	10	10	10	10	15	20	25	
V и IV	K1, K2, K3	10	10	15	20	30	35	-	
III	K4, K5	10	10	15	25	-	-	-	
I и II	K4, K5	10	15	20	30	-	-	-	
I и II	K3	15	20	25	-	-	-	-	

Табела 16.: Укупна количина воде

План заштите од пожара општине Купрес РС

ПРИЛОГ бр. 3

Грађевинске конструкције	Југословен. стандард за испитивање отпорности према пожару	Положај	Степен отпорности према пожару – стандардни типови конструкције					
			I без отпорности	II мала отпорност	III средња отпорност	IV већа отпорност	V велика отпорност	
			1	2	3	4	5	6
Носиви зидови Носиви стубови Носиве греде	U.J1.090 U.JL100 U.J1.114	Унутар пожарног сектора	-	1/2	1,0	2,0	3,0	
Међуспратне конструкције	U.J1.110		-	1/4	1/2	1,0	2,0	
Кровни покривач	U.J1.140		-	1/4	1/2	3/4	1,0	
Неносиви преградни и фасадни зидови	U.J1.090		-	1/4	1/4	1/4	1/4	
Конструкција евакуационог пута			1/4	1/2	1,0	2,0	3,0	
Зидови	U.J1.090		1	1	1,5	2,0	3,0	
Међуетажне конструкције	U.J1.110		1/2	1/2	1,0	1,5	2,0	
Отвори	U.J1.160		1/2	1/2	1,0	1,0	1,5	

Табела 17.: Степен отпорности грађевинских конструкција

ПРИЛОГ бр. 4

Врста опасности	Врста материјала (робе)	Кат.	Степен опасности					
			I вeомa лако запаљивe и брзо сагоривe материјe	II лако запаљивe и брзо сагоривe материјe	III запаљивe материјe	IV сагоривe материјe	V тешко сагоривe матери.	VI незапаљивe материјe
Ex	Експлозивне материје	D	Материје које су при механичком напрезању осјетљиве према динитробензену или које под термичким дејством могу експлодирати као пиротехничка средства напуњена експлозивним материјама	Материје које искоришћавајући садржану енергију, производе свјетлост, дим, маглу, гас или помјерања запаљивих роба, као и смјеше прашине које се могу запалити		незапаљиви гасови у челичним боцама под притиском		
	Гасови	A	Запаљиви					инертни у нормалном стању
Fx	Течности	B	Тачка паљења <38°C	Тачка паљења 38 – 60 °C	Тачка паљења 60 – 93 °C	Тачка паљења >93°C		Незапаљиве
	Чисте материје или робе	C	Вeомa лако запаљивe и сагоривe материјe	Лако запаљиве које брзо сагоријевају	Запаљиве	Средње запаљиве	Тешко запаљиве	Незапаљиве

	Самозапаљиве материје	E	Самозапаљиве у малим количинама	Самозапаљиве, само у великим количинама				
	Материје које при загријавању дају запаљиве и отровне производе	F		Запаљиве материје које при загријавању ослобађају запаљиве и отровне гасове				
	Кисеоник и оксидациона средства	G		Кисеоник и оксидациона средства		Тешко растворљива оксидациона средства		
	Незапаљиве материје које са водом развијају запаљиве гасове	H		Све				
	Незапаљиве материје које са водом развијају топлоту	I				Све		
Dx	Материје и робе које се под утицајем пожара могу брзо оштетити изузев оних које су уврштене под Ex и Fx				Високо осјетљиви апарати (прецизни инструменти, сатови, електронски апарати...)	Незапаљив а роба која се усљед пожара може лако оштетити. Роба категорије FxIVC као лагерована роба у бурадима високо отпорним на топлоту.	Роба класе FxV као лагерована роба у непропустљивим резервоарима и бурадима од материјала високо отпорног на топлоту.	

Табела 18 Класификација материја и робе према понашању у пожару

ПРИЛОГ бр. 5

КАТЕГОРИЈА ТЕХНОЛОШКОГ ПРОЦЕСА ПРЕМА УГРОЖЕНОСТИ ОД ПОЖАРА

K1 - представља категорију технолошког процеса према угрожености од пожара у коју спадају погони у којима се ради са материјалом који се може запалити или експлодирати под дејством воде или кисеоника, лако запаљивим течностима чија је тачка палења испод 23°C и гасовима и паром чија је доња граница експлозивности испод 10 % (V/V), на примјер: погони у којима се ради са металним натријумом или калијумом, фосфором и карбидом, погони за производњу вискозних влакана, екстракцију бензина, хидрирање, рекуперацију и ректификацију органских растворача и складишта бензина, угљен-дисулфида, етера, ацетона и сл.

K2 - представља категорију технолошког процеса према угрожености од пожара у коју спадају погони у којима се ради лако запаљивим течностима чија је тачка палења између 23°C и 100°C и запаљивим гасовима чија је доња граница експлозивности изнад 10 % (V/V), погони у којима се обрађују чврсте запаљиве материје, при чему се развија експлозивна прашина, на примјер: пумпна постројења и станице за течне материје чија је тачка палења, између 23°C и 100°C, погони у којима се стварају угљена прашина, дрвене струготине: брашно, шећер у праху, синтетички каучук у праху и сл.

К3 - представља категорију технолошког процеса угрожености према пожару у коју спадају погони у којима се ради са запаљивим течностима чија је тачка паљења 100°C до 300°C и чврстим материјама температуре паљења до 300°C, на примјер: погони за механичку прераду дрвета и производњу хартије, погони за производњу текстила, погони за регенерацију уља за подмазивање, складишта горива и мазива, средства за транспорт угља, затворена складишта угља, пумпне станице за течности чија је тачка паљења 100°C до 300°C, гараже за аутомобиле и јавни пословни и стамбени објекти који могу да приме више од 500 лица.

К4 - представља категорију технолошког процеса угрожености према пожару у коју спадају погони у којима се ради са течностима чија је тачка паљења изнад 300°C, чврстим материјама чија је тачка паљења изнад 300°C и материјама које се прерађују у загријаном, размекшаном или растопљеном стању, при чему се ослобађа топлота праћенаискрама и пламеном, на примјер: погони за топљење, ливење и прераду метала, гас-генераторске станице, одјељења за испитивање мотора са унутрашњим сагоријевањем, котларнице, трансформаторске станице и погони у којима сагорјева чврсто, течно и гасовито гориво, као и јавни пословни и стамбени објекти који могу да приме од 100 до 500 лица.

К5 - представља категорију технолошког процеса угрожености према пожару у коју спадају погони у којима се ради са негоривим материјама и хладним мокрим материјалом, на примјер: погони за механичку обраду метала, компресорске станице, погони за производњу негоривих гасова, мокра одјељења индустрије текстила и хартије, погони за добијање и хладну обраду минерала, азбеста и соли и за прераду рибе, меса и млијечних производа, водне станице и објекти који могу да приме од 20 до 100 људи.

ПРИЛОГ бр. 6

СТЕПЕНИ ПОЖАРНЕ ОПАСНОСТИ

I - Степен пожарне опасности (најмања пожарна опасност)

- категорија технолошког процеса К5,
- густина изграђености до 20 %,
- ниско специфично пожарно оптерећење,
- пожарне препреке првог реда,
- обезбеђене потребне количине воде за гашење пожара,
- примјењене су прописане мјере и нормативи заштите од пожара.

II - Степен пожарне опасности

- категорија технолошког процеса К4,
- густина изграђености до 30 %,
- ниско специфично пожарно оптерећење,
- пожарне препреке другог реда,
- обезбеђене потребне количине воде за гашење пожара,

- примјењене су прописане мјере и нормативи заштите од пожара уз мање недостатке.

III - Степен пожарне опасности

- категорија технолошког процеса К3,
- густина изграђености до 40 %,
- средње специфично пожарно оптерећење,
- пожарне препреке трећег реда,
- објекти где недостају и нису примијењене прописане мјере и нормативи заштите од пожара.

IV - Степен пожарне опасности

- категорија технолошког процеса К2,
- густина изграђености до 50 %,
- високо специфично пожарно оптерећење,
- пожарне препреке трећег реда,
- објекти где недостају и нису примијењене прописане мјере и нормативи заштите од пожара, а посебно грађевинске мјере ЗОП.

V - Степен пожарне опасности (највећа пожарна опасност)

- категорија технолошког процеса К1,
- густина изграђености преко 50 %,
- високо специфично пожарно оптерећење,
- пожарне препреке трећег реда,
- објекти где недостају и нису примијењене прописане мјере и нормативи заштите од пожара, а посебно грађевинске мјере ЗОП.

ПРИЛОГ бр. 7

КЛАСЕ ПОЖАРА

Према запаљивим материјама које могу бити обухваћене пожаром, пожари се разврставају у пет класа и то (стандарт ЈУС 3.Ц0.003):

- класа А - пожар чврстих запаљивих материја (пожари са стварањем жара: дрво, папир, текстил),
- класа Б - пожар запаљивих течности,
- класа Ц - пожар запаљивих гасова,
- класа Д - пожар запаљивих метала,
- класа Е - пожар на уређајима и електричним инсталацијама под ел. напоном.

СРЕДСТВА ЗА ГАШЕЊЕ

Средства за гашење поједињих класа пожара наведена су у табели.

Средство за гашење	Класа пожара				
	А	Б	Ц	Д	Е
Вода у пуном млазу	+	-	-	-	-
Водена магла	+	±	-	-	±
Лака пјена	±	+	-	-	+
Тешка пјена	±	+	-	-	+
БЦЕ - прах	-	+	+	-	±
АБЦЕ - прах	+	+	+	-	±
АБЦД - прах	+	+	+	+	±
Угљен-диоксид	-	+	+	-	+
Халони	-	+	+	-	+

Табела 19.: Средства за гашење пожара

У табели је:

+ - подесно средство за гашење,

± - ограничено подесно средство за гашење,

- - неподесно средство за гашење.

Напомена: Пожари на уређајима и инсталацијама, кад нису под електричним напоном, гасе се одговарајућим средствима за гашење пожара.